

Regeringens proposition

1978/79:160

om fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

beslutad den 1 mars 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

INGEMAR MUNDEBO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag om en fortsatt reformering av inkomstskatten. Marginalskattesänkningar föreslås för 1980 års inkomster mellan ca 34 000 kr. och 114 000 kr. Den största sänkningen, med 5 procentenheter, genomförs i skikten mellan 57 000 kr. och 74 000 kr. Vidare föreslås att en marginalskattespärr införs, enligt vilken den sammanlagda statliga och kommunala marginalskatten inte får överstiga en viss gräns. Denna föreslås utgöra 80 % i inkomstskikt upp till 30 basenheter – 171 000 kr. år 1980 – och 85 % för inkomstdelar därutöver. Den gällande regeln om begränsning av det totala skatteuttaget, den s. k. 80/85-procentregeln, föreslås anpassad till marginalskattetak.

I propositionen redovisas den lagtekniska regleringen av den reform av det kommunala skatteunderlaget som utgör ett led i propositionen om den kommunala ekonomin (prop. 1978/79: 95). Grundavdraget vid den kommunala inkomsttaxeringen föreslås i det sammanhanget höjt från 4 500 kr. till 6 000 kr., medan det statliga grundavdraget föreslås slopat. Den särskilda skattereduktionens storlek anpassas till de nya reglerna för grundavdragen och en teknisk anpassning av den statliga inkomstskatteskalan genomförs.

Även utformningen av folkpensionärernas skattelättnader behandlas i propositionen. En utredning om dessa frågor aviseras.

Vidare föreslås i propositionen att en begränsad avdragsrätt införs vid inkomstbeskattningen för gåvor till bl. a. internationell biståndsverksamhet. Avdrag föreslås ske i form av skattereduktion.

I propositionen redovisas att den sammanlagda effekten på statsbudgeten år 1980 till följd av dels de nu föreslagna inkomstskattelättnaderna, dels de ökade bidrag som har föreslagits i propositionen om den kommunala ekonomin kan beräknas till ca 4 450 milj. kr. Förslag har i propositionen

med riktlinjer för energipolitiken (prop. 1978/79:115) lagts om vissa energiskattesärpningar som beräknas öka statens inkomster med ca 600 milj. kr. Inom kort kommer också förslag att framläggas om att värdet av anställdas bilförmån skall ingå i underlaget för arbetsgivaravgifter och att barnomsorgsavgift skall erläggas också av egenföretagare. Dessa två förslag beräknas komma att medföra en förstärkning med ca 700 milj. kr. för statsbudgeten.

Som ytterligare inkomstförstärkning föreslås i propositionen en höjning av stämpelskatten vid förvärv av fast egendom och av tomträtt samt vid in-teckning. Höjningen beräknas inbringa drygt 550 milj. kr. Ställningstagan-de till hur återstående finansieringsbehov skall täckas föreslås ske i höst. Till dess skall en snabbutredning ta fram material som kan belysa olika for-mer av bruttoskatter som är tänkbara som alternativ för finansieringen. Det betonas i propositionen att en finansiering av de föreslagna reformerna är nödvändig.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹

dels att 8 §, 9 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom. samt 11 § 1 mom. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 10 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §²

Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under beskattningsåret, äger att å den taxerade inkomsten åtnjuta statligt grundavdrag, varvid 48 § 2 och 3 mom. samt 49 § kommunalskattelagen skola äga motsvarande tillämpning.

Förening, som är hänförlig under 53 § 1 mom. första stycket e) kommunalskattelagen, äger att från den taxerade inkomsten åtnjuta statligt grundavdrag med 2 000 kronor.

9 §

2 mom.³ *För skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgöres den beskattningsbara inkomsten av den taxerade inkomsten, minskad med det statliga grundavdrag, var till den skattskyldige är berättigad. Den beskattningsbara inkomsten skall angivas i helt hundratal kronor, så att överskjutande belopp, som icke uppgår till helt hundratal kronor, bortfaller.*

Finnes skattskyldigs skatteförmåga hava varit väsentligen nedsatt av anledning, varom i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen (1928: 370) förmåles, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, läns-

2 mom. *Har skattskyldig varit bosatt här i riket under hela eller någon del av beskattningsåret och har skatteförmågan varit väsentligen nedsatt av sådan anledning, som anges i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen (1928: 370), får efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, länsrättens prövning den skattskyldiges taxerade inkomst minskas med avdrag enligt bestämmelserna i nämnda lagrum. Vad här efter återstår avrundas nedåt till helt hundratal kronor och utgör beskattningsbar inkomst.*

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 770.

² Senaste lydelse 1977: 573.

³ Lydelse enligt prop. 1978/79: 86.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

rättens *beprövande* den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, *förutom med statligt grundavdrag*, med *ytterligare* avdrag enligt bestämmelserna i nämnda lagrum.

Vad *härefter* återstår avrundas nedåt till helt hundratal kronor och utgör *för skattskyldig, som nu nämnts*, beskattningsbar inkomst.

För förening, som äger rätt till grundavdrag enligt 8 §, utgöres den beskattningsbara inkomsten av den taxerade inkomsten minskad med statligt grundavdrag.

3 mom.⁴ Ha makar, som under beskattningsåret levt tillsammans och under någon del därav varit bosatta här i riket, båda haft taxerad inkomst, skall beskattningsbar A-inkomst och beskattningsbar B-inkomst för dem båda beräknas enligt följande.

Med A-inkomst förstås inkomst av tjänst, dock icke periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt som avses i 31 § kommunal-skattelagen, samt inkomst av jordbruksfastighet och rörelse om den skattskyldige varit verksam i förvärvskällan i ej blott ringa omfattning. Med B-inkomst förstås övriga inkomster.

Beskattningsbar A-inkomst *utgöres* av det sammanlagda beloppet av den skattskyldiges A-inkomst minskat med allmänna avdrag, förlustavdrag, *grundavdrag* och sådant avdrag *utöver grundavdrag* som avses i 2 mom. *andra* stycket. Beskattningsbar A-inkomst avrundas nedåt till helt hundratal kronor, så att överskjutande belopp, som icke uppgår till helt hundratal kronor, bortfaller.

Beskattningsbar B-inkomst *utgöres* av skillnaden mellan den skattskyldiges beskattningsbara inkomst, beräknad enligt 2 mom., och den beskattningsbara A-inkomsten.

Beskattningsbar A-inkomst *utgörs* av det sammanlagda beloppet av den skattskyldiges A-inkomst minskat med allmänna avdrag, förlustavdrag och sådant avdrag som avses i 2 mom. *första* stycket. Beskattningsbar A-inkomst avrundas nedåt till helt hundratal kronor, så att överskjutande belopp, som icke uppgår till helt hundratal kronor, bortfaller.

Beskattningsbar B-inkomst *utgörs* av skillnaden mellan den skattskyldiges beskattningsbara inkomst, beräknad enligt 2 *eller* 4 mom., och den beskattningsbara A-inkomsten.

Nuvarande lydelse

10 §

1 mom.⁵ Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

⁴ Senaste lydelse 1970:163.

⁵ Senaste lydelse 1978:912.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 3 *basenheter* enligt lagen (1977:1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt:

2 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

3 men icke	5 basenheter:	grundbeloppet för	3 basenheter och	4 % av återstoc
5 " "	6 " "	" "	5 " "	8 % " "
6 " "	7 " "	" "	6 " "	13 % " "
7 " "	8 " "	" "	7 " "	16 % " "
8 " "	9 " "	" "	8 " "	20 % " "
9 " "	10 " "	" "	9 " "	25 % " "
10 " "	11 " "	" "	10 " "	29 % " "
11 " "	12 " "	" "	11 " "	33 % " "
12 " "	13 " "	" "	12 " "	35 % " "
13 " "	14 " "	" "	13 " "	40 % " "
14 " "	16 " "	" "	14 " "	45 % " "
16 " "	20 " "	" "	16 " "	49 % " "
20 " "	30 " "	" "	20 " "	53 % " "
30 basenheter		" "	30 " "	58 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Föreslagen lydelse

10 §

1 mom. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 1 *basenhet* enligt lagen (1977:1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt:

1 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

1 men icke	4 basenheter:	grundbeloppet för	1 basenhet och	2 % av återstoc
4 " "	5 " "	" "	4 basenheter och	4 % " "
5 " "	6 " "	" "	5 " "	5 % " "
6 " "	7 " "	" "	6 " "	8 % " "
7 " "	8 " "	" "	7 " "	12 % " "
8 " "	9 " "	" "	8 " "	15 % " "
9 " "	10 " "	" "	9 " "	19 % " "
10 " "	11 " "	" "	10 " "	21 % " "
11 " "	12 " "	" "	11 " "	25 % " "
12 " "	13 " "	" "	12 " "	29 % " "
13 " "	14 " "	" "	13 " "	33 % " "
14 " "	15 " "	" "	14 " "	38 % " "
15 " "	16 " "	" "	15 " "	43 % " "
16 " "	17 " "	" "	16 " "	45 % " "
17 " "	20 " "	" "	17 " "	48 % " "
20 " "	30 " "	" "	20 " "	53 % " "
30 basenheter		" "	30 " "	58 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

Vid beräkning av statlig inkomstskatt gäller följande i fråga om fysisk person, som varit bosatt här i riket under hela eller någon del av beskattningsåret, och för oskiftat dödsbo efter den som vid sin död var bosatt här.

Statlig inkomstskatt tas inte ut i den mån den tillsammans med kommunal inkomstskatt överstiger 80 procent av någon del av den beskattningsbara inkomsten upp till 30 basenheter och 85 procent av någon del av den beskattningsbara inkomsten därutöver.

Har skattskyldig inkomst som enligt kommunalskattelagen (1928:370) beskattas i annan kommun än hemortskommunen anses inkomst i hemortskommunen utgöra den högsta delen av den sammanlagda inkomsten. Har skattskyldig inkomst i två eller flera kommuner utom hemortskommunen skall den största av dessa inkomster anses utgöra den högsta delen av den sammanlagda inkomsten i nämnda kommuner. Uppgår inkomst i två eller flera kommuner till samma belopp skall inkomst i den kommun som har den högsta skattesatsen, anses utgöra den högsta delen av den sammanlagda inkomsten. Motsvarande skall gälla vid sådan fördelning som avses i 60 § kommunalskattelagen.

Skall makars inkomster läggas samman enligt 11 § 1 mom. beräknas statlig inkomstskatt med utgångspunkt i de regler som enligt tredje stycket ovan gäller för make

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

som har den högsta A-inkomsten. Bestämmelserna tillämpas därvid som om denne make var skattskyldig även för andra makens B-inkomst. Har makarna skilda hemortskommuner anses hemortskommunen för maken med den högsta A-inkomsten vara makarnas gemensamma. Är makarnas inkomster lika stora skall den kommun där skattesatsen är högst anses som hemortskommun.

11 §

*1 mom.*⁶ Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst, varvid anvisningarna till 52 § kommunalskattelagen (1928: 370) äga motsvarande tillämpning.

Har vid dylik taxering avdrag, varom i 4 § 1 mom. förmäles, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst.

Avdrag, som i 9 § 2 mom. *andra* stycket sägs, beräknas för vardera maken för sig, varvid bestämmelserna i 52 § 1 mom. fjärde och femte styckena kommunalskattelagen (1928: 370) äga motsvarande tillämpning.

Avdrag, som i 9 § 2 mom. *första* stycket sägs, beräknas för vardera maken för sig, varvid bestämmelserna i 52 § 1 mom. fjärde och femte styckena kommunalskattelagen (1928: 370) äga motsvarande tillämpning.

I fall då endast ena maken har beskattningsbar inkomst, beräknas skatten på hans beskattningsbara inkomst utan uppdelning i beskattningsbar A-inkomst och beskattningsbar B-inkomst.

Ha båda makarna beskattningsbar inkomst, beräknas skatten enligt sjätte—*nionde* styckena.

Har båda makarna beskattningsbar inkomst, beräknas skatten enligt sjätte—*åttonde* styckena.

Skatt på beskattningsbar A-inkomst beräknas för vardera maken för sig.

Ha makarna enbart beskattningsbar B-inkomst, beräknas skatten på det sammanlagda beloppet av dessa inkomster och fördelas på makarna efter förhållandet mellan de beskattningsbara inkomsterna.

I annat fall sammanlägges beskattningsbar B-inkomst hos make,

Beskattningsbar B-inkomst hos make, som har den lägsta beskattningsbara A-inkomsten, *sammanläggs* med andra makens beskattningsbara inkomst. Därefter beräknas skatt med tillämpning av 10 § 1 mom. på summan av nämnda B-inkomst och andra makens beskatt-

⁶ Senaste lydelse 1976: 68.

Nuvarande lydelse

som har den lägsta beskattningsbara A-inkomsten, med andra makens beskattningsbara inkomst. Därefter beräknas skatt med tillämpning av 10 § 1 mom. på summan av nämnda B-inkomst och andra makens beskattningsbara inkomst. Skatten på makarnas B-inkomster utgör skillnaden mellan den sålunda beräknade skatten och den skatt som belöper på den i nämnda summa ingående beskattningsbara A-inkomsten. Skatten på B-inkomst fördelas på makarna efter förhållandet mellan deras beskattningsbara B-inkomster. Bestämmelserna i 10 § 3 mom. skola därvid iakttagas.

Om det sammanlagda beloppet av makars B-inkomster *icke* överstiger 2 000 kronor, *skola* dessa inkomster vid tillämpning av detta moment anses som A-inkomst.

Sammanlagda beloppet av skatt på makes beskattningsbara A-inkomst och B-inkomst utgör makes statliga inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och tillämpas första gången vid 1981 års taxering.

2 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Häriigenom föreskrivs att 19 §, 48 § 2 och 3 mom., 53 § 1 mom., punkt 14 av anvisningarna till 21 §, punkt 9 av anvisningarna till 24 §, punkt 9 av anvisningarna till 28 § samt punkt 12 av anvisningarna till 32 § skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*19 §¹

Till skattepliktig inkomst enligt denna lag räknas *icke*:

vad som vid bodelning eller eljest på grund av giftorätt tillfallit make eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskift bo eller gåva;

¹ Senaste lydelse 1978: 944.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

vinst å icke yrkesmässig avyttring av lös egendom i andra fall än som avses i 35 § 3 eller 4 mom.;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 4 500 kronor eller högre belopp för år eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 4 500 kronor eller högre belopp för år, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller 2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller, med nedan angivet undantag, annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 6 000 kronor eller högre belopp för år eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 6 000 kronor eller högre belopp för år, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller 2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller, med nedan angivet undantag, annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

ersättning på grund av ansvarighetsförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer till den del ersättningen utgår under de första trettio dagarna av den tid den skadade är arbetsoförmögen och beräknas så att ersättningen uppgår för insjuknandedagen till högst 30 kronor och för övriga dagar till högst 6 kronor för dag;

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring;

ersättning på grund av skadeförsäkring, dock ej i den mån köpeskillning, som skulle hava influtit därest försäkrad egendom i stället försålts, varit att hänföra till intäkt av jordbruksfastighet, av annan fastighet eller av rörelse eller i den mån ersättningen eljest motsvarar sådan skattepliktig intäkt eller motsvarar sådan avdragsgill omkostnad, vilken är att hänföra till någon av nämnda förvärvskällor;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, och premieåterbetalning på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

ersättning jämlikt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 4 500 kronor eller högre belopp för år;

ersättning jämlikt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 6 000 kronor eller högre belopp för år;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, i den mån givaren enligt 20 § eller punkt 5 av anvisningarna till 46 § icke är berättigad till avdrag för utgivet belopp;

stipendier till studerande vid undervisningsanstalter eller eljest avsedda för mottagarens utbildning;

studiestöd enligt 2, 3 eller 4 kap. studiestödslagen (1973: 349), internatbidrag, återbetalningspliktiga studiemedel och resekostnadsersättning enligt 6 och 7 kap. samma lag samt sådant särskilt bidrag vilket enligt av regeringen eller statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställas, och äger i följd härav den bidragsberättigade icke göra avdrag för kostnader som avsetts skola bestridas med bidrag av förevarande slag;

allmänt barnbidrag;

lön eller annan gottgörelse, för vilken skall erläggas skatt enligt lagen (1958: 295) om sjömansskatt;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

handikappersättning enligt 9 kap. lagen om allmän försäkring, så ock hemsjukvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadsbidrag som avses i förordningen (1976: 263) om statliga bostadsbidrag till barnfamiljer, förordningen (1976: 262) om statskommunala bostadsbidrag eller förordningen (1977: 392) om statskommunala bostadsbidrag till vissa folkpensionärer m. fl.;

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

gottgörelse som arbetsgivare uppburit från pensionsstiftelse, till den del

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

stiftelsen ej ägt andra medel för att lämna gottgörelsen än sådana för vilka avdrag icke åtnjuts vid avsättning till stiftelsen;

komensation av staten för bensinskatt på bensin som förbrukats vid yrkesmässig användning av motorsåg.

Beträffande vissa försäkringsbelopp som utgår till lantbrukare m. fl. gäller särskilda bestämmelser i punkt 16 av anvisningarna till 21 §.

(Se vidare anvisningarna.)

48 §

2 mom.² Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 4 500 kronor.

Har skattskyldig under beskattningsåret uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör skattepliktig inkomst enligt lagen (1958: 295) om sjömansskatt skall grundavdraget minskas med *en tolfedel* för varje period om trettio dagar för vilken den skattskyldige uppburit beskattningsbar inkomst enligt nämnda lag samt enligt 1 § 2 mom. lagen skattepliktig dagpenning. *Det sålunda beräknade grundavdraget avrundas uppåt till helt tiotal kronor.*

3 mom.³ Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt endast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åtnjuta kommunalt grundavdrag *som* för varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt, *utgör en tolfedel av 4 500 kronor.* Härvid gäller bestämmelserna i 2 mom. andra stycket. *Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas uppåt till helt tiotal kronor.*

2 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 6 000 kronor.

Har skattskyldig under beskattningsåret uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör skattepliktig inkomst enligt lagen (1958: 295) om sjömansskatt skall grundavdraget minskas med 500 kronor för varje period om trettio dagar för vilken den skattskyldige uppburit beskattningsbar inkomst enligt nämnda lag samt enligt 1 § 2 mom. lagen skattepliktig dagpenning.

3 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt endast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åtnjuta kommunalt grundavdrag *med 500 kronor* för varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt. Härvid gäller bestämmelserna i 2 mom. andra stycket.

53 §

1 mom.⁴ Skyldighet att erlagga skatt för inkomst åligger så framt ej annat föreskrives i denna lag eller i särskilda bestämmelser, meddelade på grund av överenskommelse eller beslut, varom i 72 och 73 §§ sägs:

a) fysisk person:

för tid, under vilken han varit här i riket bosatt:

² Senaste lydelse 1974: 769.

³ Senaste lydelse 1978: 913.

⁴ Senaste lydelse 1979: 78.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

för all inkomst, som av honom här i riket eller å utländsk ort förvärvats; samt

för tid, under vilken han ej varit här i riket bosatt;

för inkomst av här belägen fastighet;

för inkomst av rörelse, som här bedrivits;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag, i den mån inkomsten uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet här i riket;

för pension enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring till den del beloppet överstiger 4 500 kronor och för annan ersättning enligt nämnda lag;

för pension enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring till den del beloppet överstiger 6 000 kronor och för annan ersättning enligt nämnda lag;

för pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för belopp, som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, om försäkringen meddelats i här i riket bedriven försäkringsrörelse;

för ersättning enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän;

för dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa enligt lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd;

för timstudiestöd och inkomstbidrag enligt studiestödslagen (1973: 349);

för annan härifrån uppburen, genom verksamhet här i riket förvärvad inkomst av tjänst;

för vinst å icke yrkesmässig avyttring av fastighet eller rörelse här i riket eller tillhör till sådan fastighet eller rörelse; samt

för belopp, varmed schablonavdrag för egenavgifter överstigit påförda avgifter, samt restituerade, avkortade eller avskrivna egenavgifter, allt i den omfattning, som anges i anvisningarna till 41 b §;

b) staten:

för inkomst av jordbruksdomäner, skogar samt uthyrda eller med tomt-rätt eller vattenfallsrätt upplåtna fastigheter; samt

för inkomst av rörelse, som ej härflutit av bank- eller försäkringsrörelse eller av kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller av industriell verksamhet, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov;

c) landsting, kommuner och andra menigheter ävensom hushållningssällskap med stadgar som fastställts av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer:

för inkomst av fastighet och av rörelse;

d) akademier, Nobelstiftelsen samt stiftelsen Dag Hammarskjölds Min-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

nesfond, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar samt samarbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som enligt nämnda stadgar ankomma på sammanslutningarna, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, skeppsfartens sekundärlånekassa, företagareförening som erhåller statsbidrag, regional utvecklingsfond som avses i förordningen (1978: 504) om överförande av vissa uppgifter från företagareförening till regional utvecklingsfond, norrlandsfonden, statens utvecklingsfond, Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling m. m., Svenska Bibelsällskapets bibelfond, Bokbranschens Finansieringsinstitut Aktiebolag, Stiftelsen Industricentra, Stiftelsen Industriellt Utvecklingscentrum i övre Norrland, Stiftelsen för produktutvecklingscentrum i Göteborg, Sveriges exportråd, Sveriges turistråd, järnkontoret och SIS-Standardiseringskommissionen i Sverige, så länge kontorets respektive kommissionens vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och utdelning icke lämnas till delägare eller medlemmar, aktiebolaget tips-tjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, allmänna sjukförsäkringsfonden, pensionsstiftelser som avses i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m., allmänna försäkringskassor, erkända arbetslöshetskassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, personalstiftelser som avses i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna understöd vid arbetslöshet, sjukdom eller olycksfall, stiftelser som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utgiva avgångsersättning till friställd arbetstagare eller främja åtgärder till förmån för arbetstagare som blivit uppsagd eller löper risk att bli uppsagd till följd av driftinskränkning, företagsnedläggelse eller rationalisering av företags verksamhet ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

e) kyrkor, sjukvårdsinrättningar vilkas verksamhet ej bedrives i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser som hava till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom ideella föreningar som uppfylla i punkt 9 av anvisningarna angivna villkor:

för inkomst av fastighet och av rörelse;

f) svenska aktiebolag och sådana bolag, som enligt särskild författning äro skyldiga att avstå sin vinst, ekonomiska föreningar, samebyar, samfund, stiftelser, understödsföreningar, som bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, verk, inrättningar och andra inländska juridiska personer, dock såvitt gäller sådana juridiska personer som enligt författning eller på därmed jämförligt sätt bildats för att förvalta samfällighet endast om samfälligheten har taxerats såsom särskild taxeringsenhet och avser marksamfällighet eller regleringssamfällighet, samtliga här under f) avsedda bolag, verk och andra juridiska personer i den mån de ej inbegripas under punkterna d) och e):

för all inkomst, som här i riket eller å utländsk ort förvärvats;

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

g) utländska bolag:
för inkomst av här belägen fastighet;
för inkomst av rörelse, som här bedrivits; samt
för vinst å icke yrkesmässig avyttring av fastighet eller rörelse här i riket
eller tillbehör till sådan fastighet eller rörelse;

h) allmänna pensionsfonden:
för all inkomst som härflyter av medel, som förvaltas av fjärde fondstyrelsen, samt i övrigt för inkomst av fastighet.

Riksskatteverket må, om särskilda skäl därtill äro, efter ansökan förklara, att stiftelse eller förening, som har till huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete, i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna lag skall anses jämställd med stiftelse eller förening, som ovan i första stycket vid e) angives. Sådant beslut må, när omständigheterna det föranleda, av riksskatteverket återkallas. Över beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Anvisningar

till 21 §

14.⁵ Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av jordbruksfastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till jordbruksfastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 4 500 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av jordbruksfastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare.

14. Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av jordbruksfastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till jordbruksfastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av jordbruksfastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare.

till 24 §

9.⁶ Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:

9. Sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:

⁵ Senaste lydelse 1977: 279.

⁶ Senaste lydelse 1977: 279.

Nuvarande lydelse

265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av annan fastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till annan fastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 4 500 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av annan fastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

till 28 §

9.7 Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskade-försäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av rörelse om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till rörelse och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 4 500 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av rörelse hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

till 32 §

12.⁸ Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskade-försäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst,

Föreslagen lydelse

265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av annan fastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till annan fastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av annan fastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

9. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskade-försäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av rörelse om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till rörelse och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av rörelse hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

12. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskade-försäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst,

⁷ Senaste lydelse 1977:279.

⁸ Senaste lydelse 1977:279.

Nuvarande lydelse

som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 4 500 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föreslagen lydelse

som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring utgöra skattepliktig intäkt av tjänst.

Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander och timsättning vid grundläggande utbildning för vuxna räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och tillämpas första gången vid 1981 års taxering.

3 Förslag till**Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)**

Härigenom föreskrivs att 68 § taxeringslagen (1956:623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*68 §²

Av taxeringsnämnd beslutade taxeringar skall för varje skattskyldig införas i skattelängd.

I skattelängden antecknas särskilt

dels i avseende på statlig inkomstskatt inkomst av olika förvärvskällor med angivande tillika i fråga om skattskyldiga som avses i 9 § 3 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt huruvida inkomsten utgör A-

¹ Lagen omtryckt 1971:399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:773.

² Lydelse enligt prop. 1978/79:161 (ännu ej avlämnad till riksdagen).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

inkomst eller B-inkomst, medgivet avdrag för underskott i förvärvskälla, sammanräknad nettoinkomst (summan av inkomsterna av olika förvärvskällor, minskad med avdrag för underskott), medgivna allmänna avdrag som inte avser underskott i förvärvskälla, taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels beskattningsbar inkomst enligt 2 § lagen (1958:295) om sjömansskatt och enligt 1 § 2 mom. nämnda lag skattepliktig dagpenning samt det antal perioder om trettio dagar för vilka den skattskyldige har uppburit sådan inkomst under beskattningsåret, samt sjömansskattenämndens beslut om jämkning enligt 12 § 4 mom. lagen om sjömansskatt,

dels i avseende på kommunal inkomstskatt taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels beslut i övrigt, som avser förutsättning för avdrag enligt 48 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) eller för skattereduktion enligt 2 § 4 och 5 mom. uppbördslagen (1953:272),

d e l s beslut, som avser förutsättning för sparskattereduktion enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer,

d e l s beslut, som avser förutsättning för sparskattereduktion enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer *eller gåvoreduktion enligt 3 § lagen (1979:000) om skattelättnad för vissa gåvor*,

dels beslut om avräkning av utländsk skatt eller tillämpning av progressionsbestämmelser enligt avtal för undvikande av dubbelbeskattning,

dels uppgift om de värden på skogsmark och växande skog, varpå skogs-vårdsavgift skall beräknas,

dels skattepliktig och beskattningsbar förmögenhet, om skatt skall utgå enligt 11 § lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt.

Uppgår den enligt lagen om statlig inkomstskatt beräknade taxerade inkomsten till minst 6000 kronor för ensamstående och till sammanlagt minst 6000 kronor för makar, som har varit gifta vid ingången av beskattningsåret och under detta år har levt tillsammans, skall den beräknade taxerade inkomsten införas, även om beskattningsbar inkomst icke uppkommer.

Skattelängden skall underskrivas av lokal skattemyndighet. Den skall därefter såvitt gäller den årliga taxeringen med undantag av särskild fastighetstaxering anses innefatta taxeringsnämndens beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

4 Förslag till

Lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272)

Härigenom föreskrivs att 2 § 2, 4 och 5 mom. samt 4 § 2 mom. uppbördslagen (1953: 272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 mom.² I denna lag förstås med

slutlig skatt: skatt som har påförts vid den årliga debiteringen på grund av taxeringsnämnds beslut eller på grund av annat beslut, som enligt gällande föreskrifter skall beaktas vid sådan debitering, och återstår efter iakttagande av bestämmelserna om nedsättning av skatt enligt 4 och 5 mom. samt 2 § lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer;

2 mom. I denna lag förstås med slutlig skatt: skatt som har påförts vid den årliga debiteringen på grund av taxeringsnämnds beslut eller på grund av annat beslut, som enligt gällande föreskrifter skall beaktas vid sådan debitering, och återstår efter iakttagande av bestämmelserna om nedsättning av skatt enligt 4 och 5 mom. eller 2 § lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer eller 3 § lagen (1979: 000) om skattelättnad för vissa gåvor;

preliminär skatt: i 3 § nämnd skatt, som betalas i avräkning på slutlig skatt;

kvarstående skatt: skatt, som återstår att betala, sedan preliminär skatt har avräknats från slutlig skatt;

tillkommande skatt: skatt som skall betalas på grund av eftertaxering eller enligt beslut om debitering sedan påföringen av slutlig skatt har avslutats;

kvarskatteavgift: avgift enligt 27 § 3 mom.;

respitränta: ränta enligt 32 §;

anståndsränta: ränta enligt 49 § 4 mom.;

ö-skatteränta: ränta enligt 69 § 1 mom.;

restitutionsränta: ränta enligt 69 § 2 mom.;

skattereduktion: nedsättning av skatt enligt 4 mom.;

särskild skattereduktion: nedsättning av skatt enligt 5 mom.;

inkomstår: det kalenderår, som närmast har föregått taxeringsåret;

uppbördsår: tiden från och med mars månad ett år till och med februari månad nästföljande år;

uppbördsmånad: mars, maj, juli, september, november och januari;

gift skattskyldig: skattskyldig som taxeras med tillämpning av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928: 370) och 11 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt;

ogift skattskyldig: annan skattskyldig fysisk person än nyss har sagts.

4 mom.³ Skattereduktion åtnjutes

¹ Lagen omtryckt 1972: 75. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 771.

² Lydelse enligt prop. 1978/79: 161 (ännu ej avlämnad till riksdagen).

³ Senaste lydelse 1979: 88.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

av ogift skattskyldig, som har hemmavarande barn under 18 år, och av gift skattskyldig, vars make saknar taxerad inkomst enligt lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, med 1 800 kronor.

av gift skattskyldig, vars make har taxerad inkomst enligt nämnda lag som understiger 4 500 kronor, med 40 procent av det belopp som motsvarar skillnaden mellan 4 500 kronor och den taxerade inkomsten.

Ha gifta skattskyldiga var för sig till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, som understiger 4 500 kronor, åtnjutes skattereduktion endast av den som har den högsta taxerade inkomsten. *Äro* de taxerade inkomsterna lika stora, tillkommer skattereduktion den äldre av de skattskyldiga.

Skattereduktion enligt första stycket åtnjutes endast av skattskyldig, som varit bosatt här i riket under någon del av beskattningsåret. För gift skattskyldig gäller dessutom följande. För att skattereduktion skall få åtnjutas, skall maken ha varit bosatt här i riket under någon del av beskattningsåret. Avser makens bosättning här i riket större delen av beskattningsåret, sker skattereduktionen enligt första stycket. Avser makens bosättning här i riket endast en mindre del av beskattningsåret, åtnjuter den skattskyldige skattereduktion, om maken saknar taxerad inkomst enligt lagen om statlig inkomstskatt, med 900 kronor, och om maken har taxerad inkomst enligt nämnda lag som understiger 2 250 kronor, med 40 procent av det belopp som motsvarar skillnaden mellan 2 250 kronor och den taxerade inkomsten.

av gift skattskyldig, vars make har taxerad inkomst enligt nämnda lag som understiger 6 000 kronor, med 30 procent av det belopp som motsvarar skillnaden mellan 6 000 kronor och den taxerade inkomsten.

Har gifta skattskyldiga var för sig till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, som understiger 6 000 kronor, åtnjutes skattereduktion endast av den som har den högsta taxerade inkomsten. *Är* de taxerade inkomsterna lika stora, tillkommer skattereduktion den äldre av de skattskyldiga.

Skattereduktion enligt första stycket åtnjutes endast av skattskyldig, som varit bosatt här i riket under någon del av beskattningsåret. För gift skattskyldig gäller dessutom följande. För att skattereduktion skall få åtnjutas, skall maken ha varit bosatt här i riket under någon del av beskattningsåret. Avser makens bosättning här i riket större delen av beskattningsåret, sker skattereduktionen enligt första stycket. Avser makens bosättning här i riket endast en mindre del av beskattningsåret, åtnjuter den skattskyldige skattereduktion, om maken saknar taxerad inkomst enligt lagen om statlig inkomstskatt, med 900 kronor, och om maken har taxerad inkomst enligt nämnda lag som understiger 3 000 kronor, med 30 procent av det belopp som motsvarar skillnaden mellan 3 000 kronor och den taxerade inkomsten.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i första, andra och tredje styckena skall som taxerad inkomst anses även under beskattningsåret uppburen beskattningsbar inkomst enligt lagen (1958: 295) om sjömansskatt samt enligt 1 § 2 mom. nämnda lag skattepliktig dagpenning. Skattereduktion som tillkommer skattskyldig enligt nämnda bestämmelser skall minskas med en tolfedel för varje period om trettio dagar, för vilken den skattskyldige uppburit inkomst som förut nämnts.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skattereduktion sker *icke* i fråga om statlig förmögenhetsskatt, socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen enligt 19 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, tilläggs pensionsavgift, sjukförsäkringsavgift, arbetsskade försäkringsavgift, delpensionsförsäkringsavgift, arbetsgivaravgift, allmän arbetsgivaravgift, avgift för sjöfolks pensionering och försäkringsavgift enligt taxeringslagen samt annuitet å avdikningslån.

Skattereduktion sker *endast* i fråga om statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, skogs- värdsavgift och skattetillägg enligt 116 a § taxeringslagen (1956:623).

Bestämmelserna om skattereduktion iakttas vid debitering av slutlig skatt, tillkommande skatt och preliminär B-skatt samt vid fastställande av preliminär A-skatt. Öretal som uppkommer vid beräkning av skattereduktion bortfaller.

5 mom.⁴ Skattskyldig fysisk person, som varit bosatt eller stadigvarande vistats här i riket under någon del av beskattningsåret åtnjuter särskild skattereduktion med det belopp varmed 0,4 basenheter, enligt lagen (1977:1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, överstiger 1 600 kronor.

5 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit bosatt eller stadigvarande vistats här i riket under någon del av beskattningsåret åtnjuter särskild skattereduktion med det belopp varmed 0,4 basenheter enligt lagen (1977:1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt överstiger 2 000 kronor.

I fråga om särskild skattereduktion äga bestämmelserna i 4 mom. fjärde, femte och sjätte styckena motsvarande tillämpning.

4 §

2 mom. I skattetablerna skola i särskilda kolumner upptagas skattebelopp för följande grupper av skattskyldiga, nämligen

1) ogift inkomsttagare, som icke avses under 4), och gift inkomsttagare, vars make har en sammanräknad nettoinkomst på minst *tvåusen* kronor;

2) gift inkomsttagare, vars make saknar sammanräknad nettoinkomst eller har sådan inkomst understigande *tvåusen* kronor;

3) gift inkomsttagare, som är berättigad till avdrag enligt 46 § 3 mom. kommunalskattelagen;

1) ogift inkomsttagare, som icke avses under 4), och gift inkomsttagare, vars make har en sammanräknad nettoinkomst på minst *3 000* kronor;

2) gift inkomsttagare, vars make saknar sammanräknad nettoinkomst eller har sådan inkomst understigande *3 000* kronor;

⁴ Senaste lydelse 1978:915.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4) ogift inkomsttagare, som är berättigad till avdrag enligt 46 § 3 mom. kommunalskattelagen.

Ogift inkomsttagare, som har hemmavarande barn och som icke är hänförlig till under 4) upptagen grupp av skattskyldiga, skall likställas med inkomsttagare som under 2) avses.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för år 1980 samt slutlig och tillkommande skatt på grund av 1981 års taxering.

5 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1958: 295) om sjömansskatt**

Häri genom föreskrivs att 12 § 4 mom. och anvisningarna till 12 § lagen (1958: 295) om sjömansskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

12 §

4 m o m.² Sjömansskatt enligt 7 § får genom beslut om jämkning nedsättas i den mån förutsättningarna för skattereduktion enligt lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer är uppfyllda. Bosättning eller stadigvarande vistelse här i riket krävs inte för jämkning enligt detta moment.

4 m o m. Sjömansskatt enligt 7 § får genom beslut om jämkning nedsättas i den mån förutsättningarna för skattereduktion enligt lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer *eller enligt lagen (1979: 000) om skattelättnad för vissa gåvor* är uppfyllda. Bosättning eller stadigvarande vistelse här i riket krävs inte för jämkning enligt detta moment.

Anvisningartill 12 §³

Jämkning i fall som avses i 12 § 1 mom. vid e) *må* för år räknat medgivas med högst ett belopp, som motsvarar summan av *icke utnyttjat grundavdrag* och det belopp, med vilket avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga högst skulle *hava* kunnat medgivas vid taxering till statlig inkomstskatt.

Jämkning i fall som avses i 12 § 1 mom. vid e) *får* för år räknat medgivas med högst ett belopp, som motsvarar summan av *6 000 kronor* och det belopp, med vilket avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga högst skulle *ha* kunnat medgivas vid taxering till statlig inkomstskatt.

¹ Lagen omtryckt 1970: 933. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 777.

² Senaste lydelse 1978: 424.

³ Senaste lydelse 1978: 916.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

I fråga om sjöman, som utan att vara bosatt i Sverige har att betala sjömansskatt enligt 7 §, må vid jämkning enligt 12 § 1 mom. hänsyn tagas till sådana i sistnämnda författningsrum omförmälda avdrag, vilka sjömannen med tillämpning av grunderna för lagen om statlig inkomstskatt skulle hava kunnat påräkna vid taxering i det land, där sjömannen är bosatt. Har vid nämnda taxering avdrag kunnat utnyttjas av sjömannen själv eller hans make skall jämkning dock ej medgivas.

Vid jämkning enligt 12 § 3 och 5 mom. för i Sverige icke bosatt sjöman skall slutlig skatt beräknas med tillämpning av svenska beskattningsregler.

Med deltidstjänstgöring enligt 12 § 5 mom. förstås tjänstgöring som enligt anställningsavtal skall fullgöras på kortare tid än heltid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

6 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.**

Häriigenom föreskrivs i fråga om lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.¹

dels att 2 § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 3 och 4 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Kommuns och annan menighets utdebitering av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som vid närmast föregående års taxering påförts de skattskyldiga, justerat enligt 2 § och ökat med det antal skattekronor, som staten skall tillskjuta enligt lagen (1973:433) om skatteutjämningsbidrag och med bidragsunderlag enligt bestämmelserna om skattebortfallsbidrag.

Skattesatsen för kommuns och annan menighets uttag av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som enligt länsstyrelsens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas, ökat med det antal skattekronor, som staten uppskattas skola tillskjuta enligt lagen (1979:000) om skatteutjämningsbidrag.

Om enligt 4 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1977:179) annan skattesats slutligt fastställs än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det

¹ Lagen omtryckt 1973:437.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1977:191
2 § 1977:1096.

² Senaste lydelse 1976:198.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

antal skattekronor och skatteören som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

3 §³

Länsstyrelsen skall senast den 10 september varje år lämna kommun, landstingskommun och församling uppgift om det *skatteunderlag, som enligt 2 § skall beaktas vid bestämmande av utdebitering.*

Länsstyrelsen skall senast den 10 september varje år lämna kommun, landstingskommun och församling uppgift om det *beräknade antalet skattekronor och skatteören som avses i 1 § första stycket.*

4 §⁴

Kommun är berättigad att *för* visst år av staten uppbära kommunalskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i kommunen *för året*, beräknat efter den skattesats som har bestämts för det *föregående* året. *Vid beräkningen av antalet skattekronor och skatteören beaktas bestämmelserna i 2 §.*

Kommun är berättigad att *under* visst år av staten uppbära kommunalskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i kommunen *vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering*, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året *före taxeringsåret.*

Har enligt 4 kap. 4 § kommunallagen (1977:179) annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Kommun är berättigad att av staten såsom förskott uppbära *det* belopp som *på grundval av taxeringsnämnds beslut visst år (taxeringsår) rörande taxering till kommunal inkomstskatt* har beslutats till utdebitering för det *kommande* året. *Vid beräkningen av förskottsbeloppet justeras antalet skattekronor och skatteören enligt 2 §. Vad som har beslutats till utdebitering ingår i kommunens fordran hos staten vid ingången av året näst efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den kommunalskatt, som kommunen har rätt att uppbä-*

Kommun är berättigad att *under* visst år av staten såsom förskott uppbära *ett* belopp som motsvarar *produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören, som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i kommunens fordran hos staten vid ingången av året näst efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den kommunalskatt, som kommunen har rätt att uppbära av*

³ Senaste lydelse 1976:198.

⁴ Senaste lydelse 1977:191.

Nuvarande lydelse

ra av staten på grundval av taxeringen under året efter det år, då förskottet utanordnas enligt bestämmelserna i femte stycket.

Är antalet hos länsstyrelsen registrerade kyrkobokförda invånare i kommunen vid mitten av augusti månad taxeringsåret större än det var vid mitten av augusti månad två år tidigare, skall förskott, beräknat enligt tredje stycket, ökas i förhållande till ökningen i kommunens invånarantal mellan de angivna tidpunkterna. Sådant ökat förskott ingår i kommunens fordran hos staten och avräknas enligt tredje stycket. Länsstyrelsen skall senast den 10 september lämna kommunen uppgift om det invånarantal och det däremot svarande *uppräknade skatteunderlag*, som skall ligga till grund för *beräkningen*.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör kommunens fordran hos staten enligt denna paragraf, skall länsstyrelsen under samma år utanordna till kommunen med en sjättedel på åttonde dagen i var och en av månaderna januari, mars, maj, juli, september och november. Är kommunens fordran icke uträknad vid utbetalningstillfället i januari månad, skall vid detta tillfälle utbetalas samma belopp som har utbetalats i november månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om det belopp som utbetalades i januari månad icke motsvarar en sjättedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranledes härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om kommunalskatt tillämpas på motsvarande sätt i fråga om landstingsskatt. I fråga om församlingsskatt gäller däremot bestämmelserna i 84 § lagen (1961: 436) om församlingsstyrelse.

Föreslagen lydelse

staten på grundval av taxeringen under året efter det år, då förskottet utanordnas enligt bestämmelserna i femte stycket.

Är antalet hos länsstyrelsen registrerade kyrkobokförda invånare i kommunen vid mitten av augusti månad taxeringsåret större än det var vid mitten av augusti månad två år tidigare, skall förskott, beräknat enligt tredje stycket, ökas i förhållande till ökningen i kommunens invånarantal mellan de angivna tidpunkterna. Sådant ökat förskott ingår i kommunens fordran hos staten och avräknas enligt tredje stycket. Länsstyrelsen skall senast den 10 september lämna kommunen uppgift om det invånarantal och det däremot svarande *beräknade antalet skattekronor och skatteören*, som skall ligga till grund för *ökningen av förskottet*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser om bestämmande av utdebitering samt förskottsutbetalning av allmän kommunalskatt gäller fortfarande i fråga om åren 1980 och 1981. De nya bestämmelserna i 3 § och 4 § fjärde stycket tillämpas från och med den 1 juli 1979.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse

Härigenom föreskrivs att 83, 84 och 86 §§ lagen (1961:436) om församlingsstyrelse¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

83 §

Kyrkorådet *åligger* att, sedan församlingens utgifts- och inkomststat fastställts, *ofördröjligen* *giva* kommun, i vilken församlingen är belägen, *del av* beslutet. På sätt i kommunallagen (1953:753) är stadgat *har* kommunstyrelsen därefter att underrätta riksskatteverket, länsstyrelsen och vederbörande lokala skattemyndighet för debitering och uppbörd av församlingsskatt.

Kyrkorådet *skall*, sedan församlingens utgifts- och inkomststat fastställts, *genast* underrätta kommun, i vilken församlingen är belägen, om beslutet. På sätt i kommunallagen (1977:179) är stadgat *skall* kommunstyrelsen därefter underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån.

84 §

Församling *äger* av statsverket uppbära församlingsskatt med belopp, *motsvarande* vad som skulle utgå på grundval av *det antal* skattekronor och skatteören, som vid taxering för *viss* år *påföras de* till församlingen skattskyldiga, efter *det belopp* för skattekrona och skatteöre, som bestämts till utdebitering för nästföregående år. Vid beräkningen av antalet skattekronor och skatteören beaktas *bestämmelserna i 2 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt.* Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som *icke* tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen *eljest ägde* uppbära av statsverket, nedsättas i motsvarande mån.

Församling *är berättigad* att under *viss* år av *staten* uppbära församlingsskatt med belopp *som motsvarar* vad som skulle utgå på grundval av *antalet* skattekronor och skatteören i församlingen vid *det föregående årets (taxeringsåret)* taxering, *beräknat* efter den skattesats som *har* bestämts för året före taxeringsåret. Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som *inte* tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen *annars skulle ha varit berättigad* att uppbära av *staten*, nedsättas i motsvarande mån.

¹ Lagen omtryckt 1976:500.

Nuvarande lydelse

Församlingen äger av statsverket såsom förskott uppbära det belopp, som på grundval av taxeringsnämnds beslut visst år rörande taxering till kommunal inkomstskatt beslutats till utdebitering för nästkommande år. Vid beräkningen av förskottsbeloppet justeras antalet skattekronor och skatteören enligt 2 § lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt. Vad sålunda beslutats till utdebitering ingår i församlingens fordran hos statsverket vid ingången av året näst efter det, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen äger uppbära av statsverket på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör församlingens fordran hos statsverket enligt första och andra styckena, skall länsstyrelsen under samma år utanordna till kommun, i vilken församlingen är belägen, med en sjättedel å åttonde dagen i var och en av månaderna januari, mars, maj, juli, september och november. År församlingens fordran *icke* uträknad vid utbetalningstillfället i januari månad, skall vid detta tillfälle utbetalas samma belopp som utbetalades i november månad *nästföregående* år; dock må länsstyrelsen, då särskilda skäl föranleder därtill, förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Därest det i januari månad *utbetalade* beloppet *icke* motsvarar en sjättedel av församlingens fordran, skall *härav* betingad jämkning *ske* av det belopp, som utbetalas i mars månad. Kommunen skall därefter avlämna medlen till kyrkorådet.

Föreslagen lydelse

Församling är berättigad att under visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören, som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör församlingens fordran hos staten enligt första och andra styckena, skall länsstyrelsen under samma år utanordna till kommun, i vilken församlingen är belägen, med en sjättedel på åttonde dagen i var och en av månaderna januari, mars, maj, juli, september och november. År församlingens fordran *inte* uträknad vid utbetalningstillfället i januari månad, skall vid detta tillfälle utbetalas samma belopp som utbetalades i november månad *föregående* år. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om det belopp som utbetalades i januari månad *inte* motsvarar en sjättedel av församlingens fordran, skall den jämkning som föranleds härav *ske i fråga om* det belopp, som utbetalas i mars månad. Kommunen skall därefter avlämna medlen till kyrkorådet.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Länsstyrelsen skall senast den 8 mars till församlingen överlämna för nästföregående år upprättad redovisning över församlingen tillkommande och till församlingen utanordnad församlingsskatt.

Närmare föreskrifter angående dylik redovisning meddelas av regering-
en eller den myndighet regeringen förordnar.

86 §

Beträffande församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet *skola gälla* följande särskilda bestämmelser.

a) *Det åligger* samfällighetens kyrkoråd och varje församlings kyrkoråd *att*, sedan utgifts- och inkomststat fastställts, *ofördröjligen* underrätta länsstyrelsen och den lokala skattemyndigheten om *det belopp för skattekrona och skatteöre*, som bestämts till utdebitering för nästkommande år. *Samtidigt skall länsstyrelsen underrättas om det sammanlagda belopp, som för nämnda år beslutats till utdebitering på grundval av det löpande årets taxering till kommunal inkomstskatt.* Om debitering och uppbörd av församlingsskatt gäller vad därom särskilt är stadgat.

b) Belopp, som avses i 84 § tredje stycket, *skola* utanordnas direkt till församlingen eller samfälligheten.

Beträffande församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet *gäller* följande särskilda bestämmelser.

a) Samfällighetens kyrkoråd och varje församlings kyrkoråd *skall*, sedan utgifts- och inkomststat *har* fastställts, *genast* underrätta den lokala skattemyndigheten och *statistiska centralbyrån om den skattesats, som har bestämts för det följande året.* Om debitering och uppbörd av församlingsskatt gäller vad därom särskilt är stadgat.

b) Belopp, som avses i 84 § tredje stycket, *skall* utanordnas direkt till församlingen eller samfälligheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser om beräkning av skatteunderlag gäller fortfarande i fråga om åren 1980 och 1981.

8 Förslag till

Lag om upphävande av förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag

Härigenom föreskrivs att förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag¹ skall upphöra att gälla vid utgången av år 1979. Äldre bestämmelser skall fortfarande gälla för skattebortfallsbidrag som skall utgå på grundval av 1979 och 1980 års taxeringar samt i fråga om förskottsbetalning till och

¹ Senaste lydelse av förordningens rubrik 1975: 284.

med år 1981. Avräkning av erhållna förskott åren 1980 och 1981 skall ske mot allmän kommunalskatt.

Länsstyrelse får dock fastställa bidragsunderlaget senast den 25 januari året efter taxeringsåret och senast samma dag tillställa bidragskommun uppgift om underlagets storlek. Till ledning för bidragskommuns budgetarbete åren 1979 och 1980 skall länsstyrelsen senast den 10 september lämna kommunen uppgift om bidragsunderlagets uppskattade storlek.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 3 och 4 §§ lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Vid prövning av skattebegränsningen fastställs ett spärrbelopp med hänsyn till den beskattningsbara inkomst som beräknats för den skattskyldige enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt för det år vartill skatten hänförs sig.

Den beskattningsbara inkomsten skall

Den beskattningsbara inkomsten, *minskad med 4 500 kronor*, skall

ökas med avdrag enligt lagen (1975:1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt eller därmed jämförlig författning.

ökas med sådant schablonavdrag för egenavgifter som avses i punkt 2 a av anvisningarna till 22 § och punkt 9 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (1928:370), samt

ökas med avdrag och minskas med intäkt som avses i andra och tredje styckena av anvisningarna till 41 b § nämnda lag,

allt under förutsättning att den skattskyldige vid beräkningen av den beskattningsbara inkomsten erhållit avdrag eller beskattats för intäkt av här angivet slag.

Om den skattskyldige erlagt sjömansskatt under beskattningsåret, skall den beskattningsbara inkomsten ökas med den till sjömansskatt beskattningsbara inkomsten och enligt 1 § 2 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt skattepliktig dagpenning.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:772.

² Senaste lydelse 1976:1095.

Nuvarande lydelse

Spärrbeloppet utgör 80 procent av den del av den skattskyldiges enligt första stycket beskattningsbara inkomst, ökad eller minskad enligt andra och tredje styckena, som ej överstiger 200 000 kronor och 85 procent av överskjutande belopp.

Föreslagen lydelse

Spärrbeloppet utgör 80 procent av den del av den skattskyldiges enligt första stycket beskattningsbara inkomst, ökad eller minskad enligt andra och tredje styckena, som ej överstiger 30 basenheter enligt lagen (1977:1071) om basenheter enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och 85 procent av överskjutande belopp.

4 §³

Spärrbelopp enligt 3 § jämföres med sammanlagda beloppet av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt, allmän kommunalskatt, landstingsmedel och egenavgifter som beräknats för den skattskyldige på grund av taxeringen (skattebeloppet). I skattebeloppet inräknas även sjömansskatt, om den skattskyldige erlagt sådan skatt under beskattningsåret.

Med egenavgifter förstås avgifter som avses i första stycket av anvisningarna till 41 b § kommunalskattelagen (1928: 370).

Är den skattskyldige berättigad till nedsättning av statlig inkomstskatt eller förmögenhetsskatt genom skattereduktion som avses i 2 § 4 eller 5 mom. uppbördslagen (1953:272) eller sparskattereduktion enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer eller genom avräkning av utländsk skatt enligt särskilda föreskrifter, skall skattebelopp enligt första stycket beräknas som om skattereduktion eller avräkning av skatt icke skett.

Är den skattskyldige berättigad till nedsättning av statlig inkomstskatt eller förmögenhetsskatt genom skattereduktion som avses i 2 § 4 eller 5 mom. uppbördslagen (1953:272) eller sparskattereduktion enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer eller gåvoreduktion enligt 3 § lagen (1979:000) om skattelättnad för vissa gåvor eller genom avräkning av utländsk skatt enligt särskilda föreskrifter, skall skattebelopp enligt första stycket beräknas som om skattereduktion eller avräkning av skatt icke skett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och tillämpas första gången i fråga om skatt som påförs på grund av 1981 års taxering.

³ Senaste lydelse 1978: 427.

10 Förslag till

Lag om skattelättnad för vissa gåvor

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skattelättnad enligt denna lag medges fysisk person som har varit bosatt eller har vistats stadigvarande här i riket under någon del av beskattningsåret eller som under denna tid har haft inkomst enligt lagen (1958: 295) om sjömansskatt.

2 § Skattelättnad medges i form av skattereduktion (gåvoreduktion) enligt 3 § för gåva i form av kontanter som under beskattningsåret har lämnats till svensk stiftelse eller förening som i överensstämmelse med sina stadgar huvudsakligen utövar internationell bistandsverksamhet eller verkar för internationellt samförstånd eller internationellt verkar för respekt för mänskliga rättigheter.

Riksskatteverket upprättar årligen förteckning över organisationer till vilka gåvor anses kunna ges med rätt till gåvoreduktion för givaren. I förteckningen upptas bara organisationer som har gjort framställning därom.

3 § Gåvoreduktionen utgör 50 % av det belopp som under beskattningsåret har givits till organisation som avses i 2 §. Gåvoreduktion får dock inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 2 000 kronor. Är det sammanlagda beloppet av gåvor till en organisation lägre än 200 kronor medges inte gåvoreduktion. Öretal som uppkommer vid beräkning av gåvoreduktion bortfaller.

I fråga om gåvoreduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953: 272).

4 § Skattskyldig, som vill åtnjuta gåvoreduktion enligt 3 §, skall till den allmänna självdeklarationen foga intyg av den mottagande organisationen eller annat skriftligt bevis som visar gåvans storlek och organisationens namn. I fråga om gåva till organisation som inte upptagits i den förteckning som anges i 2 § andra stycket skall dessutom utredning lämnas om organisationens verksamhetsinriktning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och tillämpas på gåvor som har lämnats efter ikraftträdandet.

11 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs att 3, 28 och 38 §§ lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 857.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Från skattskyldighet enligt denna lag äro befriade staten;

trossamfund eller församling som regelbundet anordnar offentlig gudstjänst, kyrka, samarbetsorgan för sådana juridiska personer samt stiftelse eller sammanslutning som är anknuten till sådant trossamfund eller sådan församling och vars verksamhet kan anses utgöra ett led i samfundets eller församlingens;

stiftelse eller sammanslutning med huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar;

stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter;

akademi och sådan stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig undervisning eller forskning.

Skattebefrielse enligt denna paragraf tillkommer icke sammanslutning, som har till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, och ej heller utländsk akademi, stiftelse eller sammanslutning.

28 §³

Till klass I hänföras efterlevande make, barn, avkomling till barn, make till barn och efterlevande make till avlidet barn. Detta gäller även om barnet eller avkomlingen till följd av adoption förlorat sin arvsrätt efter arvlåtaren.

Såsom skattefritt avdragas från lott som tillkommer den avlidnes efterlevande make 30 000 kronor, från vad som tillkommer annan i klass I 15 000 kronor och från lott, som beskattas enligt klass II eller klass III, 3 000 kronor. Har barn eller avkomling till avlidet barn vid skattskyldighetens inträde ej fyllt 18 år, avdragas ytterligare 3 000 kronor för varje helt år eller del därav, som då återstod till dess sagda ålder uppnås.

Med make jämställs den som vid tiden för dödsfallet sammanlevde med den avlidne, om de sammanlevande tidigare varit gifta med varandra eller gemensamt ha eller ha haft barn. Motsvarande gäller, i förhållande till den avlidnes barn, beträffande den som sammanlevt med barnet. Styvbarns- och fosterbarnsförhållande räknas lika med skyldskap. Med fosterbarn avses barn, som före fyllda 16 år stadigvarande vistats i den avlidnes hem och därvid erhållit vård och fostran som eget barn.

² Senaste lydelse 1964: 20 och 1974: 857 (ingressen).

³ Senaste lydelse 1974: 240 och 1974: 857 (ingressen).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Högre avdrag än enligt andra stycket får ej åtnjutas i fråga om vad som erhålles från samme arvlåtare eller testator, även om det erhålles vid skilda tillfällen.

Till klass II hänföres annan arvinge eller testamentstagare än sådan som avses i klass I eller III.

Till klass III hänföres

kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap med stadgar som fastställts av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer;

landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap med stadgar som fastställts av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer;

stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål;

stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja landets näringsliv;

registrerad understödsförening;

sådan sammanslutning, som, utan att hava till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen fullföljer ovan angivet ändamål;

folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning, som har till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal,

där fråga är om svensk juridisk person och skattebefrielse ej åtnjutes jämlikt 3 §.

För skattelott, som i 11 § 2 mom. sägs, beräknas skatten efter den klass, gällande för arvinge eller universell testamentstagare i dödsboet eller för mottagaren av det legat varom fråga är, som medför lägst skatt. Från skattelott medges icke avdrag enligt andra stycket.

Vad som återstår, sedan avdrag enligt andra stycket gjorts, utgör skattepliktig lott. Denna skall jämnas till närmast lägre hundratal kronor. Om öretal uppkommer vid beräkning av skatt, skall skatten jämnas nedåt till närmast hela krontal.

Skatten beräknas enligt följande skalor.

Skattepliktig lott, kr.	Klass I	
	Arvsskatt, kr.	
— 25 000	5 % inom skiktet;	
25 000— 50 000	1 250+10 %	” ;
50 000— 75 000	3 750+15 %	” ;
75 000— 100 000	7 500+22 %	” ;
100 000— 150 000	13 000+28 %	” ;
150 000— 250 000	27 000+33 %	” ;
250 000— 350 000	60 000+38 %	” ;
350 000— 500 000	98 000+44 %	” ;
500 000— 1 000 000	164 000+49 %	” ;
1 000 000— 2 000 000	409 000+53 %	” ;
2 000 000— 5 000 000	939 000+58 %	” ;
5 000 000—	2 679 000+65 %	” ;

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Klass II	
Skattepliktig lott, kr.	Arvsskatt, kr.
— 10 000	8 % inom skiktet;
10 000— 20 000	800+16 % " " ;
20 000— 30 000	2 400+24 % " " ;
30 000— 50 000	4 800+32 % " " ;
50 000— 70 000	11 200+40 % " " ;
70 000— 100 000	19 200+45 % " " ;
100 000— 150 000	32 700+50 % " " ;
150 000— 200 000	57 700+56 % " " ;
200 000— 500 000	85 700+61 % " " ;
500 000— 1 000 000	268 700+67 % " " ;
1 000 000—	603 700+72 % " " .

Klass III	
Skattepliktig lott, kr.	Arvsskatt, kr.
— 10 000	8 % inom skiktet;
10 000— 20 000	800+16 % " " ;
20 000— 30 000	2 400+24 % " " ;
30 000—	4 800+30 % " " .

38 §⁴

Från gåvoskatt äro, förutom i 3 § omnämnda juridiska personer, befriade:

<i>kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap med stadgar som fastställts av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer;</i>	<i>landstingskommun, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap med stadgar som fastställts av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer;</i>
---	---

stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål;

stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja landets näringsliv;

registrerad understödsförening eller sådan sammanslutning, som, utan att hava till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen fullföljer ovan angivet ändamål;

folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning, som har till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal.

Skattebefrielse enligt denna paragraf tillkommer endast svensk juridisk person och äger icke rum, där givaren för sin livstid eller för viss tid förbehållit sig nyttjanderätt till eller rätt till ränta, avkomst eller annan förmån av den bortgivna egendomen eller del därav.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 men tillämpas icke om skattskyldighet inträtt dessförrinnan.

⁴ Senaste lydelse 1967: 389 och 1974: 857 (ingressen).

12 Förslag till

Lag om ändring i stämpelskattelagen (1964: 308)

Härigenom föreskrivs att 7 och 11 §§ stämpelskattelagen (1964: 308)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §²

Skatten utgår med en krona för varje fullt hundratal kronor av egendomens värde, dock lägst med tio kronor.

Skatten utgår med en krona *och femtio öre* för varje fullt hundratal kronor av egendomens värde, dock lägst med tio kronor.

Förvärvas egendomen av juridisk person, utgår skatten med dubbelt belopp utom i fall, då förvärvaren

- 1) om han erhållit egendomen såsom gåva skulle ha varit befriad från gåvoskatt;
- 2) är bostadsrättsförening eller av bostadsstyrelsen eller länsbostadsnämnd erkänd som allmännyttigt bostadsföretag enligt de bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet, som gällde vid tiden för förvärvet;
- 3) är kreditinrättning och enligt lag eller enligt reglemente eller bolagsordning, som regeringen fastställt, skyldig att åter avyttra egendomen; eller
- 4) är dödsbo.

11 §³

Beviljas inteckning eller förklaras ansökan om inteckning vilande, skall stämpelskatt erläggas. Med beviljande av inteckning likställs i denna lag att inteckning överföres från skeppsbyggnadsregistret till skeppsregistret.

Skatten utgår med *fyra* kronor för varje fullt tusental kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning beviljas eller ansökan om inteckning förklaras vilande, dock lägst med tio kronor.

Skatten utgår med *tio* kronor för varje fullt tusental kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning beviljas eller ansökan om inteckning förklaras vilande, dock lägst med tio kronor. *För inteckning i skepp utgår dock skatten med fyra kronor för varje fullt tusental kronor av motsvarande kapitalbelopp.*

Skatteplikt föreligger icke, när

- 1) inteckning meddelas i järnväg för allmän trafik;
- 2) vilandeförklarad ansökan om inteckning fullföljes;
- 3) inteckning meddelas på grund av 4 § lagen (1927: 79) om rätt för borgenär till betalning ur ersättning på grund av brandförsäkringsavtal;

¹ Lagen omtryckt 1971: 454. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 864.

² Senaste lydelse 1974: 864.

³ Senaste lydelse 1977: 161.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4) sammanföring av inteckningar eller utbyte av pantbrev, vilandebevis eller intecknad fordringshandling äger rum;

5) inteckning utsträcker till att avse ytterligare en eller flera fastigheter eller ytterligare ett eller flera luftfartyg;

6) nytt pantbrev eller vilandebevis utfärdas i fall som avses i 22 kap. 5 § tredje stycket jordabalken och i 10 § andra stycket lagen (1927: 85) om dödande av förkommen handling;

7) sådan åtgärd vidtages beträffande inteckning i luftfartyg som avses i 29 eller 30 § lagen (1955: 227) om inskrivning av rätt till luftfartyg; eller

8) inteckning meddelas i skeppsbygge.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

13 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring**

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

1 §

Hos allmän försäkringskassa in-skriven försäkrad äger enligt vad nedan sägs rätt till sjukpenning, om hans sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst *fyratusen-femhundra* kronor.

Försäkrad, som är in-skriven i all-män försäkringskassa men som icke har sjukpenninggrundande inkomst uppgående till *fyratusenfem-hundra* kronor, skall ändå vara berättigad till sjukpenning enligt vad nedan sägs, förutsatt att han är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till honom eller hans make eller med någon, med vilken han varit gift eller har eller har haft barn.

Hos allmän försäkringskassa in-skriven försäkrad äger enligt vad nedan sägs rätt till sjukpenning, om hans sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst *sextusen* kronor.

Försäkrad, som är in-skriven i all-män försäkringskassa men som icke har sjukpenninggrundande inkomst uppgående till *sextusen* kronor, skall ändå vara berättigad till sjukpenning enligt vad nedan sägs, förutsatt att han är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till honom eller hans make eller med någon, med vilken han varit gift eller har eller har haft barn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Den som vid utgången av år 1979 är in-skriven vid allmän försäkringskassa, men vars sjukpenninggrundande inkomst då icke uppgår till sextusen kronor, skall vid sjukdom uppbära sjukpenning enligt äldre bestämmelser så länge hans inkomst av förvärvsarbete uppgår till fyratusenfemhundra kronor men ej till sextusen kronor.

¹Lagen omtryckt 1977: 630.

14 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § och 4 kap. 6 § lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Sjukpenningunderlag utgöres av

1. för den som är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring:

hans sjukpenninggrundande inkomst enligt 3 kap. 2 § nämnda lag,

2. för den som ej är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen om allmän försäkring men likväl har inkomst av förvärvsarbete:

den inkomst som skulle ha utgjort sjukpenninggrundande inkomst för honom enligt 3 kap. 2 § nämnda lag, om han hade varit sjukpenningförsäkrad, dock lägst 4 500 kronor,

den inkomst som skulle ha utgjort sjukpenninggrundande inkomst för honom enligt 3 kap. 2 § nämnda lag, om han hade varit sjukpenningförsäkrad, dock lägst 6 000 kronor,

3. för försäkrad som avses i 1 kap. 1 § andra stycket eller som i annat fall genomgick yrkesutbildning när skadan inträffade:

hans livränteunderlag enligt 4 kap.

Bestämmelserna i 4 kap. 8 § äger motsvarande tillämpning i fråga om sjukpenningunderlag. Sjukpenningunderlaget får ej beräknas till högre belopp än som motsvarar sju och en halv gånger det basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring som gällde vid årets början.

4 kap.

6 §

För den som ej är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring men likväl har inkomst av förvärvsarbete utgöres livränteunderlaget av den inkomst som skulle ha utgjort sjukpenninggrundande inkomst för honom enligt 3 kap. 2 § nämnda lag, om han hade varit sjukpenningförsäkrad, dock lägst 4 500 kronor.

För den som ej är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring men likväl har inkomst av förvärvsarbete utgöres livränteunderlaget av den inkomst som skulle ha utgjort sjukpenninggrundande inkomst för honom enligt 3 kap. 2 § nämnda lag, om han hade varit sjukpenningförsäkrad, dock lägst 6 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Beträffande sjukpenning till skadad vars sjukpenningunderlag vid utgången av år 1979 ej uppgår till 6 000 kronor skall äldre bestämmelser alltjämt äga tillämpning.

¹ Lagen omtryckt 1977: 264.

15 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Sparskattereduktion åtnjuts med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönsparkonto och som vid årets utgång inestår på kontot. Detsamma gäller i fråga om belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978: 428) om aktiesparfonder eller inestår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 400 kronor. Sparskattereduktion får inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 4 800 kronor om ej annat följer av andra stycket. Sparskattereduktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller.

Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycke medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 6 800 kronor.

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953: 272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige före skattereduktion och särskild skattereduktion.

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953: 272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige före *gåvoreduktion enligt lagen (1979:000) om skattelättnad för vissa gåvor*, skattereduktion och särskild skattereduktion.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-03-01

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Mundebo

Proposition om fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

1 Inledning

I sitt slutbetänkande (SOU 1977: 91, Översyn av skattesystemet) redovisade 1972 års skatteutredning¹ sina överväganden och förslag i fråga om återstående delar av utredningsuppdraget. Till en del har detta förslag redan behandlats av regering och riksdag och så har skett i samband med skatteomläggningen för år 1979 (prop. 1978/79: 50, bilaga 2, SkU 1978/79: 19, rskr 1978/79: 107, SFS 1978: 912–915). Jag avser nu att ta upp frågor rörande marginalskautesänkningar, folkpensionärernas skattelättnader, avdrag för periodiskt understöd och fackföreningsavgift samt behovet av fortsatt utredningsarbete på några punkter. Även frågor med anknytning till den proposition (1978/79: 95) om den kommunala ekonomin som har beslutats tidigare i dag avser jag att behandla. Till protokollet i detta ärende bör fogas en sammanfattning av skatteutredningens betänkande i de delar som nu är av intresse som *bilaga 1*. I fråga om marginalskautes m. m. samt folkpensionärernas skattelättnader finns emellertid en sådan redovisning i bilaga 2: 1 till propositionen 1978/79: 50 vartill kan hänvisas.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av kammarrätten i Stockholm, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket (RFV), försäkringsinspektionen, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), statens invandrarverk (SIV), bostadsstyrelsen, länsstyrelserna i

¹ Direktören Bo Jonas Sjölander, ordförande, riksdagsledamoten Alvar Andersson, professorn Osborne Bartley, riksdagsledamoten Holger Bergqvist, departementsrådet Gunnar Björne, f. d. riksdagsledamoten Erik Brandt, numera statsrådet Eric Enlund, riksdagsledamoten Arne Gadd, sekreteraren Anna Hedborg, riksdagsledamoten Carl-Henrik Hermansson, direktören Nils Holgerson, riksdagsledamöterna Gördis Hörnlund, Valter Kristenson, Bo Lundgren och Tage Sundkvist, utredningschefen Olof Sundström samt partisekreteraren Lars Tobisson.

Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs samt Norrbottens län, Centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), Ensamstående intresseorganisation (EIO), Folkpartiets kvinnoförbund, Fredrika-Bremer-förbundet, Föreningen Auktoriserade revisorer (FAR), Föreningen Sveriges fögderitjänstemän, Hyresgästernas riksförbund, Kooperativa förbundet (KF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Pensionärernas riksförbund (PRO), Svensk industriförening, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska bankföreningen, Svenska företagares riksförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammareförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska revisorsamfundet (SRS), Svenska sparbanksföreningen, Svenska uppfinnareföreningen (SUF), Sveriges advokatsamfund, Sveriges folkpensionärers riksförbund (SFRF), Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges redovisningskonsulters förbund (SRF), Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund (TOR) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

LRF åberopar ett yttrande från Lantbrukarnas skattedelegation och SAF, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammareförbundet, Sveriges industriförbund samt Sveriges köpmannaförbund ett yttrande från Näringslivets skattedelegation (NSD). Svenska försäkringsbolags riksförbund har därjämte överlämnat eget yttrande. Vidare har överlämnats yttranden från lokala skattemyndigheterna i Stockholms och Handens fögderier samt taxeringsavdelningen vid länsstyrelsen av länsstyrelsen i Stockholms län, från Skånes handelskammare av länsstyrelsen i Malmöhus län samt från Svenska byggnadsarbetareförbundet, Svenska kommunalarbetareförbundet och Svenska träindustriarbetareförbundet av LO.

En sammanställning av remissyttrandena i de delar som jag nu avser att ta upp bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*. Beträffande marginalskatter m. m. samt folkpensionärernas skattelättnader finns en sådan redovisning i bilaga 2:2 till den tidigare nämnda propositionen 1978/79: 50 vartill kan hänvisas.

I fråga om de periodiska understöden innebär utredningens förslag bl. a. att avdrag för framtiden inte skulle medges för frivilliga sådana. Förslaget fick ett tämligen blandat mottagande av remissinstanserna. En del ansåg att det fanns goda skäl för att genomföra utredningsförslaget, andra var tveksamma och menade att det alltfjänt kunde finnas sociala skäl för att tillåta avdrag. Olika tekniska svårigheter anfördes också som skäl mot utredningsförslaget. För egen del anser jag att den nuvarande avdragsrätten för frivilliga periodiska understöd kan ifrågasättas från vissa utgångspunkter, främst därför att den kan inbjuda till missbruk. Å andra sidan är det knappast möjligt att bestrida att motiv i vissa fall ändå kan finnas för understöd i denna form. En del remissinstanser har också påpekat, att ett slo-

pande av avdragsrätten skulle kunna leda till olika kringgåendeförsök av inte sällan svårhemsträdd natur. Mot denna bakgrund är jag f. n. inte beredd att lägga fram förslag om längre gående begränsningar än de som finns sedan år 1974.

Under remissbehandlingen har kritiska synpunkter framkommit på utredningens förslag om avdrag för fackföreningsavgifter. Förslaget innebär att avdrag skulle medges med 50% av erlagt belopp, dock högst 300 kr. Även enligt min mening kan invändningar resas mot detta förslag. Eftersom det innebär ett avsteg från den allmänna regeln om att medlemsavgifter inte är avdragsgilla får man räkna med att motsvarande önskemål kommer att framföras från åtskilliga andra håll. Jag vill här erinra om att man vid tidigare tillfällen när denna fråga varit aktuell ansett det nödvändigt att ta in också avgifter till branschorganisationer och vissa yrkessammanslutningar i bilden. Likaså är det ägnat att inge betänkligheter från tillämpningssynpunkt att införa ett avdrag som tillkommer ett mycket stort antal skattskyldiga, men som ändå i princip skall kontrolleras. Detta problem ställs i viss mån på sin spets genom att det i riktlinjerna för den nya taxeringsorganisationen uttalats att taxeringsmyndigheterna normalt inte bör företa utredningar i fråga om mindre belopp av den storleksordning det här skulle bli fråga om. Den sammanlagda avdragssumman kan också beräknas uppgå till sådan storlek att den skulle få påtagliga statsfinansiella konsekvenser. Jag är av bl. a. dessa skäl inte beredd att lägga fram förslag om införande av en avdragsrätt för fackföreningsavgifter. Jag delar emellertid utredningens uppfattning att nuvarande skillnad i den skattemässiga behandlingen av fackföreningsavgifter och avgifter till vissa arbetsgivarorganisationer inte är tillfredsställande. Enligt min mening ligger det nära till hands att i denna situation i stället ytterligare begränsa avdragsrätten för sistnämnda avgifter. Denna fråga måste emellertid närmare utredas innan förslag kan föreläggas riksdagen. Jag avser därför att föreslå regeringen att låta utreda hur avgifter till arbetsgivarorganisationer för framtiden bör behandlas i skattehänseende.

På några punkter har utredningen inte föreslagit omedelbara ändringar men förordat ytterligare utredningsarbete. Utredningens önskemål i fråga om bl. a. inflationens inverkan på skattesystemet har redan förverkligats. Jag avser utredningen (B 1978:07) om real beskattning av räntor och kapitalvinster, m. m. Beträffande underskottsavdragen har utredningen framhållit att fortsatt specialinriktat utredningsarbete är påkallat. Jag delar denna uppfattning och avser att inom kort begära regeringens bemyndigande att få tillkalla en utredning med uppdrag att behandla hithörande frågor. Den progressiva utgiftsskatten har behandlats i en särskild rapport (SOU 1976:62) över vilken ett antal myndigheter och organisationer yttrat sig. Ytterligare utredningsarbete behövs emellertid enligt skatteutredningens mening för att klarlägga om utgiftsskatten kan vara ett tänkbart alternativ till vårt nuvarande skattesystem. Även här avser jag att begära bemyndigande att få tillkalla en särskild utredning.

I sitt slutbetänkande berörde 1972 års skatteutredning även frågan om beskattningen av makar. F. n. sambeskattas makars kapitalinkomster och förmögenheter, däremot inte deras arbetsinkomster. Skatteutredningen ansåg enhälligt att det av principiella skäl vore önskvärt att införa helt individuell beskattning. Utredningen framhöll emellertid att de civilrättsliga reglerna om makars egendomsförhållanden därvid skulle kunna utnyttjas av makarna i skatteundandragande syfte. Utredningen fann det därför av praktiska skäl inte möjligt eller lämpligt att föreslå en sådan förändring.

Även jag anser att principiella skäl talar för en avveckling av sambeskattningen. Jag instämmer dock i utredningens uppfattning om att de civilrättsliga reglerna om giftorätt m. m. kan lägga hinder i vägen för en övergång. Enligt min åsikt bör man närmare undersöka möjligheterna att ge de civilrättsliga reglerna en sådan form att en övergång till helt individuell beskattning underlättas.

I sammanhanget vill jag anmäla ytterligare två frågor där utredning bör ske innan förslag läggs fram för riksdagen. Den ena gäller införande av skyldighet för banker m. fl. att lämna kontrolluppgift till skattemyndigheterna om insättarnas ränteinkomster och kapitalbehållning. Den andra frågan gäller möjligheterna till ökad kontroll av innehav av premieobligationer och andra obligationer. Dessa frågor togs upp av riksdagens skatteutskott vid behandlingen av prop. 1977/78: 181 om den nya taxeringsorganisationen (SkU 1977/78: 55). Regeringen avser att inom kort uppdra åt riksskatteverket att göra det utredningsarbete som behövs och redovisa resultatet av sina överväganden.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 30 december 1976 tillkallade jag en särskild utredare, ambassadören Olle Dahlén, för att pröva frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål. Genom tilläggsdirektiv fick utredningen i uppdrag att lägga fram förslag i fråga om arvsskattbefrielse för svenska kyrkans församlingar och de fria trossamfunden och deras lokalorganisationer.

Utredningen, som antog namnet utredningen om avdrag för gåvor, avlämnade i maj 1977 betänkandet (Ds B 1977: 2) Avdrag för gåvor.

I betänkandet föreslogs att avdrag skulle medges för gåvor inom vissa gränser till bl. a. trossamfund och sådana organisationer som ägnade sig åt hjälpverksamhet eller internationell biståndsverksamhet. Vidare föreslogs arvsskattbefrielse för trossamfunden. Betänkandet – som också innehåller en redogörelse för gällande rätt och utländska förhållanden – bör fogas till protokollet som *bilaga 3*.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av styrelsen för internationell utveckling (SIDA), kammarkollegiet, riksskatteverket (RSV), statens invandrarverk (SIV), kammarrätten i Stockholm (KRNS), länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, domkapitlen i Uppsala, Linköpings, Lunds och Stockholms

stift, Allmänna försvarsföreningen (AFF), Centerns ungdomsförbund (CUF), Centralförbundet för befälsutbildning (CFB), Centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), De handikappades riksförbund (DHR), De kristna samfundens nykterhetsrörelse Social-etisk samhällstjänst (DKSN), Ensamstående intresseorganisation (EIO), Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, Folkpartiets ungdomsförbund (FPU), Frivilligorganisationernas samarbetskommitté (FOS), Frälsningsarmén, Förbundet Vi unga, Handikappförbundens centralkommitté (HCK), Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet – svenska sektionen, IOGT-NTO-rörelsen, KFUM-KFUM:s riksförbund, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Kristen vetenskaps publikationskommitté för Sverige, Landsorganisationen i Sverige (LO), Landstingsförbundet, Lutherska världsförbundets svenska sektion med Lutherhjälpen (LVF), Länkarnas riksförbund, Mosaiska församlingarnas i Sverige centralråd, Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF), MS-förbundet, Näringslivets granskningsnämnd, Hans Petersson i Norrköping, Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL), Riksförbundet mot alkohol- och narkotikamissbruk (RFMA), Riksförbundet narkotikafritt samhälle (RNS), Riksförbundet Sveriges lottakårer, Riksföreningen för trafik- och polioskadade (RTP), Riksföreningen för Waldorfpedagogik (RfW), Riksföreningen mot cancer, Rädda barnens riksförbund, Stiftelsen för moralisk upprustning (MRA), Stiftelsen Swedish co-operative centre (SCC), Svenska flyktingrådet (SFR), Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Svenska frisksportförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Svenska nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska rotaryrådet, Svenska röda korset, Svenska scoutförbundet, Svenska sektionen av Amnesty International, Sveriges evangeliska student- och gymnasiströrelse (SESG), Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd, Sveriges kristna socialdemokraters förbund Broderskapsrörelsen, Sveriges kristna ungdomsråd, Sveriges riksiddrottsförbund (RF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Unga örnars riksförbund, Verdandi – arbetarnas nykterhetsförbund och Östra Södermanlands järnväg. Dessutom har yttrande avgetts av den Svenska stiftelsen för World Wild-life Fund.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

I det följande avser jag att behandla även frågorna om avdragsrätt och arvsskattebefrielse.

2 Fortsatt reformering av inkomstskatten

2.1 Inledning

Jag avser nu att ta upp förslag till ändringar i den statliga inkomstskatten. Dessa förslag syftar i första hand till att fortsätta det långsiktiga re-

formarbete beträffande inkomstbeskattningen som inleddes genom 1977 års beslut om sänkning av den statliga inkomstskatten och införande av ett inflationsskydd för skatteskalan. Ett angeläget mål är att dämpa marginalskatteeffekterna. I denna del innebär mina förslag dels fortsatta sänkningar av skattesatserna i ett brett inkomstskikt, dels införande av en s. k. marginalskattespärr, dvs. en regel om begränsning av den sammanlagda statliga och kommunala marginalskatten.

Ändringar av inkomstbeskattningen behövs även av andra skäl. Jag har tidigare i dag (prop. 1978/79: 95) redovisat mina överväganden och förslag i fråga om den kommunala ekonomin. Jag angav där att lagregleringen av den s. k. förenklade beräkningen av det kommunala skatteunderlaget skulle tas upp i förevarande proposition i samband med ändringarna i fråga om inkomstbeskattningen. Därvid aktualiseras också frågor som rör det statliga grundavdraget och den särskilda skattereduktionen. Eftersom dessa ändringsförslag berör vissa grundläggande moment vid inkomstbeskattningen anser jag det lämpligast att först behandla dessa frågor och därefter skatteskalans närmare utformning m. m.

2.2 Det kommunala skatteunderlaget

I propositionen om den kommunala ekonomin har jag uttalat att det kommunala skatteunderlaget för framtiden bör bestämmas på ett betydligt enklare sätt än f. n. För att hindra att omläggningen innebär en stor omedelbar kostnadsökning för staten bör samtidigt det kommunala grundavdraget och den särskilda skattereduktionen ändras.

Enligt 2 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. inräknas inte i det kommunala skatteunderlaget vissa skattepliktiga förmåner. Så är bl. a. fallet med sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL. Reglerna om detta tillkom genom lagstiftning år 1973 (prop. 1973:49, SkU 1973:30, rskr 1973:199, SFS 1973:434 och 437) när sjukpenningen m. fl. liknande ersättningar gjordes skattepliktiga. Skälet härtill var att staten, som skulle finansiera de ökade kostnaderna för sjukpenningreformen, skulle ges kompensation härför i samband med avräkningen av kommunal-skattededel mellan staten och kommunerna. Denna modell har sedan kommit till användning i fråga om ytterligare skattepliktiga ersättningar.

Det kommunala skatteunderlaget skall f. n. även ändras med hänsyn till vissa bidrag. Så skall enligt 1 § nyssnämnda lag underlaget ökas med skattebortfallsbidrag i anledning av 1970 års skattereform; förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag. Även i anledning av 1974 års skattereform tillförsäkrades kommunerna kompensation och bestämmelser om detta togs in i den tidigare angivna 2 § (prop. 1975/76:147, FiU 1975/76:30, rskr 1975/76:258, SFS 1976:198).

Som jag nämnt i propositionen om den kommunala ekonomin är det me-

ningen att de nu nämnda skattepliktiga förmånerna för framtiden skall ingå i det kommunala skatteunderlaget. I gengäld föreslås att skattebortfallsbidraget, liksom kompensationen i anledning av 1974 års skattereform, slopas. Nettoeffekten av dessa åtgärder är en icke oväsentlig ökning av det kommunala skatteunderlaget. För att balansera detta bör grundavdraget vid den kommunala inkomsttaxeringen höjas från 4 500 kr. till 6 000 kr. samtidigt som den av staten finansierade särskilda skattereduktionen minskas i motsvarande mån. Denna minskning bör därvid motsvara genomsnittlig kommunalskatt på mellanskillnaden 1 500 kr., dvs. 435 kr. Genom en sådan omläggning minskar det kommunala skatteunderlaget medan statens skatteinkomster ökar. Förändringens storlek har avpassats så att övergången till de nya reglerna skall bli neutral i fråga om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. På sikt innebär däremot den förenklade skatteunderlagsberäkningen en växande inkomstöverföring till kommunsektorn.

För de enskilda skattskyldiga innebär omläggningen ingen ändring av skatten i kommuner med genomsnittlig utdebitering. I kommuner med högre utdebitering sjunker däremot skatten något, medan den blir något högre i kommuner med lägre utdebitering än genomsnittet. Avvikelserna kan beräknas uppgå till högst ca 60 kr.

Höjningen av det kommunala grundavdraget aktualiserar frågan om det statliga grundavdragets utformning. Jag anser det olämpligt med olika grundavdrag vid den kommunala och statliga inkomstbeskattningen. En höjning också av det statliga grundavdraget medför emellertid på grund av skatteskalans progressivitet betydligt större komplikationer än höjningen av det kommunala avdraget. Problemet bör därför lösas på ett annat sätt. Det statliga grundavdraget får sägas utgöra en del av den statliga skatteskalan. Detta grundavdrag skulle för framtiden kunna undvaras, genom att skalan i stället ändras samtidigt som den särskilda skattereduktionen anpassas härtil. Dessa justeringar avser jag att närmare behandla i följande avsnitt om teknisk anpassning av skatteskalan, m. m.

Höjningen av det kommunala grundavdraget till 6 000 kr. påkallar ytterligare ändringar. Jag har tidigare föreslagit (prop. 1978/79:111, bil. 7) att deklarationspliktsgränsen höjs till 6 000 kr. Motsvarande höjning bör ske även i fråga om andra gränser med anknytning till grundavdragets storlek. Även i fråga om det s. k. hemmakeavdraget i 2 § 4 mom. uppbördslagen får en ändring göras. Också dessa frågor avser jag att ta upp i närmast följande avsnitt.

Mina förslag i förevarande avsnitt föranleder följande lagändringar. I lagen (1965: 269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. bör 2 § upphävas. Följdändringar får göras i 1 och 4 §§ samt i 84 § lagen (1961: 436) om församlingsstyrelse. Vidare bör förordningen (1972: 140) om skattebortfallsbidrag upphävas.

Jag vill dessutom i detta sammanhang också ta upp frågan om en anpass-

ning av den förstnämnda lagen och till de ändrade arbetsformerna för taxeringen i första instans enligt den s. k. RS-reformen. Fr. o. m. år 1979 kommer taxeringsarbetet att vara avslutat först vid oktober månads utgång. Kommunerna och landstingskommunerna måste emellertid få besked redan tidigare om det skatteunderlag som skall ligga till grund för deras beslut om utdebitering för det kommande året. En regel måste därför införas om att utdebiteringen får grundas på ett beräknat skatteunderlag. Besked om det beräknade egna skatteunderlaget bör lämnas av länsstyrelsen senast den 10 september, dvs. inom samma tid som besked skall lämnas om uppskattat tillskott av skatteunderlag enligt 11 § lagen (1979: 000) om skatteutjämningsbidrag. Detta föranleder justeringar i 1 och 3 §§ samt i 4 § fjärde stycket. I anslutning till dessa ändringar har också en del redaktionella ändringar gjorts. Även i övergångsbestämmelserna till den upphävda skattebortfallsbidragslagen behövs regler med anledning av RS-reformen. I bl. a. 83 och 86 §§ församlingsstyrelselagen har underrättelserutinerna förenklat.

Ändringarna i fråga om grundavdragen bör tas in i 48 § kommunalskatte-
lagen (1928: 370), KL, och 8 § lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, Si.
I fråga om den särskilda skattereduktionen föranleder de nya bestämmel-
sena ändringar i 2 § 5 mom. uppbördslagen (1953: 272), UL. Jag återkom-
mer i följande avsnitt till de närmare detaljerna i dessa ändringar, liksom
till de följdändringar som blir behövliga.

De nya reglerna bör såvitt gäller grundavdrag och skattereduktion till-
lämpas första gången vid 1981 års taxering. Detta bör också gälla i fråga
om det ändrade kommunala skatteunderlaget, liksom beträffande skatte-
bortfallsbidrag. De nya bestämmelserna tillämpas första gången i fråga om
utdebitering för år 1982. Denna skall beräknas på grundval av 1981 års
taxering. Jag föreslår att ikraftträdandet bestäms till den 1 januari 1980.

I fråga om utdebiteringslagen bör äldre bestämmelser om utdebitering
samt om förskottsutbetalning av allmän kommunalskatt tillämpas i fråga
om åren 1980 och 1981. I dessa delar är det fråga om åtgärder som bygger
på 1979 och 1980 års taxeringar. Däremot måste de nya bestämmelserna i 1
och 3 §§ samt 4 § fjärde stycket om utdebitering på grundval av ett beräk-
nat skatteunderlag m. m. tillämpas redan under år 1979 eftersom RS-refor-
men redan är genomförd. Under åren 1980 och 1981 skall dessutom läns-
styrelsen lämna de uppgifter som nu är föreskrivna i 3 §. Detta följer av
vad jag nyss sagt om att äldre bestämmelser om utdebitering m. m. skall
tillämpas under dessa år. På motsvarande sätt bör övergångsbestämmelser
finnas i fråga om skattebortfallsbidrag och justering av det kommunala
skatteunderlaget enligt 2 § i den nyss nämnda utdebiteringslagen. Nuva-
rande bestämmelser skall alltså gälla vid 1979 och 1980 års taxeringar. I
fråga om förskott bör äldre bestämmelser gälla till och med år 1981. För-
skotten de sista åren, alltså 1980 och 1981, bör avräknas mot allmän kom-
munalskatt åren 1982 och 1983.

2.3 Teknisk anpassning av skatteskalen, m. m.

Som jag redan nämnt bör det statliga grundavdraget slopas i samband med reformeringen av det kommunala skatteunderlaget. Isolerad skulle denna åtgärd leda till skatteskärpningar som varierar från 90 kr. i skatteskalans första skikt till 2 610 kr. i det högsta. De flesta inkomsttagare skulle också få höjd marginalskatt. Ett sådant resultat är givetvis inte avsett och därför måste en teknisk anpassning ske av skatteskalen. En mindre ökning av den särskilda skattereduktionen krävs också. Jag vill samtidigt erinra om att minskning av denna reduktion med 435 kr. motiveras av att det kommunala grundavdraget enligt mitt tidigare förslag ökar med 1 500 kr.

Den särskilda skattereduktionen uppgår f. n. till det belopp varmed 0,4 basenheter, enligt lagen (1977:1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, överstiger 1 600 kr. En lämplig justering uppnås genom att gränsen om 1 600 kr. ändras till 2 000 kr., vilket alltså innebär en minskning av reduktionen med 400 kr. Under antagande om att basenheten för år 1980 kommer att uppgå till 5 700 kr. innebär detta att den särskilda skattereduktionen för året blir 280 kr. med mitt förslag.

Genom att inte längre något grundavdrag skall göras vid den statliga beskattningen kommer en given taxerad inkomst att motsvaras av en större beskattningsbar inkomst än tidigare. En omräkning får därför göras av skattesatserna för att undvika de höjningar av marginalskatten som detta eljest innebär. Som framgår av följande uppställning kommer det totala skatteuttaget efter ändring av grundavdragen och den särskilda skattereduktionen och med tillämpning av den omräknade statsskatteskalen att mycket nära överensstämmer med det som följer av gällande regler. Den kommunala utdebiteringen har i beräkningen antagits uppgå till 29 kr. och basenheten för år 1980 till 5 700 kr. Skattebeloppen avser skattskyldig utan skattereduktion om 1 800 kr.

Taxerad inkomst, kr.	Skatt år 1980 enligt nuvarande regler, kr.	Ändring efter teknisk anpassning, kr.
10 000	1 025	- 2
20 000	4 125	- 2
30 000	7 393	- 11
40 000	11 038	- 19
50 000	15 406	+ 1
60 000	20 512	- 20
70 000	26 364	- 16
80 000	32 776	± 0
90 000	39 961	- 5
100 000	47 533	+ 4
120 000	63 193	+ 184
150 000	87 793	+ 184
200 000	130 018	+ 409
300 000	217 018	+ 409

Upp till en inkomst som motsvarar 20 basenheter – 114 000 kr. år 1980 enligt förutsättningarna – är avvikelserna helt obetydliga. Vid högre inkomster uppstår en mindre skatteökning. För att undvika denna skulle nya skiktgränser behöva införas i skatteskalen vid 21 resp. 31 basenheter, vilket jag finner mindre lämpligt. Jag vill också förutskicka att jag i det följande kommer att föreslå skattelättnader som mer än väl uppväger den skärpning som den tekniska anpassningen här medför. Sammantaget kommer mina förslag alltså att medföra en skattesänkning även i de högsta inkomstskikten. De nu nämnda ändringarna bör tillämpas första gången på 1980 års inkomster. Jag avser att i ett senare avsnitt ta upp de ytterligare ändringar av teknisk natur som föranleds av mitt förslag.

2.4 Marginalskattefrågor, m. m.

2.4.1 Sänkta marginalskatter för år 1980

Jag har i flera tidigare sammanhang deklarerat att en sänkning av marginalskatterna är en av de mest angelägna skattefrågorna i dag. En förskjutning av skatteuttaget från inkomstskatten till andra skatteformer måste åstadkommas. Av den offentliga debatten har framgått att principiell enighet råder i detta senare avseende även om skilda meningar förvisso redovisats om den exakta utformningen av sådana insatser.

Av internationella jämförelser som utförts, t. ex. av OECD:s sekretariat, framgår att den svenska inkomstbeskattningen är unik framför allt genom den starka progressiviteten redan i normala inkomstlägen för heltidsarbetande. Det finns andra länder i OECD-redovisningen som har ett högt genomsnittligt inkomstskatteuttag, men inget med så hög marginalskatt för inkomster motsvarande den genomsnittlige industriarbetarens eller något därutöver. I någon mån återspeglar detta en hög utjämningsambition i vårt land. Till stor del är det emellertid ett resultat av många års alltför kortsiktigt inriktad skattepolitik. Till följd av de starka höjningarna av de kommunala skattesatserna och den tidigare avsaknaden av ett inflationsskydd för skatteskalen har denna successivt kommit att ändra karaktär. Genom att gränsen för den högsta skiktgränsen i den statliga skatteskalans inträde legat stilla i nominella termer under lång tid före innevarande år har skatteskalen kommit att bli allt mer sammanträngd. Marginalskatten stiger snabbt med smala skikt i de normala inkomstlägena, medan någon differentiering mellan höga och mycket höga inkomster knappast finns kvar. Skattesatser som förut varit avsedda som utjämningsfaktor beträffande ett begränsat antal personer med särskilt höga inkomster har kommit att bli aktuella för allt större grupper.

För att komma ur denna situation fordras en flerårig målmedveten reformpolitik. Ett avgörande steg har tagits genom beslutet att införa ett inflationsskydd för skatteskalen (prop. 1977/78:49, SkU 1977/78:14, rskr 1977/78:48, SFS 1977:1070 och 1071). Därmed har en fast grund lagts för

successiva sänkningar av marginalskattesatserna. Man riskerar inte längre att inflationen varje år raserar vad som i detta avseende vunnits genom tidigare års beslut.

1972 års skatteutredning har lagt fram ett förslag till marginalskattesänkningar i tre steg. I förhållande till 1978 års skala innebär detta sammanlagda sänkningar med upp till 14 procentenheter. Resultatet skulle bl. a. bli att marginalskatten när förslaget genomförts kommer att ligga under 50 procent för inkomster upp till ca 64 000 kr. i nuvarande prisläge och överstiga 60 procent först vid ca 75 000 kr. inkomst. Enligt min mening bör ett program av minst denna omfattning genomföras de närmaste åren. Ett mindre steg har tagits redan genom beslutet om 1979 års skatt (prop. 1978/79: 50 bil. 2, SkU 1978/79:19, rskr 1978/79:107, SFS 1978:912-915). Utrymmet för en skatteomläggning var då med hänsyn till det samhälls-ekonomiska läget mycket begränsat. Också för 1980 är utrymmet för reformer begränsat, men en ordentlig insats för att fortsätta sänkningarna av marginalskatten bör dock vara möjlig. Jag vill därvid betona att det denna gång inte är fråga om att ge en skattelättnad i konsumtionsstimulerande syfte, utan om en skatteomläggning från direkt inkomstskatt till beskattning i andra former. Jag återkommer i ett senare avsnitt till frågan hur detta bör ske. Tyngdpunkten i marginalskattesänkningarna bör ligga i de skikt där de stora grupperna av heltidsarbetande befinner sig. Jag föreslår därför att den statliga inkomstskatten sänks med 5 procentenheter i skikten mellan 10 och 13 basenheter, vilket med hänsyn tagen till det slopade grundavdraget beräknas motsvara inkomster mellan 57 000 kr. och 74 100 kr. för år 1980. En sänkning med 3 procentenheter bör vidare genomföras i skikten mellan 13 och 15 basenheter. Såväl under som över de nu nämnda skikten bör mindre justeringar ske och i allt berör mina förslag inkomstskikt som för år 1980 beräknas sträcka sig från 34 200 kr. upp till 114 000 kr. Det kan visserligen göras gällande att marginalskatterna redan är förhållandevis måttliga i skikten upp till 10 basenheter (57 000 kr.) men jag vill erinra om att de sammanlagda marginaleffekterna med hänsyn tagen till förekomsten av inkomstprövade bidrag trots detta kan bli besvärande höga. Lättnader är därför motiverade även i dessa skikt.

De närmare effekterna av mitt förslag framgår av följande uppställningar. I den första, som anger den föreslagna nya skatteskalen, redovisas också resultatet av den tekniska anpassning av nuvarande skatteskala som jag redogjort för i ett tidigare avsnitt. I den andra uppställningen anges marginalskattesänkningarnas effekt och i den tredje redovisas den skattelättnad som uppstår i olika inkomstlägen. Hänsyn är därvid tagen till såväl effekten av den tekniska anpassningen som inverkan av de sänkta marginalskatterna. De ytterligare verkningarna av den marginalskattespärren jag avser att föreslå och effekterna av denna kommer jag att redovisa i följande avsnitt. Uppställningarna bygger på att basenheten för år 1980 kommer att uppgå till 5 700 kr. mot nuvarande 5 400 kr. Vidare antas en kommunal utdebite-

ring om 29 kr. Skattebeloppen har beräknats för skattskyldiga utan rätt till skattereduktion om 1 800 kr.

Statsskatteskalen

Beskattningsbar inkomst enligt de föreslagna reglerna	Skatteskala för år 1980, i procent, enligt	
basenheter	omräkning av nuvarande skala	förslaget
1	2	3
0- 1	1	1
1- 4	2	2
4- 5	4	4
5- 6	5	5
6- 7	9	8
7- 8	14	12
8- 9	16	15
9-10	21	19
10-11	26	21
11-12	30	25
12-13	34	29
13-14	36	33
14-15	41	38
15-16	45	43
16-17	46	45
17-20	49	48
20-30	53	53
30-	58	58

Marginalskattelättnaderna år 1980

Beskattningsbar inkomst enligt de föreslagna reglerna		Total marginalskatt år 1980, i procent, enligt	
basenheter	kronor	omräkning av nuvarande skala	förslaget
1	2	3	4
6- 7	34 200- 39 900	38	-1 37
7- 8	39 900- 45 600	43	-2 41
8- 9	45 600- 51 300	45	-1 44
9-10	51 300- 57 000	50	-2 48
10-11	57 000- 62 700	55	-5 50
11-12	62 700- 68 400	59	-5 54
12-13	68 400- 74 100	63	-5 58
13-14	74 100- 79 800	65	-3 62
14-15	79 800- 85 500	70	-3 67
15-16	85 500- 91 200	74	-2 72
16-17	91 200- 96 900	75	-1 74
17-20	96 900-114 000	78	-1 77

Skatteminskning år 1980 genom ändringen av skatteskala, grundavdrag och särskild skattereduktion

Taxerad inkomst år 1980, kr.	Total skatt år 1980 enligt gäl- lande regler, kr.	Därav statlig skatt, kr.	Ändring enligt förslaget, kr.
40 000	11 038	743	— 78
45 000	13 156	1 411	— 146
50 000	15 406	2 211	— 214
55 000	17 852	3 207	— 312
60 000	20 512	4 417	— 512
65 000	23 352	5 807	— 760
70 000	26 364	7 369	— 1 008
75 000	29 506	9 061	— 1 214
80 000	32 776	10 881	— 1 374
90 000	39 961	15 166	— 1 634
100 000	47 533	19 838	— 1 737
110 000	55 333	24 738	— 1 837
120 000	63 193	29 698	— 1 697
150 000	87 793	45 598	— 1 697
200 000	130 018	73 323	— 1 472

Särskild skattereduktion har avräknats från statlig skatt.

Vad som här redovisats hänför sig till effekten av statsskatteförändringarna. Under senare år har emellertid människorna vid flera tillfällen kunnat konstatera att minskningarna i statlig skatt helt eller delvis kommit att uppvägas av höjd kommunal skatt. Enligt de bedömningar som nu kan göras är emellertid kommunsektorns finansiella utgångsläge inför år 1980 relativt gott. Enligt en överenskommelse mellan regeringen och kommunförbunden skall en fortsatt dämpning av den kommunala expansionen eftersträvas. Den väsentliga utbyggnad av de statliga skatteutjämningsbidragen jag tidigare denna dag föreslagit innebär en avsevärd inkomstökning för ett stort antal kommuner och landstingskommuner redan år 1980. Jag har i det sammanhanget framhållit att de ökade statliga bidragen inte får utnyttjas till att driva upp den kommunala expansionstakten. Enligt min mening finns det därför ingen anledning att räkna med att kommunala skattehöjningar denna gång skall behöva omintetgöra skattelättnaden. Tvärtom bör sänkningar kunna aktualiseras i de kommuner och landstingskommuner som får starkt ökat statligt stöd.

Innan jag övergår till att behandla frågan om en marginalskarespärr vill jag något återvända till det tidigare resonemanget om behovet av en flerårig målmedveten reformpolitik för att pressa ned marginalskatteerna. I ytterligare en uppställning belyses nämligen de sammanlagda skatteförändringarna mellan år 1976 och år 1980 i de inkomstlägen som är aktuella för heltidsarbetande. Alla belopp är därvid uttryckta i fast penningvärde (1980 års) så att de reala förändringarna framgår. Jag vill understryka att uppställningen inte gör anspråk på att visa vad som hänt individuella inkomsttagare, som ju kan ha haft mycket varierande inkomstutveckling under perioden. I stället är det skatten på en given inkomst år 1980 och den däre-

mot med hänsyn till konsumentprisutvecklingen svarande inkomsten år 1976 som jämförs. Priserna antas därvid schematiskt komma att stiga med 6 % i årstakt under återstående del av perioden.

Förändring av total skatt och marginalsatt åren 1976–1980 för realt oförändrad inkomst

Taxerad inkomst år 1980, kr.	Skatteförändring 1976–80, kr.		Total marginalsatt i procent		
	om kommunal-skatten legat stilla	när kommunal-skatten höjts med 3 kr.	enligt 1976 års regler	år 1980 om kommunal-skatten legat stilla	år 1980 när kommunal-skatten höjts med 3 kr.
45 000	– 598	+ 572	46	38 – 8	41 – 5
50 000	– 975	+ 345	58	41 – 17	44 – 14
55 000	– 1 510	– 40	54	45 – 9	48 – 6
60 000	– 1 900	– 280	54	47 – 7	50 – 4
65 000	– 2 353	– 583	59	51 – 8	54 – 5
70 000	– 2 792	– 872	64	55 – 9	58 – 6
75 000	– 3 205	– 1 135	64	59 – 5	62 – 2
80 000	– 3 446	– 1 226	64	64 ± 0	67 + 3
90 000	– 3 221	– 701	64	69 + 5	72 + 8
100 000	– 2 682	+ 138	69	74 + 5	77 + 8
150 000	– 1 371	+ 2 949	79	79 ± 0	82 + 3
200 000	+ 79	+ 5 899	79	84 + 5	87 + 8

Av materialet framgår att det trots en höjning av den genomsnittliga kommunala skattesatsen från 26 till 29 kr. varit möjligt att åstadkomma inte obetydliga marginalsattelättnader i de inkomstskikt som omfattar de största grupperna av heltidsarbetande. För inkomster däröver har däremot marginalsatteskärpningar inte kunnat undvikas, vilka delvis varit avsevärda. Orsaken är här framför allt att under periodens förra del inget inflationsskydd för skatteskalen funnits. Om man ser till de absoluta skattebeloppen, så visar det sig att mindre sänkningar uppstått endast i inkomstskalans mitt, medan höjningar inträffat såväl under som över denna. Betydelsen av den kommunala skattesatsens utveckling framstår här tydligt. Uppställningen visar också klart att föreställningen om att skattepolitiken under perioden lett till stora skattesänkningar i de högsta inkomstlägena saknar grund.

De ändringar som jag föreslagit i fråga om inkomstbeskattningen bör tillämpas även i fråga om dem som erlägger skatt enligt reglerna i lagen (1958: 295) om sjömansskatt, SjL. I samband med ändringarna av sjömansskatten för år 1979 öppnades en möjlighet för riksskatteverket att utan riksdagens medverkan fastställa de sjömansskattetabeller som avses i 9 a § SjL och som alltså används för beräkningen av sjömansskatten i de enskilda fallen (prop. 1978/79: 56, SkU 1978/79: 20, rskr 1978/79: 103, SFS 1978: 916–918). Denna befogenhet har riksskatteverket i den mån sjömansskatten påverkas av ändringar i fråga om uttaget av statlig inkomst-

skatt eller storleken av den skattereduktion som medges enligt UL. Emellertid går de ändringar som jag nu föreslår längre än så genom att även t. ex. det kommunala grundavdraget ändras. Även för år 1980 bör därför riksdagen medverka vid sjömansskattens fastställande. Jag avser att återkomma till denna fråga efter det att riksdagen har behandlat förslagen i fråga om den statliga inkomstskatten m. m.

2.4.2 Marginalskattespärr

I propositionen 1978/79: 50 bil. 2 med förslag bl. a. om 1979 års skatter uttalade jag avsikten att senare behandla frågan om en marginalskattespärr. I 1972 års skatteutrednings slutbetänkande (SOU 1977:91) framfördes reservationsvis förslag om en sådan spärr. Flertalet av de remissinstanser som tog upp denna fråga tillstyrkte förslaget. Jag vill här redovisa följande överväganden.

Enligt min mening framstår det som ett rimligt krav att en skattskyldig som får en inkomstökning alltid skall kunna få behålla en viss minsta del av denna. Givetvis kan man ha olika åsikter om hur stor en sådan del lämpligen bör vara. I den nyss nämnda reservationen förordades en spärr vid 85 %, dvs. den skattskyldige skulle alltid få behålla minst 15 % av en inkomstökning. Under remissbehandlingen uttrycktes också önskemål om en spärr på lägre nivå, t. ex. 50, 60 eller 70 % marginalskatt.

Jag vill här återknyta till min tidigare diskussion om skatteskalans ändrade karaktär. Kravet på ett skydd mot extrema marginalskatter hade naturligtvis inte samma tyngd så länge de inkomstökningar som drabbades i huvudsak utgjordes av avkastningen på kapitaltillgångar hos redan förmögna, som nu när de också mer allmänt kommit att beröra arbetsinkomster. Det är enligt min mening svårt att se det berättigade i en nära nog konfiskatorisk marginalbeskattning som är riktad mot löneökningar som är en följd av befordran eller en extra arbetsinsats. Inte heller ter det sig rimligt i fråga om t. ex. upphovsmän eller uppfinnare att praktiskt taget hela ersättningen för en framgång skall gå bort i skatt. Men situationen har, som jag tidigare har nämnt, numera blivit den att de högsta marginalskatterna i stor utsträckning träffar just dessa kategorier av inkomster.

Åtgärder bör enligt min mening nu vidtas för att se till att problemen på denna punkt i vart fall inte ytterligare förvärras. På någon sikt bör man sträva efter att upphäva den sammanpressning av skatteskalan som uppstått. Skatteskiten bör göras bredare och de högsta skattesatserna komma in först vid betydligt större inkomster än i dag. Detta är emellertid något som inte kan genomföras snabbt. De alternativ som står öppna på kort sikt är att skänka skattesatserna i statsskatteskalans topp eller att införa en marginalskattespärr, dvs. en bestämmelse om att summan av statlig och kommunal skattesats inte får överstiga en viss gräns. Tanken på en sådan spärr får ses mot bakgrund av de stora variationerna i kommunala skattesatser. Vore dessa överallt ungefär desamma, så skulle givetvis det riktiga

vara att sätta de statliga skattesatserna på en sådan nivå att den sammanlagda marginals-katten inte blir för hög. Så är emellertid inte fallet, utan de kommunala skattesatserna varierar mellan ca 25 kr. och ca 33 kr. Om man då vill kunna garantera att marginals-katten ingenstans skall överstiga t. ex. 85 % så måste statsskatten anpassas till det högsta av dessa värden. I förhållande till dagens skala skulle en avsevärd sänkning krävas i högsta skiktet och en mindre i det näst högsta. Men större delen av skattelättnaden till följd av en sådan åtgärd skulle komma att tillfalla personer som bor i kommuner med lägre skattesats och där sänkningen inte behövt vara så stor för att nå det åsyftade resultatet. Marginalskattespärren kan alltså sägas vara en åtgärd som mer precist än en generell sänkning av statsskatten ger uttryck just för vad man vill åstadkomma, nämligen en garanti för att en viss minsta del av en inkomstökning alltid skall kunna behållas av den skattskyldige.

Mot denna bakgrund förordar jag alternativet med en marginalskattespärr. Bedömningen kan emellertid i en framtid bli en annan om utvecklingen går mot minskade skillnader i de kommunala skattesatserna, bl. a. till följd av den utbyggnad och förbättring av den kommunala skatteutjämningen som föreslås i propositionen om den kommunala ekonomin. Som jag skall återkomma till uppstår nämligen vissa tekniska komplikationer vid tillämpningen av en spärr, som inte skulle uppkomma vid en generell skattesatssänkning.

Frågan är nu på vilken nivå marginalskattespärren bör ligga. I likhet med reservanterna i skatteutredningen finner jag att en utgångspunkt för bedömningen här ges av den s. k. 80/85-procentregeln enligt vilken summan av inkomst- och förmögenhetsskatt inte får överstiga vissa andelar av inkomsten. Närmare bestämmelser om detta finns i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall. Den som tjänar högst 200000 kr. skall normalt alltid få behålla minst 20 % av sina inkomster och den som har högre inkomster minst 15 % av överskjutande del. Regeln har betydelse främst för den som äger förmögenhet. När regeln blir tillämplig för en skattskyldig kommer den emellertid i praktiken också att fungera som marginalskattespärr. Den skattskyldige får regelmässigt behålla 20 % eller 15 % av en inkomstökning även om den tillämpliga marginalskattesatsen i princip skulle vara högre än 80 % resp. 85 %. Enligt min mening är det naturligt att tänka sig att en motsvarande förmån bör kunna komma även löntagare utan förmögenhet till del.

Jag är medveten om att problemet med de extremt höga marginaleffekterna finns inte bara i inkomstskalans övre delar. Kombinationen av marginalskatt och inkomstprövade bidrag kan i vissa situationer ge upphov till väl så kraftiga effekter även i lägre inkomstskikt. Framför allt gäller detta barnfamiljer, där bostadsbidragens avtrappning sker i skikt där marginalskatterna redan hunnit bli höga. I vissa fall kan problemen ytterligare förvärras genom att avgifterna i den kommunala barn tillsynen stiger vid en in-

komstökning. Mot dessa förhållanden är en spärr som enbart avser marginals-katten inte effektiv. Jag vill emellertid erinra om att det här är fråga om inkomstskikt där jag i det föregående har föreslagit marginals-kattesänkningar och där fortsatta sådana bör genomföras under de kommande åren. Rent tekniskt torde det också vara utomordentligt svårt att göra en spärr tillämplig på summan av marginals-katt, bidragsavtrappning och avgiftsökning eftersom inkomstprövningen sker efter helt olika regler och vid skilda tidpunkter. Jag vill här peka på att flera utredningar, däribland också 1972 års skatteutredning, undersökt möjligheten att mildra de särskilda margi-naleffekterna för barnfamiljer genom att göra bostadsbidragen skatteplikti-ga. Någon tillfredsställande lösning efter denna linje har emellertid inte kunnat konstrueras.

Sökandet efter en bättre utformning av bidragen måste givetvis fortsät-ta. Jag vill emellertid erinra om att de höga marginaleffekterna för vissa barnfamiljer delvis är ett uttryck för en målkonflikt. Samhället har ambitionen att genom olika bidragsformer garantera en tillräcklig disponibel in-komst för hushåll där den egna inkomsten är otillräcklig i förhållande till försörjningsbördan. Dessa bidrag behöver med hänsyn till de mest utsatta fallen göras så höga att det inte är rimligt att de utgår generellt, oberoende av inkomsten. Att en extra marginaleffekt då uppstår när hushållet ökar sin egen inkomst är oundvikligt. Vad man kan sträva efter är emellertid att ge-nom successiva marginals-kattesänkningar komma ned till en nivå där den sammanlagda marginaleffekten inte längre kan bli så extremt hög som i dag i vissa fall kan förekomma. Ett steg i denna riktning tas genom mitt förslag i dag om sänkning av den statliga inkomstskatten.

Jag föreslår mot bakgrund av det anförda att en marginals-kattespärr in-förs och att den samordnas med nuvarande 80/85-procentregeln. Gränser-na kan lämpligen utformas så att statlig och kommunal inkomstskatt inte får uttas med mer än 80 % i inkomstskikt upp till 30 basenheter vilket för år 1980 motsvarar inkomster på högst 171 000 kr. I fråga om inkomstdelar därutöver bör gränsen sättas vid 85 %. Den skattenedsättning som kan bli aktuell får avse den statliga skatten, alltså samma modell som gäller för nu-varande 80/85-procentregel. Beträffande 80/85-procentregeln föreslår jag en anpassning till basenhetssystem på så sätt att gränsen mellan 80 och 85 % i totalt skatteuttag bestäms till 30 basenheter. Detta innebär för år 1980 en sänkning från 200 000 till 171 000 kr. Gränsen kommer sedan suc-cessivt att stiga. En ändring med den innebörden bör göras i 3 § lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall.

De nya reglerna om en marginals-kattespärr bör lämpligen tas in i Si. Jag föreslår att en ny paragraf, 10 a §, införs med sådana regler.

I fråga om de individuella verkningarna av den nya spärren vill jag näm-nan följande. Effekten kommer att bli beroende av skattesatsen i den kom-mun där inkomsten beskattas. Understiger denna 27 kr., vilket den i dag gör i ett antal lågskattekommuner, så träder spärren inte i funktion. Vid

skattesatser över denna gräns blir den aktuell för inkomstdelar över 20 basenheter. När skattesatsen överstiger 32 kr., kommer spärren in även i skiktet mellan 17 och 20 basenheter.

Skattenedsättningens storlek i en kommun med en skattesats om 29 kr. blir 120 kr. vid en inkomst om 120 000 kr., 720 kr. vid 150 000 kr. inkomst och 1 720 kr. vid 200 000 kr. inkomst. Vid högre skattesatser och större inkomster blir nedsättningen i princip större, men i sådana fall torde den många gånger inte få fullt genomslag för den enskilde. För skattskyldiga med mycket stora inkomster blir nämligen ofta också förmögenhetsskatt aktuell. Om då inte utdebiteringen är låg, så blir i dag 80/85-procentregeln snabbt tillämplig varigenom den totala skatten sätts ned. Marginalskattespärrens effekt blir då helt eller delvis bara en omfördelning så att inkomstskatten minskar medan förmögenhetsskatten ökar. Jag vill också här erinra om den kraftiga utbyggnad av den kommunala skatteutjämningen som föreslås i propositionen om den kommunala ekonomin. Många kommuner får därigenom så stora bidragsökningar att en viss sänkning av de kommunala skattesatserna enligt min mening bör kunna genomföras. Samtliga skattskyldiga i kommunen får då en skattelättnad, samtidigt som effekten av marginalskattespärren minskar.

Marginalskattespärren bör tillämpas första gången i fråga om 1980 års inkomster. Jag återkommer i ett senare avsnitt till vissa tekniska frågor.

2.5 Folkpensionärernas skattelättnader

Sedan lång tid tillbaka beskattas folkpensionärer regelmässigt gynnsammare än inkomsttagare i aktiv ålder med motsvarande inkomst. Detta sker genom att en pensionär medges ett extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid inkomsttaxeringen. Det extra avdraget nedtrappas i takt med stigande inkomst.

Från början hade skattelättnaderna en mer generell utformning, något som får sägas ha varit naturligt eftersom en folkpensionär då ofta inte hade annan inkomst än pensionen. Folkpensionssystemet har emellertid förbättrats med tiden och vidare har det sociala skyddet i övrigt byggts ut, bl. a. genom tillkomsten av ATP och andra förmåner. Jag vill här nämna de pensionstillskott som tillkommer pensionärer utan ATP eller med låg sådan. Dessa tillskott har stegvis höjts och utgör f. n. 33 % av basbeloppet enligt AFL.

Den 1 juli 1979 höjs de till 37 %. Slutmålet, som är 45 % av basbeloppet, skall nås den 1 juli 1981. Antalet pensionärer som bara har folkpension och pensionstillskott har också minskat starkt under årens lopp. I stället har antalet pensionärer som har ATP eller andra pensionsförmåner ökat kraftigt.

Skatteutredningen har i sitt slutbetänkande behandlat även folkpensionärernas ekonomiska förhållanden. Utredningen ansåg att skattelättnader

var motiverade för pensionärer med låga inkomster, eftersom de lägsta pensionerna inte kunde anses ge full skattekraft. Däremot ansågs skäl inte föreligga för en förmånsbehandling även av pensionärer med inkomster som var jämförbara med de aktiva gruppernas. Denna uppfattning delades av flertalet remissinstanser som yttrade sig i frågan.

För egen del kan jag konstatera att frågan om folkpensionärernas ställning i skattehänseende rymmer flera, delvis svårbemästrade avvägningssproblem. Det är inte bara fråga om hur lätnader vid beskattningen bör vara utformade rent tekniskt och hur stora de lämpligen bör vara. Det finns också ett mycket nära samband med pensionsförmånernas närmare utformning och med reglerna om bl. a. kommunala bostadstillägg till folkpensionen m. m. Dessa förhållanden föranleder följande bedömning från min sida.

För inkomståret 1979 har skattelättnaderna, liksom för de närmast föregående åren, varit så avvägda att en folkpensionär med enbart ålderspension och pensionstillskott inte påförs skatt. Detsamma bör gälla för år 1980. Detta medför att det extra avdraget måste ökas. Det är emellertid inte lämpligt att redan nu bestämma hur stor denna ökning bör vara. Beräkningarna i detta hänseende bör göras först under hösten 1979 när utvecklingen av pensionsbeloppen säkrare kan bedömas. Jag avser att då återkomma med förslag som innebär att det angivna resultatet nås. Därvid får givetvis också inverkan av mina tidigare redovisade förslag i fråga om det höjda grundavdraget och den minskade skattereduktionen beaktas.

Som jag nyss nämnde rymmer de nuvarande reglerna om folkpensionärernas beskattning flera problem. 1972 års skatteutredning har pekat på en del av dessa och ytterligare synpunkter framkom vid remissbehandlingen av utredningens betänkande. Likaså har man i den praktiska tillämpningen av nuvarande regler mött problem. Det gäller både frågor som hänger samman med den principiella utformningen av systemet och detaljfrågor. Dessa problem kan enligt min mening inte få en mera långsiktig lösning utan ett ganska omfattande utredningsarbete. Jag avser att begära regeringens bemyndigande att tillkalla en särskild kommitté för att göra denna utredning. Kommittén bör kunna redovisa sina förslag under år 1980. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att jag tidigare i dag i propositionen om den kommunala ekonomin anmält att en interdepartemental arbetsgrupp avses bli tillsatt för att utreda de tekniska förutsättningarna för en samordning av det särskilda systemet för bostadstillägg till folkpension och det allmänna statskommunala bostadsbidragssystemet. Det kan komma att visa sig att en tillfredsställande lösning på detta problem förutsätter ändringar inte bara i folkpensionsförmånernas utan även i skattereglernas utformning. Arbetet i den nu aktuella kommittén bör därför i dessa delar ske i samråd med den interdepartementala arbetsgruppen.

Sammanfattningsvis innebär mitt förslag att folkpensionärernas skattelättnader för år 1980 utformas efter samma mönster som för år 1979. Vilka

beloppsgränser m. m. som skall gälla för år 1980 avser jag att lägga fram förslag om under hösten 1979. Den mer långsiktiga utformningen av det ekonomiska stödet till folkpensionärerna avses att prövas senare efter det att erforderlig utredning har skett.

2.6 Tekniska frågor

Jag avser nu att redovisa mina överväganden och förslag rörande de tekniska ändringar som föranleds av grundavdragsreformen och marginalskattespärren.

Höjningen av det kommunala grundavdraget och slopandet av det statliga kräver en lång rad följdändringar i KL och UL. Höjningen av grundavdraget föranleder ändringar i 48 § 2 och 3 mom. KL. Det höjda grundavdraget medför att någon kommunal skatt inte blir aktuell förrän inkomsten överstiger 6 000 kr. Statsskatt beräknas däremot även för mindre inkomster. Till följd av den särskilda skattereduktionen kommer emellertid inte någon slutlig skatt att påföras. Skattskyldighet inträder därför i praktiken först när inkomsterna överstiger grundavdraget. Jag vill erinra om att jag redan i propositionen 1978/79:111 bil. 7 har föreslagit att deklarationspliktsgränsen höjs till 6 000 kr. Motsvarande beloppshöjning bör ske även på andra håll i skattelagstiftningen där en anknytning finns till grundavdragets storlek. Så är fallet med de sociala förmåner som är inkomstskattepliktiga, t. ex. sjukpenningen. Skatteplikt föreligger här i den mån sjukpenningen grundas på en inkomst om 4 500 kr. eller däröver. Här bör gränsen för framtiden vara 6 000 kr. I denna del får ändringar göras i 19 §, punkt 14 av anvisningarna till 21 §, punkt 9 av anvisningarna till 24 §, punkt 9 av anvisningarna till 28 § samt punkt 12 av anvisningarna till 32 § KL. Likaså bör skattefrihetsgränsen i 53 § 1 mom. KL för vissa pensionsförmåner till utomlands bosatta personer höjas från 4 500 kr. till 6 000 kr.

Regler som rör det statliga grundavdraget finns i 8 §, 9 § 2 och 3 mom. samt 11 § 1 mom. Si. Dessa bestämmelser får således ändras. En anknytning till det statliga grundavdraget finns vidare i anvisningarna till 12 § SJL. Bestämmelsen anger högsta belopp för jämkning på grund av väsentligen nedsatt skatteförmåga vid sjömansbeskattningen. Även här bör en ändring göras. I fråga om den särskilda skattereduktionen får ändring göras i 2 § 5 mom. UL. Jag vill samtidigt föreslå en redaktionell ändring i 2 § 4 mom. UL. Av enkelhetsskäl bör det för framtiden anges vilka skatter m. m. som kan komma i fråga för skattereduktion. F. n. anges i stället när reduktion inte skall ske.

Mina nu redovisade förslag påkallar ändringar i AFL och lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

Som erinrades i prop. 1973:46 angående utformningen av beskattad sjukpenning (s. 99) har, alltsedan den obligatoriska sjukpenningförsäkringen infördes, den nedre inkomstgränsen för tillhörighet till försäkringen nä-

ra följt deklarationspliktsgränsen. I det nuvarande systemet med beskattad sjukpenning är anknytningen mellan deklarationspliktsgränsen och den reella skattepliktsgränsen å ena sidan och den nedre gränsen för tillhörighet till sjukpenningförsäkringen särskilt motiverad. Dessa båda gränser bör således överensstämja. Jag föreslår därför att den nedre gränsen för tillhörighet till sjukpenningförsäkringen i 3 kap. 1 § AFL höjs på samma sätt som deklarationspliktsgränsen till 6 000 kr. För den föreslagna höjningen av den nedre inkomstgränsen talar också den allmänna löncutvecklingen sedan år 1973 då den nuvarande gränsen fastställdes. Som en konsekvens av ändringarna i AFL föreslår jag att 3 kap. 6 § och 4 kap. 6 § lagen om arbetsskadeförsäkring ändras på motsvarande sätt.

Vid en nedre inkomstgräns av 6 000 kr. skulle försäkrade som f. n. har en årlig förvärvsinkomst mellan 4 500 kr. och 6 000 kr. komma att ställas utanför sjukpenningförsäkringen. För att förebygga att personer som vid tiden för lagändringens ikraftträdande är sjukpenningförsäkrade på grund av sådan inkomst får en försämring i skyddet vid sjukdom förordar jag att dessa försäkrade övergångsvis får behålla sin sjukpenningförsäkring enligt nuvarande regler så länge de har en inkomst som uppgår till 4 500 kr. Stiger inkomsten till 6 000 kr. eller däröver kommer självfallet den nya regeln att bli tillämplig på den försäkrade.

Jag vill påpeka att ytterligare ändringar kan behöva göras i en del kungörelser. Här får regeringen utfärda nya bestämmelser längre fram om de av mig redovisade förslagen godtas av riksdagen. Likaså kan höjningen till 6 000 kr. inverka på en del dubbelbeskattningsavtal. Beloppsgränser på 4 500 kr. förekommer i vissa avtal, men gränserna har inte den omedelbara anknytning till grundavdraget som bestämmelserna i de lagrum jag redovisat i det föregående. Beträffande dubbelbeskattningsavtalen får eventuella ändringar övervägas i annat sammanhang.

Jag vill nu ta upp några speciella frågor som aktualiseras genom ändrade grundavdrag och skattereduktion och där ytterligare överväganden är påkallade.

Först vill jag behandla den skattereduktion på 1 800 kr. (s. k. hemmamekavdrag) som enligt 2 § 4 mom. UL medges bl. a. gift skattskyldig vars make saknar taxerad inkomst. Denna reduktion avtrappas och upphör helt när den andre makens inkomst når upp till 4 500 kr. Är makens taxerade inkomst lägre innebär avtrappningen att skattereduktionen minskar med 40 % av det belopp som motsvarar skillnaden mellan 4 500 kr. och den taxerade inkomsten. Dessa bestämmelser bör anpassas till det höjda grundavdraget men inte i övrigt ändras på sådant sätt att skattelättnaderna blir annorlunda än f. n. Jag föreslår att regeln utformas så avtrappning sker med 30 % av skillnaden mellan 6 000 kr. och den lägre taxerade inkomsten. En bättre anknytning till den marginalsattesats som blir aktuell för inkomster överstigande grundavdraget uppnås därigenom. En ändring får göras även i 4 § 2 mom. UL och som rör kolumnindelningar i skattetabel-

lerna. Den nuvarande gränsen vid 2 000 kr. har bestämts med beaktande av nuvarande skattereduktions anknytning till grundavdraget. Mina förslag medför att gränsen för framtiden får sättas vid 3 000 kr.

En ytterligare fråga avser beskattningen av makars B-inkomster. F. n. gäller enligt 11 § Si att sådana inkomster skall sammanläggas och skatten beräknas som om hela beloppet utgjort inkomst för den make som har den högsta A-inkomsten. Om makarnas sammanlagda B-inkomster inte uppgår till 2 000 kr. behandlas de dock vid skatteberäkningen som A-inkomst. Ett slopande av det statliga grundavdraget skulle här leda till en skärpt beskattning i åtskilliga fall. Så blir genomgående fallet vid sammanläggning när makes A-inkomst inte uppgår till 4 500 kr. Detta beror på att den beskattningsbara B-inkomsten enligt 9 § 3 mom. sista stycket utgörs av skillnaden mellan den beskattningsbara B-inkomsten och den beskattningsbara A-inkomsten, varvid bl. a. grundavdraget avräknas från sistnämnda inkomst. Slopandet av det statliga grundavdraget bör inte medföra en skattesärskärpning av nu nämnt slag. Jag föreslår därför att en regel införs i 11 § om att vid skatteberäkningen minst 4 500 kr. av vardera makens inkomst skall behandlas som A-inkomst. Härigenom blir beskattningen i sammanläggningsfallen i princip oförändrad.

Av motsvarande skäl bör en ändring göras i 3 § lagen om begränsning av skatt i vissa fall. Vid beräkning av spärrbeloppet bör den beskattningsbara inkomsten minskas med 4 500 kr.

De bestämmelser som jag nu tagit upp bör träda i kraft den 1 januari 1980.

Jag övergår nu till frågan om marginalsattesparrens närmare utformning och tillämpning.

En marginalsattesparr måste utformas så att den blir tekniskt lätthanterlig. Det är viktigt både för skattemyndigheterna och för de skattskyldiga som bör ha möjlighet att själva kunna beräkna sin skatt. Det innebär att spärregeln bör byggas upp med utgångspunkt i den situation som är aktuell för flertalet av de skattskyldiga som kan komma att beröras. Det är nämligen inte möjligt att redan från början förutse varje tänkbar variation av skilda inkomstförhållanden och andra omständigheter som kan påverka skattens storlek och beakta den vid bestämmelsernas utformning.

För skattskyldig vars inkomster både statligt och kommunalt beskattas i hemortskommunen erbjuder tillämpningen av en spärregel inga särskilda svårigheter. Inkomsterna läggs ihop och skattesatsen sätts ned i de inkomstskikt där så skall ske för att inte det angivna skatteuttaget skall överskridas. Detsamma gäller även i fråga om två makar som båda har inkomster av nu nämnt slag.

Bilden kompliceras emellertid i de fall där skattskyldighet föreligger i flera kommuner. Antag att en person förutom sin löneinkomst, som skall beskattas i hemortskommunen, även har inkomster där beskattning skall ske i annan kommun, s. k. utbokommun. Den skattskyldige äger t. ex. en jord-

bruksfastighet som ligger i en utbokommun. De kommunala skattesatserna är då regelmässigt olika och man måste ta ställning till hur nedsättningen av de statliga skattesatserna skall ske med hänsyn till att olika kommunala skattesatser gäller för skilda delar av den sammanlagda inkomsten. För att nå fram till ett principiellt riktigt resultat skulle man för fall av detta slag få skapa speciella fördelningsregler av komplicerad natur. Än större svårigheter uppkommer om den skattskyldige har inkomster inte i bara en utbokommun utan i flera. Det är emellertid inte möjligt att inom ramen för ett någorlunda lätthanterligt system skapa millimeterrättvisa i sådana fall som jag nyss berört. Dessa torde inte heller vara vanliga. Jag vill därför i förenklande syfte föreslå att man i första hand låter skattesatsen i hemortskommunen vara avgörande vid tillämpningen av marginalskaftesparren. Det kan också uttryckas så att inkomsterna i hemortskommunen antas ligga i toppen av den sammanlagda inkomstsumman när marginalskaften beräknas. Om inkomsterna och skattesatsen i utbokommunen är sådana att den skattskyldige fortfarande ligger inom området för spärren får skattesatsen denna kommun vara avgörande i denna del. Ett exempel får belysa det sagda.

I hemortskommunen, där inkomsterna uppgår till 95 000 kr., är skattesatsen 29 kr. och i utbokommunen, där inkomsterna är 120 000 kr., är skattesatsen 31 kr. Vid statstaxeringen är alltså inkomsten (95 + 120) 215 000 kr. De kommunala skattesatserna är så höga att marginalskaftesparren skall tillämpas. I skiktet 114 000–171 000 kr. är skatten vid den statliga taxeringen 53 % och 58 % på beloppen däröver. Mitt förslag innebär att hemortskommunens skattesats i första hand blir avgörande. På beloppet mellan 171 000 kr. och 215 000 kr. skall marginalskaften nedsättas från 87 % (58 + 29) till 85 %. Av inkomsten i hemortskommunen återstår nu 51 000 kr. (95–44) och på denna del blir marginalskaften 80 % i stället för 82 %. Nu återstår i skiktet 114 000–171 000 kr. ett belopp av 6 000 kr. och även här uttas skatt med 80 % i stället för 84 % (53 + 31).

Om exemplet ändras så att skattesatsen i hemortskommunen antas vara bara 25 kr. blir marginalskaftesparren bara tillämplig i fråga om det sistnämnda beloppet 6 000 kr.

Hemortskommunens skattesats blir alltså avgörande i första hand. Berörs flera utbokommuner bör närmast skattesatsen i den kommun där den högsta utboinkomsten finns bli avgörande osv. Motsvarande bör gälla i de sällsynta fall fysisk person har inkomster i flera församlingar utan att vara mantalsskriven i någon. Även här bör fördelningen ske efter inkomsternas storlek i de skilda församlingarna. Skulle i något fall inkomsterna i olika kommuner vara lika stora, bör den högsta skattesatsen vara vägledande.

Beträffande makar uppkommer i vissa fall särskilda problem beroende på sambeskattningen. Sambeskattningen sker i princip så att B-inkomsterna vid beräkningen av den statliga inkomstskaften läggs i toppen hos den make som har den högsta A-inkomsten. Så länge makarna har inkomster

bara i hemortskommunen behövs inte några särskilda regler. Så är däremot fallet om den make, som har den lägre A-inkomsten har B-inkomst i annan kommun med annan skattesats än hemortskommunen. Jag har nyss föreslagit att man för det fall maken med den högre A-inkomsten har en B-inkomst i annan kommun låter skattesatsen i hemortskommunen vara avgörande i första hand. Denna modell är enligt min åsikt också den lämpligaste för det fall som nu avses. Även vid sambeskattning bör alltså skattesatsen i hemortskommunen bli avgörande. För de sällsynta fall där makar, som skall sambeskattas, är skrivna i olika kommuner bör motsvarande gälla. Det innebär att skatten i hemortskommunen för den som har den högsta A-inkomsten blir avgörande. Är inkomsterna lika stora bör den kommun som har den högsta skattesatsen anses som hemortskommun.

Vid sambeskattning i sådana fall där båda makarna har B-inkomster skall skatten fördelas dem emellan efter inkomsternas storlek. Då marginalskattespärren tillämpas bör man först, liksom nu, räkna ut den sammanlagda skatten på summan av högsta A-inkomster och makarnas B-inkomster. Den skatt som skall fördelas mellan makarna bör sedan motsvara skillnaden mellan denna summa och skatten på A-inkomsten. Detta följer av gällande bestämmelser i 11 § 1 mom. Si.

Genom de lösningar som jag nu har förordat i sambeskattningsfallen erhålls ett system som är relativt enkelt att tillämpa i praktiken. Det står också i överensstämmelse med reglerna för sambeskattningen av makars B-inkomst. Dessa regler bygger på tanken att skatten så långt möjligt bör bli densamma oavsett vilken av makarna som har B-inkomsten.

En ytterligare fråga som jag vill beröra gäller de fall där statligt och kommunalt beskattningsbar inkomst uppgår till olika belopp. Om den statliga beskattningsbara inkomsten är lägre än den kommunala träffas överskjutande kommunalt beskattningsbar inkomst bara av den kommunala skattesatsen. Några egentliga marginalskatteproblem föreligger inte. Detsamma får sägas vara läget i det omvända fallet. Uppgår den statligt beskattningsbara inkomsten till ett högre belopp än den kommunalt beskattningsbara, något som till följd av grundavdragsreformen ofta blir fallet i framtiden, så träffas överskjutande del bara av statlig inkomstskatt. Jag förordar därför att marginalskattespärren tillämpas till de delar inkomsterna sammanfaller men inte mer. Om den statligt beskattningsbara inkomsten uppgår till 140 000 kr. och den kommunala till 200 000 kr. kan spärren tillämpas i inkomstskikten upp till 140 000 kr. och detsamma bör gälla också i det omvända fallet. Några uttryckliga bestämmelser om detta anser jag inte behövas.

Jag vill avslutningsvis ta upp några detaljfrågor som aktualiseras av den föreslagna marginalskattespärren. Först vill jag påpeka att spärren liksom den nu gällande 80/85-procentregeln skall tillämpas bara i fråga om fysisk person som är bosatt här i landet samt dödsbo efter sådan person. Spärren anses kunna tillämpas även i fråga om preliminär skatt.

Marginalskattespärren innebär en minskning av skatteuttaget. Den skall självfallet beaktas vid tillämpningen av dubbelbeskattningsavtal. Skall t. ex. utländsk skatt avräknas från svensk skatt får den svenska skatten fastställas med beaktande av spärregeln. Likaså skall marginalskattespärren tillämpas innan nedsättning sker enligt den nuvarande 80/85-procentregeln. För den som inte tillhör svenska kyrkan nedsätts församlingsskatten med 70 %. Detta leder till att den kommunala skattesatsen blir lägre vilket givetvis skall beaktas vid spärrens tillämpning. Några särskilda regler för de fall jag nu behandlat torde inte behövas.

Då marginalskattespärren tillämpas kommer den självfallet att något försvåra beräkningen av skatten. För flertalet fall torde emellertid beräkningarna kunna bemästras någorlunda enkelt. Det får bli en uppgift för riksskatteverket att närmare informera enskilda och myndigheter om hur de nya reglerna skall tillämpas. Marginalskattespärren bör tillämpas första gången i fråga om 1980 års inkomster.

3 Avdragsrätt för gåvor

3.1 Inledning

F. n. medges vid inkomstbeskattningen inte avdrag för gåvor. En gåva från fysisk person är nämligen enligt bestämmelserna i 20 § KL en inte avdragsgill levnadskostnad. Detta gäller även om gåvan ges till ett allmännyttigt ändamål. De nuvarande bestämmelserna har kritiserats vid olika tillfällen och önskemål har framförts om att en avdragsrätt skulle införas för gåvor till vissa slag av allmännyttiga verksamheter. I december 1976 fick jag regeringens bemyndigande att tillkalla en särskild utredare för att behandla frågan hur en sådan avdragsrätt skulle kunna utformas. Ett förslag om detta presenterades i betänkandet *Avdrag för gåvor* (Ds B 1977: 2). Betänkandet har remissbehandlats.

I korthet innebar förslaget följande. Fysisk person skulle vid inkomsttaxeringen kunna medges avdrag med högst 2 000 kr. för gåvor som lämnats för vissa ideella och humanitära ändamål. Avdragsrätten tog i huvudsak sikte på gåvor till svenska trossamfund samt sådana svenska organisationer som utövade hjälpverksamhet eller internationell biståndsverksamhet eller som verkade för internationellt samförstånd eller arbetade för att bekämpa sjukdomar eller för att förbättra villkoren för sjuka eller handikappade.

Remissutfallet kan sammanfattas på följande sätt. De remissinstanser som kan sägas företräda skatteadministrationen var genomgående kritiska mot förslaget. Man menade att den föreslagna avdragsrätten skulle vålla betydande svårigheter i taxeringsarbetet inte minst när det gällde att avgöra om en mottagare var en sådan organisation där avdrag borde medges. Även kontrollproblem av olika slag betonades starkt. Bland de allmännytti-

ga organisationerna var meningarna delade. En majoritet bland dessa remissinstanser tillstyrkte att en avdragsrätt infördes men flertalet av dessa ville ge avdragsrätten en annan utformning än den föreslagna. Åtskilliga allmännyttiga organisationer ställde sig över huvud taget avvisande till en avdragsrätt. Även här inriktades genomgående kritiken mot den föreslagna gränsdragningen mellan de olika ändamål som skulle vara avgörande för avdragsrätter. Kritik framfördes också mot olika enskildheter i förslaget, bl. a. rörande avdragsrättens tekniska utformning.

Jag är medveten om att en avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för gåvor kan ge upphov till en del problem. Dessa kan emellertid enligt min mening lösas genom en lämplig utformning av avdragsrätten.

I betänkandet har även förslag lagts fram om ändrade regler för arvsbeskattningen av bl. a. de fria trossamfundet. Även denna fråga avser jag att ta upp nu.

3.2 Allmänna överväganden

Tanken på att införa en avdragsrätt vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål är inte ny. Den har förts fram både i utredningssammanhang och i riksdagen.

Skattelagssakkunniga tog upp frågan i ett betänkande som avgavs den 20 december 1956. De sakkunniga ansåg sig inte kunna förorda en avdragsrätt av förevarande slag. Som skäl anfördes att en sådan ordning inte bara skulle innebära ett avsteg från skatterättsliga principer utan även ge upphov till en mängd skattetvister. Man pekade främst på svårigheterna att närmare ange de organisationer till vilka bidrag borde kunna ges med avdragsrätt. Även kontrollaspekterna framhölls. I riksdagen har under en lång rad år motionsyrkanden framställts om rätt till avdrag för gåvor av förevarande slag. Dessa yrkanden har i regel avstyrkts av skatteutskottet (bevillningsutskottet) och när så inte har skett så har motionerna avslagits vid den slutliga riksdagsbehandlingen. Motiveringen har varit ungefär densamma som skattelagssakkunnigas. Dessutom har det framhållits att ideell verksamhet bör stödjas genom direkta bidrag från det allmänna och inte genom lättnader vid beskattningen.

Vid några tillfällen har emellertid avsteg gjorts från avdragsförbudet. På förslag av bevillningsutskottet (BevU 1938: 20, 1939: 20, 1941: 17, 1942: 25) medgavs åren 1939–1943 avdrag för gåvor till försvaret. Vid 1944 och 1945 års taxeringar hade regeringen riksdagens bemyndigande (prop. 1943: 355, BevU 54) att medge avdrag för gåvor till internationellt hjälparbete i krigshärjade länder. I de nu nämnda fallen medgavs avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt och avdragsrätten motiverades i de förstnämnda fallen av rådande extraordinära förhållanden och i de senare fallen av det angelägna ändamålet.

I huvudsak har, när frågan om en avdragsrätt för gåvor diskuterats, tre

skäl anförts mot densamma. Man har för det första framfört principiella skäl mot avdragsrätten och menat att den strider mot vissa grunder för våra inkomstskattelagar. För det andra har man pekat på svårigheterna att åstadkomma en tillfredsställande gränsdragning mellan sådana organisationer till vilka bidrag kan ges med avdragsrätt och övriga mottagare. För det tredje har det hävdats att en avdragsrätt ger upphov till kontrollsvårigheter av olika slag vid taxeringen. Jag vill här ta upp de förstnämnda två invändningarna. Till den tredje återkommer jag i ett följande avsnitt.

En utgångspunkt i fråga om inkomstbeskattningen är att avdrag skall medges för omkostnader för inkomsternas förvärvande och bibehållande, däremot inte för den skattskyldiges levnadskostnader. Från denna grundläggande princip har man emellertid under årens lopp gjort åtskilliga avsteg när särskilda syften ansetts böra tillgodoses. Redan i den ursprungliga lagstiftningen från år 1928 fanns exempel på detta. De avsteg som gjorts har haft olika bakgrund, t. ex. familjepolitiska överväganden, önskemål att stimulera olika slag av sparande, m. m. Enligt min mening finns inte några avgörande principiella skäl mot att en avdragsrätt införs. Det väsentliga är att avdragsrätten utformas så att den väl kan inpassas i skattesystemet.

Den andra invändningen bottnar i svårigheterna att närmare bestämma till vilka organisationer gåvor skall kunna ges med avdragsrätt. Enligt min åsikt är det här som man möter de största problemen.

Då mottagarkretsen bestäms måste man ta hänsyn till främst två faktorer. Den ena är organisationens ändamål och verksamhetsformer. Den andra är vilka möjligheter det finns att skapa garantier för att mottagna gåvomedel verkligen kommer till avsedd användning.

Under remissbehandlingen av det nu aktuella betänkandet framfördes åtskillig kritik mot den där föreslagna gränsdragningen. Även många av de remissinstanser som förordade en avdragsrätt framförde kritik av detta slag. Ett inte ovanligt önskemål var att mottagarkretsen skulle göras betydligt vidsträcktare och inte minst framfördes synpunkter av detta slag från organisationer som inte omfattades av förslaget.

Genom 1977 års lagstiftning om ideella föreningars inkomstbeskattning (prop. 1976/77: 135, SkU 1976/77: 45, rskr 1976/77: 323, SFS 1977: 572) vidgas skattefriheten för dessa avsevärt. Så gott som samtliga allmännyttiga ideella föreningar är numera, om vissa förutsättningar är uppfyllda, bara skattskyldiga i begränsad omfattning. Den gynnade kretsen är uppbyggd efter mönster från 38 § lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt, AGL.

Enligt de nu angivna reglerna medges skattelättnader för föreningar, organisationer eller sammanslutningar som har till huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottliga eller andra därmed jämförbara kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål. Det är här fråga om organisationer av mycket skiftande slag. Hit hör både stora och små organisationer, sammanslutningar på riksnivå och lokala organ, organisationer som arbetar för ändamål som allmänt erkänns som be-

hjärtansvärda och sådana som har en mer specialinriktad eller begränsad verksamhet. En del av dem har en stabil uppbyggnad och samverkar stundom med statliga eller kommunala organ, andra fungerar i något mindre fasta former. Enligt min mening är det uppenbart att en avdragsrätt för gåvor till en så vid mottagarkrets inte är praktiskt genomförbar. I dessa fall är det nämligen omöjligt att skapa tillfredsställande garantier mot missbruk. Mottagarkretsen måste därför vara betydligt mer begränsad.

Jag vill också erinra om att utredningsuppdraget inte var att tillskapa en generell avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål utan endast för gåvor till ideella och humanitära organisationer. I betänkandet föreslogs också i enlighet härmed en snävare omfattning av mottagarkretsen. Avdrag skulle få göras för gåvor till bl. a. trossamfund samt organisationer som utövar hjälpverksamhet bland behövande eller internationell biståndsverksamhet eller som arbetar för att bekämpa sjukdomar eller förbättra villkoren för sjuka eller handikappade.

Även denna närmare gränsdragning mellan olika ideella och humanitära organisationer kritiserades under remissbehandlingen. Särskilt ifrågasattes det rimliga i att inte idrottsorganisationer samt nykterhetsrörelsen i sin helhet skulle omfattas av den föreslagna avdragsrätten. Man pekade också på andra konsekvenser som ansågs mindre lyckade. Så skulle enligt förslaget gåvor till organisationer som bara sysslade med barn- och ungdomsverksamhet inte vara avdragsgilla medan däremot så skulle vara fallet med gåvor till trossamfunden för deras motsvarande verksamhet. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att delade meningar fanns mellan organisationer inom ett och samma verksamhetsområde i fråga om avdragsrätten. Som ett exempel på detta kan jag nämna handikapporganisationer där några uttalade sig för en avdragsrätt medan andra ansåg att deras verksamhet inte borde understödjas genom en avdragsrätt för bidragsgivarna.

Även andra gränsdragningsfrågor togs upp under remissbehandlingen. För att söka begränsa mottagarkretsen, inte minst för att underlätta kontroll, framfördes önskemål om att avdrag bara borde medges för gåvor till riksorganisationer, däremot inte till lokala organ.

Det ligger i sakens natur att det är en mycket vanskelig uppgift att söka gradera värdet av de ändamål som tillgodoses genom olika organisationers arbete för att på så sätt få underlag för att bestämma i vad mån avdrag bör medges för gåvor. Några allmängiltiga och oomtvistliga normer för en sådan bedömning finns inte. I och för sig torde samtliga de ändamål som angetts i utredningsförslaget allmänt uppfattas som behjärtansvärda. Men ett stort antal remissinstanser har inte velat stanna härvid. Önskemål har framförts om mer eller mindre omfattande utvidgningar. Jag vill erinra om att jag redan i direktiven har avvisat tanken på att införa en generell avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål. Men även de mer begränsade utvidgningar som föreslagits ger enligt min mening upphov till otillfredsställande resultat. Hur gränser än dras mellan olika ändamål uppkommer

rättviseproblem. Jag vill också erinra om att många av de remissinstanser som företrädar skatteadministrationen ansåg att redan utredningsförslaget omfattade ett så stort antal organisationer att betydande tillämpningssvårigheter kunde befaras. För att undvika nu berörda svårigheter måste enligt min uppfattning avgränsningen av mottagarkretsen göras på ett något annorlunda sätt. Samtidigt bör en del ytterligare omständigheter beaktas.

Allmän enighet torde råda om värdet av det arbete som utträttas genom allmännyttiga organisationer av olika slag. Deras verksamhet innebär ofta värdefulla komplement till det allmännas insatser. Inte sällan är situationen den att de enskilda i dessa former skapar förutsättningar för meningsfulla aktiviteter på områden där det allmänna inte kan eller kanske inte bör ingripa. Mot denna bakgrund är det självfallet angeläget att lagstiftningen är så utformad att sådan verksamhet underlättas. Såvitt gäller beskattningen åtnjuter numera flertalet allmännyttiga organisationer långtgående förmåner. Av större ekonomisk betydelse är emellertid de direkta bidrag som utgår av allmänna medel. När det gäller verksamheter inom landets gränser kan normalt denna bidragsgivning på ett tämligen smidigt sätt anpassas efter uppkommande behov. Ekonomiskt stöd kan utgå från både staten och kommunerna. I denna del kan det därför sägas att behovet av ytterligare ekonomiskt stöd genom en avdragsrätt för gåvor är mindre framträdande. Självfallet får skattelagstiftningen inte heller ha sådant innehåll att enskilda personers arbete inom dessa organisationer försvåras och den får naturligtvis inte vara så utformad att den lägger hinder i vägen för ekonomiskt stöd från enskilda. Enligt min mening är så inte fallet genom att dessa organisationer regelmässigt är befriade från skyldigheten att betala inkomst- och förmögenhetsskatt och dessutom inte gåvobeskattas för bidrag från utomstående.

Bilden blir emellertid en annan i fråga om sådana organisationer vars verksamhet är inriktad på internationellt bistånd. Även dessa organisationer har de skatteförmåner som jag nyss angivit. Men stödet i övrigt från det allmänna i fråga om de ändamål som organisationerna arbetar för har här en annan utformning. Till den helt övervägande delen går det allmännas stöd till internationellt bistånd via särskilda organ. Det finns emellertid åtskilliga allmänt erkända frivilliga organisationer vars insatser innebär högst värdefulla kompletteringar till det allmännas biståndsinsatser. Dessa organisationer kan nämligen genom sitt arbete nå grupper i u-länder där bistånd inte alltid kan lämnas inom ramen för den etablerade u-landshjälpen. Jag tänker här på biståndsinsatser av humanitärt slag som sker genom t. ex. Röda korset, Rädda barnen, fackliga och kooperativa organisationer eller trossamfundet. Enligt min mening finns det anledning att ytterligare stimulera verksamheter av nu angivet slag. Här finns också ett särskilt behov av ekonomiskt stöd från enskilda personer.

Som jag tidigare nämnt har en tredje invändning, nämligen kontrollsvårigheter, framförts mot en avdragsrätt. Sådana finns men torde inte vara av

den arten att de kan anföras med någon större tyngd mot den mer begränsade avdragsrätt som jag nu har diskuterat. Jag avser att behandla kontrollfrågor m. m. i följande avsnitt.

Jag föreslår mot bakgrund av vad som nu har anförts att avdragsrätt för gåvor införs och att den utformas på sådant sätt att den tar sikte på organisationer med inriktning på internationell biståndsverksamhet. Till denna kategori bör, såsom också föreslagits i betänkandet, även räknas sådana organisationer som verkar för internationellt samförstånd eller för respekt för de mänskliga rättigheterna. Jag biträder således utredningsförslaget i dessa delar. I likhet med utredningen vill jag understryka att mitt förslag endast öppnar en möjlighet för berörda organisationer att underlätta finansieringen genom gåvor. Det får sedan ankomma på organisationerna själva att avgöra i vilken utsträckning de vill utnyttja denna möjlighet genom att anordna insamlingar m. m.

3.3 Avdragsrättens närmare utformning

Jag har i det föregående föreslagit att avdrag skall medges för gåvor till organisationer som antingen utövar internationell biståndsverksamhet eller som verkar för internationellt samförstånd eller för respekt för de mänskliga rättigheterna. Den föreslagna mottagarkretsen överensstämmer med utredningsförslaget i denna del. I tydlighetens intresse vill jag betona att de nu angivna verksamhetsformerna skall ha en internationell inriktning och alltså inte ta sikte på svenska förhållanden.

Jag avser nu att redovisa mitt förslag mer i detalj. En målsättning är att göra förutsättningarna för avdragsrätten klara och entydiga. Härigenom torde man i stor utsträckning kunna undvika sådana kontrollsvårigheter m. m. som anförts som ett skäl mot att införa en avdragsrätt för gåvor.

Först vill jag betona att redan den begränsning som jag har föreslagit i fråga om de organisationer till vilka gåvor skall kunna ges med avdragsrätt undanröjer åtskilliga tillämpningsproblem. De organisationer som berörs av förslaget torde genomgående bedriva en sådan verksamhet att risker för missbruk av avdragsrätten knappast kan befaras.

För att avdragsrätt skall komma i fråga bör organisationerna uppfylla vissa förutsättningar. Jag kan här i allt väsentligt ansluta mig till de överväganden som redovisats i betänkandet. Organisationen skall vara svensk, dvs. styrelsen skall ha sitt säte i Sverige och ledningen skall också utövas här i landet. Detta torde normalt inte vålla några svårigheter att fastställa. Även självständiga underavdelningar till utländska organisationer bör kunna höra hit.

Vidare skall organisationen i överensstämmelse med sina stadgar huvudsakligen ägna sig åt något av de angivna ändamålen. Detta innebär en försiktig uppmjukning jämfört med utredningsförslaget och överensstämmer bättre med vad som eljest tillämpas i skattesammanhang. I vissa fall

bör emellertid gåvor till en organisation som inte uppfyller detta rekvisit ändå kunna vara avdragsgilla. Det är fallet om det klart framgår att det mottagna beloppet skall användas för det gynnade ändamålet och beloppet särredovisas hos mottagarorganisationen. Detta innebär i praktiken ett krav på att organisationen har ett speciellt postgirokonto eller liknande enbart avsett för detta ändamål. Garantier måste också finnas för att medlen kommer till avsedd användning. Det sistnämnda kravet torde i och för sig normalt få anses uppfyllt i och med att medlen särredovisas.

För att biståndsverksamhet skall berättiga till avdrag krävs enligt betänkandet att verksamheten har en klart humanitär inriktning och alltså inte avser bistånd till politiska rörelser. Jag delar denna uppfattning. Däremot kan den biståndsgivande organisationen mycket väl tänkas företräda en viss politisk uppfattning. Likaså delar jag utredningens åsikt att de organisationer som verkar för internationellt samarbete skall verka från en bred bas utan partipolitisk anknytning eller inriktning. Med partipolitisk anknytning bör avses anknytning till parti som deltar i allmänna val.

De organisationer som kan komma i fråga enligt utredningsförslaget är stiftelser och föreningar. De föreningar som berörs är s. k. ideella föreningar som normalt torde vara enbart begränsat skattskyldiga vid inkomst- och förmögenhetstaxeringen. Gåvor till enskilda mottagare, liksom gåvor från juridiska personer, medför inte avdragsrätt. I tydlighetens intresse vill jag påpeka att gåvor som sker genom s. k. individuell fadderverksamhet kan vara avdragsgilla. Här går nämligen medlen till en organisation som sedan skickar dem vidare. I betänkandet föreslogs en särskild regel om att organisationens verksamhet inte fick vara inriktad på bestämda personer. Som mottagarkretsen nu föreslås utformad är ett sådant krav knappast behövt. De ändamål som enligt mitt förslag kan grunda en avdragsrätt är normalt sådana att de i sig fordrar en verksamhet som inte tar sikte bara på vissa bestämda personer.

I betänkandet föreslogs också en uttrycklig regel om att mottagarorganisationens verksamhet skulle bedrivas i en omfattning som var skäligen i förhållande till mottagna gåvor och andra inkomster. Man syftade här bl. a. på avdragsgilla gåvor. Ett krav av detta slag avser att förhindra att mottagna medel sparas och alltså inte används på det sätt som motiverat avdragsrätten. Jag är emellertid tveksam om speciella regler av detta slag behövs i detta sammanhang. Det torde saknas anledning till antagande att de organisationer som kommer att beröras av den föreslagna avdragsrätten inte skulle använda mottagna medel på avsett sätt. Vidare finns redan vissa spärrar mot missbruk i denna del. En organisation förlorar sina skattelättnader vid inkomst- och förmögenhetstaxeringen om den inte bedriver en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen på föreningens tillgångar (punkterna 8 och 9 av anvisningarna till 53 § KL). Det är också förenat med vissa svårigheter att direkt anknyta givarens avdragsrätt till mottagarorganisationens verksamhetsformer. Om det nämligen med tiden upptäcks

att erhållna gåvomedel inte använts korrekt torde det vara svårt att i efterhand ta tillbaka den skattelättnad som givarna fått. Denna möjlighet föreligger dock i viss utsträckning om man kan konstatera ett missbruk av avdragsrätten, t. ex. om en givare yrkat skattelättnad trots att han varit medveten om att medlen inte skulle användas på rätt sätt. Mot denna bakgrund anser jag att särbestämmelser f. n. inte behöver komma i fråga om medelsanvändningen. För att medlen skall anses ha använts för det avsedda ändamålet behöver de inte förbrukas under löpande år. En viss fondering bör vara tillåten, t. ex. för att under ett par år samla medel för ett större projekt.

Med de förutsättningar för avdragsrätten som jag här har angett torde några egentliga tillämpningssvårigheter inte behöva uppkomma. För att ytterligare underlätta för berörda organisationer, givare och skattemyndigheter att bedöma i vad mån avdragsrätt föreligger anser jag i likhet med utredningen att en förteckning bör göras över sådana organisationer som berörs av avdragsrätten. En sådan förteckning skall vara vägledande men kunna frångås om särskilda skäl föreligger. Det får vidare antas att flertalet av de organisationer som vill komma i fråga också återfinns i förteckning. Men avdrag kan också tänkas medges för bidrag till andra organisationer än de som särskilt uppräknats. Av olika skäl anser jag det olämpligt att bygga på förteckningar av bindande karaktär. Även om det i fråga om åtskilliga organisationer torde stå klart om de omfattas eller inte, kommer en del svårbedömda gränssfall att finnas. Här kan det ibland vara lämpligt med den mer ingående prövning som sker i en skatteprocess.

Det bör vara en uppgift för RSV att årligen upprätta en förteckning över berörda organisationer. Även andra myndigheters medverkan kan behövas och jag avser då i första hand SIDA. Det får ankomma på de olika organisationerna att ansöka om att bli upptagna på listan samt att därvid redovisa alla de förhållanden som behövs för RSV:s bedömning. I tydlighetens intresse vill jag nämna att de uppgifter som lämnas om en riksorganisation också bör avse dess lokala avdelningar. Några särskilda föreskrifter om det närmare förfaringssättet anser jag inte påkallade. Man torde få förutsätta att en organisation, som har upptagits i förteckningen, på begäran av RSV även därefter tillhandahåller de ytterligare upplysningar som kan behövas. Skulle sådana upplysningar inte lämnas bör detta få till följd att organisationen avförs från förteckningen om inte verket på annat sätt får del av den information som behövs för bedömningen. Finns det eljest anledning att misstänka att felaktigheter föreligger av sådant slag att avdrag för gåvor bör vägras kan taxeringsrevision göras hos organisationen med stöd av 56 § 1 mom. andra stycket taxeringslagen (1956: 623), TL.

Några remissinstanser har efterlyst förtydliganden i fråga om vilka slag av gåvor som skall vara avdragsgilla. Jag vill framhålla att bara gåvor i form av kontanter avses komma i fråga. Förutom kontanter räknas hit betalning med check eller insättning på postgiro eller liknande konto. I likhet

med utredningen anser jag medlemsavgifter till en organisation inte skall grunda avdragsrätt. Enligt min mening bör nämligen för avdragsrätt fordras något mer än bara medlemskap i en organisation.

En del remissinstanser har berört frågan om värdet av det arbete som en enskild kan utföra för en organisations räkning. Här gäller f. n. att om någon åtar sig sådant arbete utan ersättning så sker ingen inkomstbeskattning av ett beräknat arvode med efterföljande eventuell gåvobeskattning av organisation. Mitt förslag innebär ingen ändring i dessa avseenden. Med anledning av ett påpekande från en remissinstans vill jag betona att den avdragsrätt för gåvor som jag nu föreslagit inte innebär att den mottagande organisationen anses ha fått ett indirekt statsbidrag.

För att avdragsrätt för gåvor skall föreligga måste den skattskyldige styrka såväl gåvans storlek som den mottagande organisationens identitet. Det bör ske genom att en handling som utvisar dessa förhållanden fogas till deklarationen. Sker inte detta bör avdrag inte medges. Kvitton på insättningen på exempelvis postgirokonto bör kunna godtas som bevishandling under vissa förutsättningar. Så är fallet om kontot är avsett för ett speciellt avdragsberättigat ändamål. I samband med att RSV upprättar den tidigare nämnda förteckningen kan finnas anledning att ge närmare anvisningar även om betalningssätt.

Utredningen har föreslagit att avdrag skall medges med högst 2 000 kr. per givare. Gåvor till en och samma organisation på sammanlagt lägre belopp än 200 kr. skall inte vara avdragsgilla. Under remissbehandlingen har önskemål framförts om andra gränser. Enligt min mening framstår de föreslagna beloppsgränserna som skäliga. Jag anser inte att gåvor under 200 kr. innefattar en sådan uppoffring att de behöver beaktas vid beskattning. Inte heller är jag f. n. beredd att godta högre belopp än 2 000 kr.

En särskild fråga är i vilken form skattelättnaden för gåvor bör ges. Under remissbehandlingen har kritik framförts mot att avdrag medges vid inkomstberäkningen. På grund av marginals-katten blir med utredningens lösning skattelättnaden större vid höga inkomster än vid låga. Även jag anser denna effekt av en avdragsrätt för gåvor mindre lämplig. Jag föreslår att avdraget i stället görs från skatten, dvs. att en skattereduktion medges. Härigenom får avdraget samma värde oavsett inkomsternas storlek. Dessutom påverkar en skattereduktion inte kommunernas ekonomi. Inkomstbortfallet för det allmänna vid en skattereduktion bärs av staten. Jag föreslår att skattereduktion får göras med 50 % av gåvans storlek inom de nyss angivna gränserna. Det nya slaget skattereduktion bör kallas gåvoreduktion. Rätten till gåvoreduktion avses i sak vara en taxeringsfråga. Det innebär att taxeringsnämnd skall pröva om förutsättningar för avdrag är uppfyllda. Det får sedan ankomma på lokal skattemyndighet att verkställa gåvoreduktionen i samband med beräkningen av den slutliga skatten.

De nya reglerna om skattelättnader vid gåva bör tas in i en särskild lag. I denna bör förutsättningarna för gåvoreduktion anges. Kompletteringar

görs sedan i andra författningar. Författningstekniskt är sålunda förfarandet detsamma som beträffande det värdesäkra lönsparandet (prop. 1977/78:165, FiU 1977/78:35, rskr 1977/78:346, SFS 1978:423–427).

I den nya lagen om skattelättnad för vissa gåvor anges i 1 § vilka som är berättigade till skattereduktion. I 2 § anges de organisationer till vilka gåvor kan lämnas med skattelättnad. Skattereduktionens omfattning m. m. anges i 3 §. Gåvoreduktion bör av praktiska skäl medges efter s. k. sparskattereduktion men före övriga former av skattereduktion. En bestämmelse om detta bör tas in i 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer. Slutligen uppställs i 4 § vissa krav på hur den skattskyldige skall styrka att gåvor har lämnats.

Som jag tidigare har nämnt skall taxeringsnämnd fastställa att förutsättningarna är sådana att gåvoreduktion skall medges. En bestämmelse här om bör göras i 68 § TL. Lokal skattemyndighet får sedan tillgodoräkna den skattskyldige skattereduktionen. Gåvoreduktion bör följa samma regler som de redan gällande i fråga om avräkningsbarhet m. m. En bestämmelse om detta har gjorts i den nyss nämnda 3 §. Gåvoreduktion, liksom s. k. sparskattereduktion, kan inte automatiskt beaktas vid fastställande av preliminär A-skatt. En givare kan emellertid om vissa förutsättningar är uppfyllda få jämkning efter ansökan. Följdändringar bör göras i 2 § 2 mom. UL samt i 4 § lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall.

Även de som erlägger skatt enligt SjöL bör kunna ge gåvor med rätt till skattereduktion. En bestämmelse om detta bör tas in i 12 § 4 mom. SjöL. I dessa fall bör inget krav uppställas på bosättning i Sverige för skattelättnad. För att undvika att dubbelavdrag medges, alltså både i fråga om sjömansskatt och vanlig inkomstskatt, skall sjömansskattenämndens beslut om gåvoreduktion tillställas lokal skattemyndighet för anteckning i inkomstlängd. Detta följer redan av nuvarande 68 § TL. En sjöman som har både sjö- och landinkomst bör själv få avgöra mot vilken skatt han vill utnyttja gåvoreduktionen.

De nya reglerna bör träda i kraft den 1 januari 1980 och tillämpas på gåvor som lämnas efter ikraftträdandet.

3.4 Arvsskattefrihet för trossamfund m. m.

Enligt 3 § AGL är svenska kyrkan fri från såväl arvsskatt som gåvoskatt. Det är här närmast fråga om egendom som tillfaller de s. k. rikskyrkliga organen svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete, styrelsen för svenska kyrkan i utlandet och svenska kyrkans diakoninämnd. Grunden för skattefriheten är att dessa organ ansetts omfattas av den skattebefrielse som tillkommer staten. De fria trossamfunden är däremot bara fria från gåvoskatt (38 § AGL). För dessa beräknas dock arvsskatten enligt gynnsammare regler än de som eljest tillämpas för juridiska personers förvärv (28 § AGL). Befriade från gåv-

voskatt men inte från arvsskatt är vidare svenska kyrkans församlingar, kyrkor samt stiftelser och sammanslutningar med huvudsakligt syfte att främja religiösa ändamål.

Utredningens förslag i denna del innebär en lika behandling av bl. a. de fria trossamfunden och svenska kyrkan. Närmare bestämt innebär förslaget arvsskattebefrielse för trossamfund och församlingar som regelbundet anordnar offentlig gudstjänst, samarbetsorgan för sådana juridiska personer samt stiftelse eller sammanslutning som är anknuten till sådant trossamfund eller sådan församling och vars verksamhet kan anses utgöra ett led i samfundets eller församlingens. Förslaget har i regel tillstyrkts av de remissinstanser som tagit upp frågan. Jag föreslår att det genomförs.

Det torde inte vålla några svårigheter i den praktiska tillämpningen att avgöra vilka organisationer som skall omfattas av arvsskattebefrielsen. Begreppet trossamfund har bestämts med utgångspunkt i 4 § religionsfrihetslagen (1951: 680). Härmed avses förutom svenska kyrkan, sammanslutning för religiös verksamhet, vari ingår att utföra gudstjänst. Lika med utredningen anser jag att krav bör uppställas på att organisationen regelbundet anordnar offentlig gudstjänst. Begreppet kyrka har i detta sammanhang samma innebörd som i punkt 7 av anvisningarna till 53 § KL, dvs. en till svenska kyrkan hörande lokalkyrka, domkyrka e. d. i dess egenskap av ägare till viss för svenska kyrkans verksamhet avsedd egendom.

Med anledning av påpekanden under remissbehandlingen vill jag som exempel på samarbetsorgan, för trossamfund och församlingar nämna Sveriges frikyrkoråd och svenska ekumeniska nämnden. Vidare vill jag påpeka att den skattefrihet som nu föreslås för trossamfunden m. fl. också bör komma vissa stiftelser och sammanslutningar till del. Så bör vara fallet med en stiftelse som är anknuten till ett trossamfund och vars verksamhet utgör ett led i samfundets. Stiftelsen kan vara antingen självständig eller osjälvständig. I det förra fallet innebär kravet på anknytning att trossamfundet skall ha ett inflytande över stiftelsens ledning genom att t. ex. utse ledamöter i dess styrelse eller på annat sätt utöva ett bestämmande inflytande över verksamheten.

Mitt förslag om arvsskattebefrielse medför ändringar i 3, 28 och 38 §§ AGL. De nya reglerna bör träda i kraft den 1 januari 1980. Äldre regler bör alltså tillämpas på sådana förvärv där skattskyldighet inträtt före ikraftträdandet.

4 Kostnader och finansiering

De marginalsattesänkningar jag i det föregående har föreslagit kan beräknas medföra ett inkomstbortfall år 1980 för staten om ca 2 650 milj. kr. Jag har därvid tagit hänsyn också till effekten av grundavdragsreformen och den tekniska anpassningen av skatteskalen. Skattebortfallet till följd

av marginalskaftesparren kan med hänsyn tagen också till inverkan av 80/85-procentregeln uppskattas till ca 80 milj. kr. I vilken utsträckning avdrag för gåvor enligt de nya reglerna kommer att yrkas är mycket svårt att förutse. Jag räknar emellertid schematiskt med en kostnad för gåvoskatte-reduktionen om ca 20 milj. kr. och därmed för ändringarna i fråga om inkomstskatten med ca 2 750 milj. kr. sammanlagt.

Som jag har nämnt i propositionen om den kommunala ekonomin avser jag att här också ta upp frågan om finansieringen av den ökade överföringen till kommunsektorn. Enligt vad jag redovisade i det sammanhanget beräknas nettoökningen av statens kostnader till ca 1 700 milj. kr. för år 1980. Sammantaget är det alltså fråga om en försvagning av statsbudgeten – genom minskade inkomster och ökade utgifter – med ca 4 450 milj. kr.

I nuvarande samhällsekonomiska och statsfinansiella läge måste dessa reformer i allt väsentligt finansieras genom skattehöjningar på andra områden. Jag har tidigare i dag i min anmälan till propositionen om riktlinjer för energipolitiken (prop. 1978/79:115, bil. 4) föreslagit att skatten på mineraloljor skall höjas. Som anförts i nämnda anmälan kommer regeringen i fortsättningen inte att medge lika långtgående nedsättningar av företagens energiskattekostnad som hittills. F. n. begränsas denna kostnad enligt regeringens beslut till högst 1,3 % av produktionens värde fritt fabrik, men denna gräns kommer att höjas till 1,8 %. Skatteinkomsterna uppskattas genom dessa två åtgärder komma att öka med ca 600 milj. kr.

Företagsskatteberedningen har i sitt slutbetänkande, Beskattning av företag (SOU 1977: 86), föreslagit att ett schablonmässigt beräknat värde av bilförmån som utgår till anställda skall ingå i underlaget för beräkning av arbetsgivarnas sociala avgifter. Jag har erfarit att chefen för socialdepartementet inom kort kommer att framlägga förslag på denna punkt. Vidare avser han att föreslå att barnomsorgsavgiften, som f. n. endast uttas av arbetsgivare, i fortsättningen skall erläggas också som egenavgift. Det kan uppskattas att dessa två förslag kommer att innebära ökade statsinkomster med ca 500 milj. kr. resp. ca 200 milj. kr. Jag har därvid beaktat att vad arbetsgivarna får er lägga i ökad ATP-avgift inte utgör någon förstärkning för statsbudgeten.

En ytterligare inkomstförstärkning bör åstadkommas genom en höjning av stämpelskatten vid förvärv av fast egendom och tomträtt samt vid in-teckning. Statens inkomster från dessa källor beräknas för budgetåret 1979/80 till ungefär 650 milj. kr. Stämpelskatten utgår vid förvärv av fast egendom och tomträtt med 1 % av egendomens värde för fysiska personer och med 2 % för flertalet juridiska personer. Vid in-teckning utgår skatten med 0,4 % av det in-tecknade beloppet.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillsatte jag år 1977 en utredning för att se över reglerna om stämpelskatt och expeditionsavgifter, m. m. (stämpelskatteutredningen, B 1977: 06). Då utredningens uppdrag består främst i att göra en teknisk översyn för att åstadkomma ett förenklat och

mer lättöverskådligt system anser jag emellertid att en skattesatsjustering kan genomföras utan att avvakta resultatet av utredningens arbete. Jag föreslår därför att stämpelskatten vid förvärv av fast egendom och tomträtt höjs till 1,5 % för fysiska personer och till 3 % för juridiska personer. Vidare föreslår jag att stämpelskatten vid inteckning höjs till 1 %. Inteckning i skepp bör dock undantas från höjningen. Ändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1980. De kan beräknas ge en inkomstförstärkning under år 1980 med drygt 550 milj. kr.

De åtgärder jag hittills har redovisat kan tillsammans beräknas medföra en ökning av statsinkomsterna år 1980 med ca 1 850 milj. kr. Ett avsevärt finansieringsbehov återstår alltså, som det i dagens skattesystem väsentligen endast finns två möjligheter att täcka, nämligen antingen genom en höjning av mervärdeskatten eller genom en höjning av någon arbetsgivaravgift. I det senare alternativet torde en höjning av socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen i första hand komma i fråga, eftersom den avgiftsfinansierade andelen där är i sjunkande.

I riksdagen har också framförts förslag om införande av en allmän produktionsfaktorskatt. Regeringen har tidigare i dag bemyndigat mig att tillkalla en utredning om olika former av bruttoskatter. Dess uppgift blir bl. a. att redovisa de valmöjligheter som finns och konsekvenserna av olika lösningar. Av direktiven framgår att utredningen skall arbeta skyndsamt och att en redovisning av ett material – som kan vara preliminär – bör föreligga i sådan tid att den kan vara till ledning vid statsmakternas ställningstagande till finansieringsfrågan i höst. I denna situation bör valet av finansieringskälla nu anstå. Jag vill emellertid betona att en finansiering av de föreslagna reformerna är nödvändig.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga inom budgetdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),
3. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
4. lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272),
5. lag om ändring i lagen (1958: 295) om sjömansskatt,
6. lag om ändring i lagen (1965: 269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.,
7. lag om ändring i lagen (1961: 436) om församlingsstyrelse,
8. lag om upphävande av förordningen (1972: 140) om skattebortfallsbidrag,
9. lag om ändring i lagen (1970: 172) om begränsning av skatt i vissa fall,

10. lag om skattelättnad för vissa gåvor,
11. lag om ändring i lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt,
12. lag om ändring i stämpelskattelagen (1964: 308),
13. lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
14. lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring,
15. lag om ändring i lagen (1978: 423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Det under 7 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för kommundepartementet och de under 13 och 14 upptagna förslagen i samråd med chefen för socialdepartementet.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanställning av 1972 års skatteutrednings överväganden och förslag

Inledning

I det följande återges i sammanfattning utredningens överväganden och förslag endast i de delar som tas upp i propositionen. I fråga om marginalskatter m. m. samt folkpensionärernas skattelättnader kan hänvisas till bilaga 2: 1 prop. 1978/79: 50.

Progressiv utgiftsskatt

Genom professorn i finansrätt vid Stockholms universitet Sven-Olof Lordin har vi låtit göra en undersökning av möjligheterna att införa en progressiv utgiftsskatt (expenditure tax), även kallad direkt konsumtionsskatt, en skatteform som väckt särskilt intresse i de anglosaxiska länderna. Vi har publicerat resultatet av undersökningen i en särskild rapport (SOU 1976: 62) över vilken ett antal myndigheter och organisationer yttrat sig.

Vi finner, liksom flertalet remissinstanser, att utgiftsskatten i vissa avseenden har fördelar framför inkomstskatten, nämligen genom att sparandet stimuleras, alla inkomster likabehandlas och värdeförändringar på grund av inflationen automatiskt beaktas. Betydande tekniska problem föreligger emellertid, särskilt beträffande de internationella frågorna. Enligt vår mening behövs ytterligare utredningsarbete, bl. a. i fråga om de fördelningspolitiska effekterna, för att klarlägga om utgiftsskatten kan vara ett användbart alternativ till vårt nuvarande skattesystem. Härvid bör även möjligheterna att lösa problemen inom inkomstbeskattningens ram undersökas.

Underskottsavdragen

Det har i debatten hävdats att rätten att dra av underskott i en förvärvskälla mot andra inkomster i princip borde avskaffas så att avdrag fick ske endast mot framtida inkomster i samma förvärvskälla.

Vi konstaterar att så långtgående åtgärder inte framstår som möjliga i fråga om schablontaxerade villafastigheter, eftersom de skulle innebära en drastisk höjning av boendekostnaderna. Gällande bestämmelser på detta område är en integrerad del av finansieringsmönstret för villor och har också beaktats vid bestämmande av garantilåneräntan för småhus. Samtidigt har dessa regler negativa effekter genom att driva upp fastighetspriserna och ge möjligheter till omvandling av löpande inkomster till kapitalvärdestegring. Vi anser att problemen rörande ränteavdrag för småhusfinansiering bör utredas i särskild ordning med beaktande av såväl bostadspolitiska som skattepolitiska synpunkter. Att i avvaktan på resultatet av denna

utredning införa t. ex. ett "räntetak" har vi ansett mindre lämpligt med hänsyn till den spridning i fråga om räntekostnader som föreligger för normala småhus.

Vi har funnit att allvarliga erinringar kunnat riktas mot de olika former av generella begränsningar av avdragsrätten för underskott som vi har undersökt. Vi har också övervägt möjligheten att begränsa rätten till avdrag för räntekostnader på lån av privat natur men inte funnit detta vara en framkomlig väg. I båda fallen skulle nämligen i vissa situationer mindre önskvärda beskattningsresultat uppkomma. Kontrollproblemen skulle vidare bli svåra, särskilt i fråga om skattskyldiga med mera komplicerade inkomst- och förmögenhetsförhållanden.

Vi anser att åtskillig kritik kan riktas mot de nuvarande förhållandena beträffande underskottsavdragen. Enkla generella ingrepp har vi emellertid inte funnit möjliga. Med den begränsade tid vi kunnat ägna åt de tekniska problemen i sammanhanget har vi inte heller i övrigt kunnat utarbeta några konkreta förslag. Vi anser därför att fortsatt specialinriktat utredningsarbete är påkallat.

Periodiskt understöd

Enligt gällande regler erhålls vid beskattningen avdrag med utgivet belopp för vissa, särskilt angivna former av periodiskt understöd (s. k. legala understöd), bl. a. till make eller förutvarande make. För annat periodiskt understöd (s. k. frivilligt understöd) medges avdrag med högst 5 000 kr. per år och mottagare. Fram till år 1974 var avdragsrätten för periodiskt understöd obegränsad.

Avdragsrätten har länge varit omdiskuterad. Den har ansetts motiverad av sociala skäl i fråga om understöd till behövande samt vid fullgörande av underhållsskyldighet. Kritiken har avsett i första hand möjligheterna till utbetalningar till närstående i syfte att uppnå skatteförmåner.

Enligt vår mening har de sociala skälen för avdragsrätten alltmer försvagats genom den socialpolitiska utvecklingen. Vi föreslår därför att avdragsrätten för frivilligt periodiskt understöd upphävs.

I fråga om avdragsrätt för periodiskt understöd till make eller förutvarande make har vi diskuterat om behov föreligger att begränsa avdragsrätten till belopp som kan anses skäligt eller på annat sätt är bestämt till sin storlek. Sådana begränsningar kan emellertid i enskilda fall leda till ej önskvärda resultat. Tidigare verkställda undersökningar har därjämte visat att understöd i allmänhet inte utgår med högre belopp än vad som motsvarar mottagarens behov. Vi har därför ansett det tillräckligt att föreslå den ändringen att avdrag endast medges för understöd som utgår på grund av en bindande förpliktelse.

Vi föreslår vidare att de som levat i s. k. samvetsäktenskap i viss omfattning jämställs med förutvarande makar. Avdrag för periodiskt understöd efter upplöst samvetsäktenskap skall nämligen enligt förslaget medges, om

parterna tidigare samtaxerats enligt de särskilda regler som gäller för vissa sammanboende, bl.a. de som har gemensamma barn. En förutsättning skall dock vara att underhåll börjar utgå inom två år från sammanlevnandens upphörande.

Avdrag för fackföreningsavgift

Medlemsavgifter är i allmänhet inte avdragsgilla vid beskattningen. Ett undantag utgör emellertid avgifter till vissa arbetsgivarföreningar. Om föreningen är skyldig att lämna medlemmen bidrag vid konflikt har avgiften nämligen ansetts likställd med premie för försäkring mot förlust i samband med arbetskonflikt. Avdrag medges då för avgiften, medan å andra sidan erhållna konfliktbidrag utgör skattepliktig intäkt.

I fråga om arbetstagarorganisationerna gäller däremot att avdrag inte medges för erlagda avgifter men att mottagna konfliktbidrag i gengäld är skattefria.

Den skattemässiga behandlingen av medlemsavgifter till och konfliktbidrag från arbetsmarknadens organisationer har sedan länge varit föremål för utredningsarbete och debatt. Man har därvid påtalat skillnaden mellan arbetsgivarföreningar och fackföreningar och framhållit att betydelsen av denna skillnad ökat genom att allt större del av avgifterna används för andra ändamål än konfliktersättning.

Vi anser att skäl föreligger att införa en avdragsrätt för avgift till arbetstagarorganisation och att denna rätt bör utformas så att likställdhet i möjligaste mån uppnås mellan arbetsmarknadens organisationer i detta hänseende. En beskattning av konfliktbidragen från fackföreningarna skulle emellertid leda till mycket svårbemästrade praktiska problem. I stort sett samma resultat kan dock uppnås genom att endast den del av avgiften som går till annan facklig verksamhet än konfliktersättningar blir avdragsgill. Denna del måste bestämmas schablonmässigt. En beloppsmässig begränsning bör också gälla.

Vi föreslår därför att avdrag medges för avgift till fackförening med 50 % av erlagt belopp, dock högst 300 kr.

Sammanställning av remissyttranden över 1972 års skatteutrednings slutbetänkande

Inledning

I det följande redovisas i sammanfattning remissyttrandena endast i de delar som berör de förslag som läggs fram i propositionen. I fråga om marginalskatter m. m. samt folkpensionärernas skattelättnader kan hänvisas till sammanställningen i bilaga 2: 2 till prop. 1978/79: 50.

Progressiv utgiftsskatt

Utredningen uttalar att fortsatt utredningsarbete behövs för att utröna om utgiftsskatten kan vara ett framkomligt alternativ till det nuvarande inkomstskattesystemet. Vid utredningsarbetet bör de fördelningspolitiska effekterna närmare belysas. Vidare bör i arbetet ingå att undersöka vilka ändringar av nuvarande system som skulle behövas för att inom ramen för detta uppnå de med utgiftsskatten förbundna fördelarna.

De remissinstanser som yttrat sig i frågan har i allmänhet tillstyrkt fortsatt utredning. TCO har emellertid uttalat att utgiftsskatten saknar aktualitet med hänsyn till att den leder till oacceptabla fördelningspolitiska konsekvenser och oöverstigliga kontrollproblem.

Bland de instanser som tillstyrker förslaget om fortsatt utredning föreligger emellertid skilda uppfattningar om angelägenheten därav. Lantbrukarnas skattedelegation, SRS och Svenska sparbanksföreningen anser det angeläget att fortsatt utredning kommer till stånd. Delegationen uttalar därvid att det är en påtaglig brist hos det nuvarande skattesystemet att det inte är inflationsneutralt, att denna brist blir särskilt märkbar i ett högskattesamhälle, att det inte är troligt att man inom det nuvarande systemet kan få bukt med inflationseffekterna, att det därför finns starka skäl att studera andra system samt att en genomlysande diskussion, som är koncentrerad på det långsiktiga perspektivet måste föras.

KF, SHIO och SRF tillstyrker fortsatt utredning. KF framhåller också – liksom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län – att sådan är nödvändig för att det skall vara möjligt att införa en utgiftsskatt, medan SACO/SR påpekar att fortsatt utredning är nödvändig för ett definitivt ställningstagande till utgiftsskatten. RRV förklarar sig inte ha något att erinra mot att utredningsarbetet fortsätter i begränsad omfattning och länsstyrelserna i Stockholms och Södermanlands län anför att arbetet bör ses som ett projekt på lång sikt och andra föreslagna utredningar prioriteras.

RFV anför att, om ytterligare utredningsarbete kommer till stånd, detta

bör avse konsumtionsbeteendet hos det stadigt ökande antalet pensionärer och utgiftsskattens inverkan på detta samt hur försäkringsavgifterna i form av egenavgifter påverkar egenföretagarna i ett system med progressiv utgiftsskatt.

Underskottsavdrag

Utredningen avvisar generella begränsningar och anser att fortsatt utredning bör ske i fråga om dels ränteavdragen för småhusfinansiering, dels speciella missbruksformer.

KF instämmer i utredningens ståndpunkter. RRV samt länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus och Norrbottens län anser det angeläget med fortsatt utredning. Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att utredningsarbetet bör samordnas med undersökningen angående beskattningen vid inflation.

Utredningens ståndpunkt att generella begränsningar av rätten till avdrag för underskott inte är lämpliga delas av länsstyrelsen i Östergötlands län, SACO/SR och Lantbrukarnas skattedelegation. Däremot anser RRV, LO och Svenska träindustriarbetareförbundet att sådana begränsningar på sikt bör eftersträvas. RRV anser att man i första hand bör undersöka möjligheten att begränsa avdragsrätten till andra förvärvskällor inom samma inkomstslag och i andra hand undersöka begränsningar även inom inkomstslagen. LO och Svenska träindustriarbetareförbundet anser att avdrag endast bör medges mot framtida inkomster från samma förvärvskälla.

RRV ifrågasätter om ett förbud mot underskottsavdrag bör gälla för vilafastigheter som med nuvarande regler normalt lämnar underskott och vill därför aktualisera övervägandena om en begränsning av ränteavdragens storlek. LO anser att underskottsavdrag bör få yrkas för räntor och förordar en beloppsbegränsning för ränteavdrag till ett lägre belopp än det inom utredningen reservationsvis framförda, 50 000 kr. Även Svenska byggnadsarbetareförbundet anser att ett räntetak bör införas och framhåller att beloppet bör bestämmas så att det inte drabbar inkomsttagare i de vanligaste inkomstslagen och inte alltför hårt dem som redan skaffat sig villa och har höga räntekostnader utan får effekt i framtiden. Lantbrukarnas skattedelegation anser däremot inte att ett räntetak bör införas och framhåller att en sådan åtgärd inte bidrar till ökad jämställdhet utan ökar skillnaderna mellan kapitalägare och andra. Åsikten delas av SACO/SR, som framhåller att en rimligare åtgärd vore att höja schablonintäkten samt att problemen närmast hör ihop med vad som behandlas i samband med beskattningen vid inflation.

Inkomstberäkningen behandlas också av bostadsstyrelsen, länsstyrelsen i Malmöhus län och Svenska sparbanksföreningen. Bostadsstyrelsen uttalar att skattereglerna har sådana fördelningseffekter på bostadsmarknaden att bostadspolitiska strävanden i hög grad motverkas. Bostadsstyrelsen uttalar vidare att genom att utredningen har inriktat sig på avdragen

har den inte belyst problemet att en ägare eller bostadsrättshavare kan ha ett avsevärt eget kapital nedlagt i bostaden utan att bli beskattad för någon avkastning samt att det kan visa sig vara en mera framkomlig väg att angripa problemen från intäktssidan. Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter om inte intäktsberäkningen hellre borde ske på grundval av anskaffningskostnaden och Svenska sparbanksföreningen erinrar om att den tidigare har uttalat att belåning i vissa fall borde ligga till grund för beräkningen.

RSV anser att man i och för sig kunde tänka sig ett system där underskott fick dras av endast i den mån de berodde på ränteavdrag men att frågan kräver utredning. TCO erinrar om en skrivelse till budgetministern den 6 februari 1978 med förslag om ett sådant system. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att underskott från rörelse av hobbybetonad karaktär inte bör få dras av mot annan inkomst och nämner som exempel hållande av travhästar och uthyrning av fritidsbåtar, som ofta ger underskott under en följd av år. Häri instämmer Föreningen Sveriges fögderitjänstemän som även anser att samma borde gälla i fråga om underskott från jordbruksfastighet för den som inte är mantalsskriven på fastigheten. TCO anser att det inte bör vara tillräckligt med vinstsyfte för att en förvärvskälla skall föreligga utan att det också skall krävas att överskott har uppkommit. Underskott som har uppkommit under tidigare år bör i stället få avräknas mot senare inkomster från samma förvärvskälla. Det är enligt TCO också angeläget att se över de närliggande reglerna som berör uppdelning av inkomster och beräkningsgrunder för anskaffningskostnader för handelsbolag m. m.

Beträffande avdrag för reparationskostnader förordar länsstyrelsen i Malmöhus län och Lantbrukarnas skattedelegation att detta får ske i form av avskrivning, vilket skulle ge mera tillfredsställande resultat från redovisningssynpunkt. Länsstyrelsen i Malmöhus län anför att det sannolikt borde kompletteras med möjligheter till avsättning till reparationskonto och omedelbar avdragsrätt för mindre reparationer och ev. även mindre ombyggnader samt framhåller att det skulle från kontrollsynpunkt medföra stora fördelar om de skilda reglerna för reparationer och förbättringar försvann.

RSV samt länsstyrelserna i Stockholms och Södermanlands län anför att likartade fall som tidigare partrederier och luftfartsföretag förekommer avseende järnvägsvagnar, containers, entreprenadmaskiner m. m. RSV anser att lagstiftningen beträffande partrederier och luftfart kan bilda mönster, medan länsstyrelsen i Södermanlands län anser att det är en tänkbar väg att begränsa rätten till avdrag för underskott som är hänförligt till handelsbolag eller kommanditbolag. Länsstyrelsen i Stockholms län, som anför att tillgångarna i vissa fall hyrs ut till företag där delägarna är anställda, anser att det kan övervägas att begränsa underskottsavdragen till belopp motsvarande insatt kapital.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anför att det inte är befogat att förlita

sig på att en allmän skatteflyktsklausul skall kunna lösa problemen. RRV ifrågasätter om inte kontrolluppgifter borde övervägas beträffande ränteinkomster och -utgifter och påpekar att ambitionsnivån i taxeringskontrollen är lägre än i fråga om inkomst av tjänst.

Periodiskt understöd

Utredningen föreslår att rätten till avdrag för frivilligt periodiskt understöd (sådan för vilket nu gäller en beloppsgräns om 5 000 kr.) slopas. Beträffande legalt periodiskt understöd (sådan för vilket nu ingen beloppsgräns gäller) föreslår utredningen att avdrag för understöd till äkta make eller förutvarande äkta make medges endast om understödet utgår enligt skriftlig förpliktelse samt att avdragsrätten utsträcks till andra tidigare samtaxerade under förutsättning att underhållet börjat utgå inom två år från det sammanlevnaden upphörde. Utredningen har diskuterat någon skälighetsbegränsning eller liknande i fråga om avdragsrätten men har avvisat detta.

Förslaget tillstyrks i huvudsak av RRV, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus och Norrbottens län, lokala skattemyndigheterna i Stockholms och Handens fögderier, SACO/SR, Landstingsförbundet och TCO, varvid framhålls att förslaget innebär en välkommen förenkling av taxeringsarbetet. Länsstyrelsen i Stockholms län anser att avdragsrätten alltför lätt kan utnyttjas i skatteflyktssyfte, särskilt beträffande understöd till personer bosatta utomlands. Länsstyrelsen i Malmöhus län påpekar att förslaget kommer att innebära att frivilligt periodiskt understöd som överstiger 2 000 kr. gåvobeskattas och föreslår en höjning av denna gräns för gåvomottagare över en viss ålder, t. ex. 55 år. Om understöd utgår till sådana personer utan att avdragsrätt föreligger torde man nämligen kunna utgå ifrån att behov av understödet föreligger.

Kammarrätten i Stockholm, RSV, SIV, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, KF, Lantbrukarnas skattedelegation, Näringslivets skattedelegation, Svenska sparbanksföreningen, SHIO och TOR avstyrker förslaget. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tillstyrker emellertid ett av utredningen framfört alternativ att begränsa avdragsrätten till 2 000 kr. per år och mottagare samt 5 000 kr. per år och utgivare. Även RSV och TOR anser att en begränsning av det totala avdragsbeloppet för varje givare vore att föredra.

RSV anför att utredningen inte har verkställt någon undersökning av arten och omfattningen av utgående understöd, något som hade underlättat bedömningen, liksom en utvärdering av den år 1973 införda beloppsbegränsningen. Liknande tankar uttalas av kammarrätten i Stockholm, Lantbrukarnas skattedelegation, Svenska sparbanksföreningen, SHIO och TOR.

KF anser att rätt till avdrag bör föreligga under förutsättning att det på ett övertygande sätt visas att mottagaren verkligen har behov av understöd.

det. Att vissa fall är särskilt behjärtansvärda åberopas också av Lantbrukarnas skattedelegation, Svenska sparbanksföreningen och SHIO. Därvid påpekar SHIO att utredningen har motiverat sitt förslag om avdragsrätt efter upplöst samvetsäktenskap med att en part kan känna en moralisk förpliktelse att utge underhåll och framhåller att sådan förpliktelse kan en person känna även i andra fall. Kammarrätten i Stockholm anser att skatteförmågeprincipen talar för avdragsrätt i åtskilliga fall. Lokala skattemyndigheten i Handens fögderi uttalar att någon behovs- eller skälighetsprövning av utgivna understöd inte bör genomföras med tillgängliga administrativa resurser, allra minst vad avser utbetalningar till utlandet.

RSV, Lantbrukarnas skattedelegation, Näringslivets skattedelegation och SHIO påpekar att reglerna om avdragsrätt för periodiskt understöd har samband med reglerna om gåvobeskattningen och tar även upp frågan om kringgående av avdragsförbudet. Därvid pekar de särskilt på möjligheten att ge lån mot över- eller underränta. RSV påpekar också att frågan om allmän skatteflyktsklausul har betydelse eftersom intresset för andra inkomstfördelande transaktioner kan komma att öka och framhåller att legala understöd kan skapas t. ex. genom en frivilligt påtagen skadeståndsförpliktelse som parterna får fastställd av domstol.

SIV framhåller att många invandrare skulle komma att drabbas hårt om rätten till avdrag slopas, eftersom de ofta skickar understöd till föräldrar och andra släktingar, som är beroende av detta. Genom att de unga utvandrat har ofta grunden för en tryggad ålderdom för de äldre ryckts undan. Invandrare som har förutom släktingar även maka och barn kvar i hemlandet får inte förvärvsavdrag eller avdrag för underhållsbidrag till maka, för ökade levnadskostnader eller kostnader för hemresor och inte heller uppbär de barnbidrag. Däremot kan de få avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn och SIV förutsätter att detta skall vara fallet även i framtiden. SIV delar i och för sig utredningens uppfattning att avdraget bör slopas, men anser att oförändrade regler bör gälla i fråga om understöd till föräldrar eller syskon utomlands. Gällande beloppsbegränsning och kravet att utbetalning skall styrkas utgör tillräcklig spärr mot missbruk. Man bör beakta de sociala förhållandena i invandrarnas hemländer.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uttalar att det i fråga om understöd till utlandet ofta är svårt att avgöra om det verkligen är fråga om ett understöd eller om en kapitalöverföring för givarens räkning och ifrågasätter om man inte skulle kunna beskatta mottagaren i Sverige. RSV anser att skatteflykt i avsevärd utsträckning tycks ske genom överföring till utlandet men uttalar att diskrimineringsförbud i dubbelbeskattningsavtal torde utgöra hinder mot särregler för understöd till utlandet.

RSV, Näringslivets skattedelegation och TOR påpekar att förslaget står i kontrast till förslaget om avdragsrätt för vissa gåvor och TOR anser att någon väsentlig ändring i fråga om rätten till avdrag för frivilligt periodiskt understöd inte bör göras utan att denna fråga löses.

I fråga om underhållsbidrag mellan makar avstyrker kammarrätten i Stockholm, RSV och TOR att krav på skriftlig förpliktelse införs, varvid anförs att kravet torde sakna praktisk betydelse och att risken för missbruk är ringa.

RRV tillstyrker förslaget och uttalar att avdragsrätten bör följa den lagstadgade underhållsskyldigheten och på sikt begränsas. För att undvika komplicerade skälighetsbedömningar bör avdraget få uppgå till viss största del av inkomsten, varjämte ett beloppstak bör gälla.

SACO/SR anser att man på sikt bör sträva efter att slopa underhållsskyldigheten vid äktenskapsskillnad och ersätta den med arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller vid fall av arbetsoförmåga med förtidspension. Normalt bör underhåll utgå endast under en övergångsperiod. Avdrag bör medges endast om domstol har fastställt att behov av underhållsbidrag föreligger.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att kravet på särlevnad på grund av söndring och bruten ekonomisk gemenskap för att avdrag skall medges borde komma till uttryck i lagtexten. Avdrag bör inte medges vid särlevnad på grund av makarnas arbetsförhållanden, för invandrare med maken i hemlandet och inte heller för tid mellan äktenskapets ingående och sammanlevnadens påbörjande. Ensidig utfästelse bör ej godtas som skriftlig förpliktelse. Den tidsgräns om två år som utredningen har föreslagit i fråga om samvetsäktenskap bör gälla även för underhåll på grund av avtal mellan makar.

Förslaget att de som utan att vara gifta har samtaxerats skall likställas med äkta makar har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av kammarrätten i Stockholm, RSV, länsstyrelserna i Östergötlands och Malmöhus län samt SHIO. Lantbrukarnas skattedelegation anser att skäl inte föreligger att begränsa regeln till sådana sammanboende som har samtaxerats. Kammarrätten i Stockholm och RSV anser dock inte att krav på skriftlig förpliktelse eller på att understödet skall börja utgå inom viss tid behöver uppställas, då risken för missbruk bedöms som ringa. Tidsgränsen kritiserar också av länsstyrelsen i Gävleborgs län. Länsstyrelsen i Malmöhus län anser däremot tidsgränsen välbetänkt och anser även att samtaxering bör ha skett två år i följd.

RRV och SACO/SR ifrågasätter däremot lämpligheten av den föreslagna utvidgningen med hänsyn till att underhållsskyldigheten håller på att begränsas i fråga om äkta makar. SACO/SR framhåller också att samvetsäktenskap får ses som ett uttryck för att parterna önskar bevara ekonomiskt oberoende.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför att förbudet mot avdrag för periodiskt understöd kan kringgåas genom regeln om rätt till avdrag för understöd till tidigare anställd. Innehavare av jordbruk, hyreshus och rörelser har ofta anhöriga anställda och det kan inte ha varit utredningens mening att avdrag generellt skall medges i dessa fall.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser att förslaget från utredningen

om periodiskt understöd att vissa egendomslivräntor skulle behandlas som köpeskilling borde ha ånyo övervägts. Gränsen mellan kapitalavbetalning och livränta är oklar, vilket är otillfredsställande. Beskattning kan undgås genom utflyttning, varför det borde övervägas om inte livränta – och även pension på grund av enskild tjänst – borde beskattas i Sverige. Liknande tankar framförs av länsstyrelsen i Stockholms län. Svenska försäkringsbolags riksförbund anför att det är oklart om egendomslivränta är A- eller B-inkomst samt att frågan är viktig för försäkringstagare och försäkringsbolag på grund av reglerna om rätt till avdrag för pensionsförsäkring. Livräntan bör anses utgöra samma slags inkomst som inkomsten av tillgången före försäljningen. Även RSV anför att frågan bör klarläggas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför att gällande ordning för beskattning av periodiskt understöd på grund av föreskrift i testamente innebär en viss dubbelbeskattning hos mottagaren, medan utgivaren i vissa fall kan få en oberättigad skattelindring. Kapitalvärdet arvsbeskattas och utgör skattepliktig förmögenhet hos mottagaren, medan det hos utgivaren är en avdragsgill skuld. Utbetalda belopp är i sin helhet skattepliktiga resp. avdragsgilla trots att de kan anses bestå av en räntedel och en amorteringsdel. En översyn av reglerna bör ske.

Reglerna om avdragsrätt för understöd från juridiska personer kan enligt RSV och länsstyrelsen i Malmöhus län missbrukas. Regeln skulle bara behöva gälla vissa stiftelser, fonder och ideella föreningar. För andra juridiska personer bör understödet i allmänhet utgöra en driftkostnad. Länsstyrelsen i Malmöhus län anför också att det är tveksamt hur handelsbolag, kommanditbolag och dödsbon skall bedömas i detta avseende.

RSV och TOR anser det som en olägenhet att enligt utredningens förslag tre olika regelsystem skall tillämpas beträffande periodiska understöd. RSV anför att ett slopande av avdragsrätten bör gälla även för äldre understöd och att datum i allt fall bör knytas till propositionen och inte till betänkandet.

Avdrag för fackföreningsavgift

Utredningen anser att avgiften kan anses som en kostnad för intäkternas förvärvande samt att det är angeläget att uppnå likställdhet mellan arbetsmarknadens parter. Eftersom ett system med skatteplikt för konfliktersättningar skulle vålla administrativa problem föreslås för att uppnå i princip samma effekt som med full avdragsrätt och skatteplikt att avdrag skall medges med 50 % av erlagd avgift, dock högst 300 kr.

Förslaget om avdragsrätt för avgift till fackförening tillstyrks i princip av kammarrätten i Stockholm, RSV, länsstyrelsen i Södermanlands län, en minoritet vid länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, länsstyrelsen i Gävleborgs län, SACO/SR, KF, LO, Landstingsförbundet, Lantbrukarnas skattedelegation, Svenska byggnadsarbetareförbundet, Sveriges advokatsamfund, SHIO, TOR och TCO.

Svenska byggnadsarbetareförbundet anser att fullt avdrag bör medges och SACO/SR samt Lantbrukarnas skattedelegation att något beloppstak inte bör gälla. KF ifrågasätter också beloppstaket och anser att det i vart fall bör vara ett par hundra kronor högre än utredningen har föreslagit. Även TCO anser att taket bör sättas högre och dessutom inflationsskyddas. LO anser att avdraget bör medges som en skattereduktion med hälften av avgiften, vilket motsvarar avdrag med 77 % av avgiften vid en marginalskattesats om 65 %.

Förslaget avstyrks av statskontoret, RRV, en minoritet vid RSV, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län och taxeringsavdelningen vid länsstyrelsen i Stockholms län med hänvisning till att det från administrativ synpunkt är angeläget att man inte komplicerar taxeringsarbetet genom att tillskapa nya avdrag. Statskontoret och länsstyrelsen i Östergötlands län anser att ett kostnadsbidrag från staten vore en enklare lösning för att skapa rättvisa. Statskontoret anför även att avdraget i många fall inte torde komma att kontrolleras och därigenom i praktiken få karaktären av ett schablonavdrag. Statskontoret påpekar också att det förhållandet att effekten skulle bli beroende av marginalskattesatsen motverkar fackföreningarnas syften med att ta ut progressiva avgifter. Beloppstaket begränsar dock denna olägenhet. Det vore emellertid enklare att medge ett schablonavdrag för alla fackföreningsmedlemmar.

RRV, en minoritet vid RSV och länsstyrelsen i Malmöhus län föreslår att man i stället omprövar avdragsrätten för medlemsavgifter till SAF, varvid framhålls att krav på rätt till avdrag för avgifter till Sveriges advokatsamfund, LRF m. fl. organisationer blir svåra att avslå om förslaget genomförs.

RSV anser att en stickprovsvis genomförd kontroll bör vara tillräcklig och erinrar om att t. ex. avdrag för bankräntor normalt inte kontrolleras, medan Landstingsförbundet och lokala skattemyndigheten i Stockholms fogderi anser att avdraget bör styrkas. Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför vissa administrativa betänkligheter och länsstyrelsen i Södermanlands län och TOR anser att en förutsättning för genomförande bör vara att kontrollfrågorna kan lösas på ett smidigt sätt.

Näringslivets skattedelegation anser att det, så länge konfliktersättningar är skattefria, inte finns anledning att behandla avgifter till fackföreningar annorlunda än avgifter till Sveriges advokatsamfund, LRF och SHIO.

Lantbrukarnas skattedelegation och Sveriges advokatsamfund anser det otillfredsställande att utredningen inte har tagit upp och behandlat även medlemsavgifter till bransch- och yrkesorganisationer, eftersom dessa med lika stor rätt kan anses som kostnader för intäkternas förvärvande. Lantbrukarnas skattedelegation anför att gällande regler medfört att särskilda servicebolag har måst inrättas, vilket inneburit en onödig komplikation. Det kan inte ha varit så svårt eller tidsödande att lösa frågan och skat-

tebortfallet skulle ha blivit måttligt. Sveriges advokatsamfund anför att det har en speciell ställning, eftersom det är nödvändigt för en advokat att vara medlem. Samfundet är därför inte jämförbart med andra organisationer och avgiften utgör i än högre grad än i andra fall en kostnad för intäkternas förvärvande. Avgiften utgörs inte till någon del av arbetslöshetsavgift, konfliktfondsmedel e. d., varför skäl till begränsning av avdraget saknas. Hyresgästernas riksförbund beklagar att utredningen inte har tagit upp frågan om avdrag för medlemsavgift till hyresgästförening och påpekar att flera av de skäl som åberopas för avdragsrätt föreligger även i fråga om denna, nämligen att föreningarna har ålagts samhällsuppgifter, att verksamheten kommer alla hyresgäster till del och att det är angeläget att minska uppoffringen.

SHIO påpekar att nya arbetsrättskommittén har lagt fram ett förslag om anslag till regionala fackliga förtroendemän och anser det inte rimligt att genomföra både detta och utredningens förslag. Om kommitténs förslag genomförs, bör alltså avdragsrätten inskränkas. SHIO anser emellertid utredningens förslag att avdragsrätt och skatteplikt i princip skall genomföras rimlig och att den föreslagna schablonmetoden är godtagbar och att föredra framför kommitténs förslag. En viss försiktighet vid bestämmande av avdraget är påkallad med hänsyn till den del av föreningarnas kostnader som hänför sig till verksamhet som inte är av facklig natur. Lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi anser inte att skälen för avdragsrätt har ökat under senare år och påpekar att arbetsgivarens skyldigheter att hålla de anställda med arbetstid och service för de fackliga aktiviteterna har ökat kraftigt.

Lokala skattemyndigheten i Handens fögderi anser att det visserligen har anförts goda skäl för avdragsrätt men att det likväl med hänsyn till det statsfinansiella läget och förslagets ekonomiska konsekvenser för stat och kommun och då frågan om skatteplikt för föreningen för influtna medlemsavgifter m. fl. problem inte har behandlats kan ifrågasättas om det nu är rätta tidpunkten att framlägga förslaget.

BUDGET-
DEPARTEMENTET

AVDRAG FÖR GÅVOR¹⁾

Betänkande av utredningen om
avdrag för gåvor

Ds B 1977:2

¹⁾ Utredningens förslag till lagtext har inte medtagits.

Innehåll

Förkortningar

Sammanfattning

- 1 Uppdraget
- 2 Gällande rätt m.m.
 - 2.1 Beskattningen av gåvogivare
 - 2.1.1 Gällande regler m.m.
 - 2.1.2 Frågans tidigare behandling
 - 2.2 Allmännyttiga organisationers beskattning
 - 2.2.1 Inkomst- och förmögenhetsbeskattningen
 - 2.2.2 Arvs- och gåvobeskattningen
- 3 Utländsk rätt
 - 3.1 Belgien
 - 3.2 Danmark
 - 3.3 Finland
 - 3.4 Frankrike
 - 3.5 Holland
 - 3.6 Kanada
 - 3.7 USA
- 4 Överväganden
 - 4.1 Inledning
 - 4.2 Avdrag vid taxeringen eller skattereduktion m.m.
 - 4.3 Allmänt om avgränsningen av mottagarkretsen
 - 4.4 Mottagarkretsens närmare omfattning
 - 4.4.1 Trossamfund
 - 4.4.2 Socialt inriktad verksamhet m.m.
 - 4.4.3 Internationell biståndsverksamhet m.m.
 - 4.4.4 Övriga organisationer
 - 4.5 Beloppsgränser m.m.
 - 4.6 Organisationens struktur och juridiska karaktär m.m.
 - 4.7 Personkretsen för organisationens verksamhet

- 4.8 Ändamål - verksamhet
- 4.9 Fondering
- 4.10 Upplösning, byte av verksamhet
- 4.11 Processuella frågor

- 5 Arvsskattefrihet för trossamfund m.m.

- 6 Ikraftträdande m.m.

Till Statsrådet och chefen för budgetdepartementet

Genom beslut den 30 december 1976 bemyndigade regeringen chefen för budgetdepartementet att tillkalla en särskild utredare m.m. för att pröva frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål.

Med stöd av bemyndigandet förordnades samma dag att ingå i utredningen ambassadören Olle Dahln som särskild utredare, kammarrättsassessorn Per Anclow som sakkunnig, länsrådet Lars Johanson som expert och kammarrättsfiskalen Klas Herrlin som sekreterare.

Genom tilläggsdirektiv beslutade vid regeringssammanträde den 14 april 1977 fick utredningen vidare i uppdrag att lägga fram förslag i fråga om arvsskattbefrielse för svenska kyrkans församlingar och de fria trossamfundet och deras lokalorganisationer.

Till utredningen har inkommit eller överlämnats ett antal skrivelser från organisationer och enskilda personer.

Utredningen, som antagit namnet utredningen om avdrag för gåvor, får härmed överlämna betänkandet Avdrag för gåvor. Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm den 23 maj 1977

Olle Dahln

/Klas Herrlin

Förkortningar

AGL	Lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt
BeU	Bevillningsutskottets utlåtande
KL	Kommunalskattelagen (1928:370)
Prop.	Proposition
SF	Lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt
SI	Lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt
SkU	Skatteutskottets betänkande
SOU	Statens offentliga utredningar

Sammanfattning

I regeringsförklaringen den 8 oktober 1976 har regeringen uttalat att gåvor till ideella och humanitära ändamål bör få dras av vid Inkomstbeskattningen. Vårt uppdrag har varit att utforma ett förslag till en sådan avdragsrätt. Förslaget innebär följande.

Avdrag medges - inom den beloppsram som redogörs för nedan - för gåva från enskild person till

- svenskt trossamfund som regelbundet anordnar offentlig gudstjänst liksom organ för trossamfund, t.ex. församling;
- samlagsorgan för trossamfund;
- organisation som är anknuten till trossamfund och vars verksamhet kan anses utgöra ett led i samfundets.

Vidare medges avdrag för gåva till svensk organisation som i överensstämmelse med sina stadgar uteslutande eller så gott som uteslutande

- utövar hjälpverksamhet till förmån för personer som behöver bistånd av särskilda sociala eller ekonomiska skäl;
- utövar internationell biståndsverksamhet;
- verkar för internationellt samförstånd eller för respekt för de mänskliga rättigheterna;
- arbetar för att bekämpa sjukdomar eller för att förbättra villkoren för sjuka eller handikappade.

Ytterligare ett par villkor som gäller organisationens verksamhet föreskrivs. Sålunda förutsätts att organisationen bedriver verksamhet i en omfattning som skäligen svarar mot erhållna gåvor och andra inkomster. Fondering av gåvomedel tillåts således endast i begränsad utsträckning. Vidare får verksamheten inte vara inriktad på bestämda personer, t.ex. medlemmarna av en släkt eller en sluten förenings medlemmar. Att verksamheten bedrivs till förmån för medlemmarna i en öppen förening utgör däremot inte hinder mot avdrag.

Avdrag medges för gåvor på sammanlagt högst 2 000 kr. Gåvan får i allmänhet inte understiga 200 kr. Om gåvor till en och

samma organisation under ett år sammanlagt uppgår till minst 200 kr. medges dock avdrag. I fråga om makar gäller maximi-gränsen för var och en av makarna. Avdrag för gåva får dock inte föranleda underskott vid taxeringen som kan utnyttjas av andra maken.

Det ankommer på skattskyldig som yrkar avdrag för gåva att styrka att gåva utgivits. Några särskilda formkrav härför har inte uppställts. Ett kvitto på postgiroinbetalning e.d. bör t.ex. normalt kunna godtas.

Riksskatteverket upprättar årligen förteckning över organisationer till vilka utgivna gåvor kan anses avdragsgilla. Förteckningen blir inte formellt bindande vid taxeringen men avses böra frångås endast undantagsvis.

Avdragsrätt för gåvor till ideella ändamål är något principiellt helt nytt i svensk skattelagstiftning. Med hänsyn härtill har vi utformat våra förslag med en viss försiktighet. När systemet varit i kraft en tid och erfarenhet vunnits av den praktiska tillämpningen bör därför kretsen av organisationer som omfattas av systemet ses över. Även andra frågor kan behöva omprövas mot bakgrund av praktiska erfarenheter. På grund härav har vi begränsat våra förslag till att gälla gåvor som lämnats under åren 1978-1981.

Vi vill understryka att våra förslag endast öppnar en möjlighet för berörda organisationer att underlätta finansieringen genom gåvor. Det får sedan ankomma på organisationerna själva att avgöra i vilken utsträckning de vill utnyttja denna möjlighet genom att anordna insamlingar m.m.

Vi har vidare haft i uppdrag att utforma ett förslag till arvsskattebefrielse för trossamfund m.m. Vårt förslag i denna del innebär att den grupp av religiösa organisationer som omfattas av avdragsrätten skall vara befriade från arvsskatt.

Förslaget om avdrag för gåvor avses träda i kraft den 1 januari 1978 och tillämpas på gåvor som lämnas efter denna tidpunkt. De föreslagna reglerna om arvsskattebefrielse avses träda i kraft samtidigt.

! UPPDRAGET

Vårt huvuduppdrag innefattas i följande anförande till protokolllet av statsrådet Mundebo vid regeringssammanträde den 30 december 1976:

I regeringsförklaringen den 3 oktober 1976 har regeringen uttalat att gåvor till ideella och humanitära ändamål bör få dras av vid inkomstbeskattningen.

F.n. medges inte avdrag vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella eller humanitära ändamål. Den enskildes ekonomiska stöd till sådana ändamål måste alltså lämnas med beskattade medel. I den mån skattelättnader medges är dessa inriktade direkt på de allmännyttiga organisationerna. Dessa är i varierande omfattning befriade från inkomst-, förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt.

Det är angeläget att skattelagarna har sådant innehåll att ideella och humanitära organisationers arbete underlättas. Lika angeläget är att enskilda personer uppmuntras att ekonomiskt stödja sådana verksamheter. I vissa länder medges skattemässiga avdrag för gåvor till dessa ändamål. Hos oss har önskemål om en sådan avdragsrätt framförts sedan länge, bl.a. i riksdagsmotioner.

Att utforma ett system med avdragsrätt av det slag som regeringsförklaringen förutsätter kräver närmare undersökningar på flera punkter. För att göra denna undersökning bör en särskild utredare tillkallas. Vid sitt arbete bör utredaren särskilt uppmärksamma följande frågor.

För det första bör undersökas vilka ideella och humanitära verksamheter som skall omfattas av avdragsrätten. I det sammanhanget bör prövas frågan om förhållandet mellan riksorganisationer och sammanslutningar på lokal nivå. Utredaren bör under arbetet ta kontakt med olika religiösa, humanitära och andra ideella organisationer och sammanslutningar.

En annan väsentlig fråga rör avdragsrättens närmare utformning. Så är t.ex. vissa beloppsspärrar ofrånkomliga. Utredningen bör också belysa utländska erfarenheter på området.

Det är vidare viktigt att förslagen får en sådan utformning att de blir enkla att tillämpa i praktiken. Självfallet måste tillses att reglerna inte lämnar utrymme för obehöriga skatteförmåner.

Reglerna om avdragsrätt bör kunna träda i kraft den 1 januari 1978 och tillämpas första gången vid 1979 års taxering. Det innebär att utredningsarbetet bör vara slutfört före utgången av juli 1977.

Vid sammanträde den 14 april 1977 beslöt regeringen att utvidga utredningsuppdraget. Tilläggsdirektiven innefattas i följande anförande till protokollet av statsrådet Mundebo:

Svenska kyrkan är i egenskap av statsorgan inte skyldig att erlagga arvsskatt. I riksdagen har vid flera tillfällen motioner väckts om att samma skattefrihet borde medges församlingarna och de fria trossamfunden och deras lokalorganisationer. Denna fråga har behandlats senast vid 1975/76 års riksmöte. Skatteutskottet (SkU 1975/76:52) avstyrkte därvid motioner om sådan skattefrihet med motiveringen bl.a. att man utgick från att regeringen skulle ta ställning till arvsskattefrågan innan propositionen beträffande beskattning av ideella föreningar lades fram. Riksdagen godkände vad utskottet hade anfört.

I den nyligen avlämnade propositionen om ändrade regler för beskattning av ideella föreningar, m.m. (prop. 1976/77:135) har jag uttalat att frågan om arvsskattefrihet för trossamfunden bör remissbehandlas innan den avgörs av statsmakterna. Det är angeläget att denna fråga löses snabbt.

Utredningsarbetet i fråga om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till ideella och humanitära ändamål skall vara slutfört före utgången av juli 1977. Frågan om arvsskattefrihet bör behandlas i detta sammanhang. Förslag bör därför också läggas fram i fråga om arvsskattebefrielse för svenska kyrkans församlingar och de fria trossamfundens och deras lokalorganisationer.

2 GÄLLANDE RÄTT M.M.

2.1 Beskattningen av gåvogivare

2.1.1 Gällande regler m.m.

Vid inkomstbeskattningen medges avdrag för omkostnader för inkomsternas förvärvande och bibehållande. Avdrag medges däremot inte för utgifter för att bestrida den skattskyldiges levnadskostnader. Till levnadskostnader räknas utgivna gåvor; de är således inte avdragsgilla vid beskattningen (20 § KL). Syftet med gåvan saknar betydelse i sammanhanget. Avdrag medges således inte heller för gåvor till ideella ändamål.

Dessa principer har emellertid genombrutits av lagstiftaren vid några speciella tillfällen. Under kriget förelåg vid taxeringarna till statlig inkomstskatt (alltså inte vid kommunalbeskattningen) åren 1939-1943 (förhållandena skiljer sig mellan de olika åren) rätt till avdrag för gåvor till luftvärnet, luftskyddet, hemvärnet och sjövärnsskåren m.m. Avdragsrätten tillkom på förslag av bevillningsutskottet (BevU 1938:20, 1939:20, 1941:17, 1942:25). Avdrag medgavs med gåvans belopp såsom allmänt avdrag. Avdragsrätten betingades av de rådande extraordinära förhållandena, och utskottet poängterade också vid de olika lagstiftningstillfällena att bestämmelserna innebar en uppenbar avvikelse från de principer som ligger till grund för skattelagstiftningen.

En annan av kriget betingad särskild avdragsrätt för gåvor förelåg vid 1944 och 1945 års taxeringar. Kungl. Maj:t hade då riksdagens bemyndigande att medge skattskyldig avdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt och vissa andra statliga skatter för penninggåva till internationellt hjälparbete för att lindra nöden i krigshärjade länder. En av praktiska skäl uppställd förutsättning var att gåvan uppgick till minst 1 000 kr. Bevillningsutskottet uttalade även i detta lagstiftningsärende principiella betänklig-

heter, men godtog med hänvisning till det angelägna ändamålet den proposition i vilken frågan väckts (prop. 1943:355, BevU 54).

Ett mer principiellt avsteg från principen om avdragsrätt för gåvor finner man i reglerna om den skattemässiga behandlingen av periodiska gåvor. Avdrag medges nämligen för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning (46 § 2 mom. första stycket KL och punkt 5 av anv. därtill; olika begränsningar i avdragsrätten som föreligger enligt dessa stadganden förbigås här). Bestämmelserna synes till sina ordalydelser inte hindra att avdrag medges för periodiska utbetalningar till stiftelse eller förening för välgörande ändamål. I gammal praxis har också sådant avdrag medgivits. Praxis har emellertid svängt (RÅ 1929 ref. 95, RÅ 1941 ref. 5), och det är numera genom åtskilliga regeringsrättsavgöranden otvetydigt klarlagt att avdrag för periodiska utbetalningar till ideella och välgörande ändamål inte medges.

Sammanfattningsvis medges således enligt gällande rätt inte avdrag för gåvor till välgörande ändamål vare sig i fråga om engångsbelopp eller periodiska utbetalningar.

Det sagda gäller givetvis även beträffande gåvor av andra tillgångar än pengar, t.ex. lösöre av olika slag. Principiellt annorlunda blir däremot situationen om gåvan består av den skattskyldiges egen arbetsinsats, dvs. att han vederlagsfritt utför arbete åt mottagaren, t.ex. som funktionär eller förtroendeman. Någon beskattning av uppskattat värde av arbetsinsatsen sker då inte. Denna uteblivna beskattning får samma verkan som om den skattskyldige beskattats för värdet av arbetsinsatsen men medgivits avdrag med motsvarande belopp.

Däremot kan skattskyldig som avstår från lön eller arvode mot att ersättningen skall tillfalla välgörande ändamål i allmänhet inte undgå beskattning för ersättningen (RÅ 1962 ref. 46).

2.1.2 Frågans tidigare behandling

Skattelagssakkunniga avgav den 20 december 1956 ett betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd m.m. (stencil). I betänkandet behandlas bl.a. frågan om avdrag för periodiskt understöd och gåvor till allmännyttiga ändamål.

De sakkunniga, som inte ansåg sig kunna förorda en självständig avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål, anförde bl.a. följande (s. 199-202). En avdragsrätt för frivilliga understöd till allmännyttiga ändamål kan betecknas som ett avsteg från de principer enligt vilka den direkta beskattningen är uppbyggd. Det stöd som lämnas med en avdragsrätt blir svårt att bedöma och ojämnt. Sådana ändamål som givare med höga inkomster lämnar bidrag till kan tänkas bli gynnade p.g.a. marginalskatteeffekten. Omfattningen av de bidrag som skulle erhållas till olika ändamål skulle i icke ringa mån bli beroende av den energi och måhända även fördomsfrihet varmed bidragsinsamlingen handhades. Bidragens antal och storlek skulle inte alltid rätta sig efter ändamålets angelägenhet.

Vidare anfördes bl.a. Avgränsningen av de ändamål, vars främjande genom bidrag skulle ge avdragsrätt, skulle möta betydande svårigheter. Det torde inte vara möjligt att i skattelagstiftningen mera exakt ange de institutioner eller sammanslutningar, till vilka bidrag borde kunna ges med avdragsrätt. En bestämmelse av mera allmänt innehåll skulle ge upphov till en mängd skattetvister. Frågan om och på vilket sätt taxeringsmyndigheterna skulle kunna pröva att villkoren för avdragsrätt uppfylls är mycket komplicerad. I vissa fall betalas bidrag under sådana former att det är omöjligt att kontrollera att bidragen utbetalats, exempelvis vid kollekt. Bidrag lämnas ofta i form av medlemsavgifter som inte är avdragsgilla enligt 20 § KL. Införande av avdragsrätt för vissa slag av medlemsavgifter skulle komplicera skattelagstiftningen i hög grad.

För den händelse det skulle befinnas angeläget att vid beskattningen i någon form ta hänsyn till gåvor till allmännyttiga ändamål framkastade de sakkunniga följande tanke. En särskild avdragsform behövde inte tillgripas. I stället kunde bestämmelserna om avdraget för försäkringspremier o.d. ändras så att avdragsrätten kom att omfatta även bidrag till vissa allmännyttiga ändamål.

I riksdagen har under en lång rad år framställts motionsyrkanden som syftar till en avdragsrätt för gåvor till ideella ändamål. Sådana yrkanden förekom t.ex. vid 1961 års riksdag samt vid riksdagarna 1964-1975 och riksmötet 1975/76. Yrkandena har i allmänhet avstyrkts av skatteutskottet (bevillningsutskottet). Några gånger har dock yrkandena tillstyrkts. Vid den slutliga riksdagsbehandlingen har dock motionerna alltid avslagits.

Motionärerna har i huvudsak framhållit följande. Det är tveksamt om de av skattelagssakkunniga åberopade principerna har den räckvidd man velat tillerkänna dem. Man bör inte bortse från den risk för nivellering och för stöd endast åt det politiskt-majoritetsmässigt accepterade och väletablerade som ligger i metoden med bidrag från det allmänna. En avdragsrätt skulle utgöra ett värdefullt komplement till metoden med allmänna bidrag. Det frivilliga givandet skulle stimuleras av en avdragsrätt. Vidgade möjligheter att ekonomiskt stödja en ideell verksamhet skulle medföra ett fördjupat personligt engagemang från givarna. Vissa kristna samfund har av principiella skäl svårt att acceptera bidrag från det allmänna till sin verksamhet.

Utskottet har som regel grundat sina avstyrkanden på uppfattningen att ideell verksamhet bör stödjas genom direkta bidrag av allmänna medel och inte genom lättnader vid beskattningen. Vidare har anförts principiella och praktiska betänkligheter av i huvudsak samma slag som skattelagssakkunniga framförde.

2.2 Allmännyttiga organisationers beskattning

Allmännyttiga organisationer har en gynnad ställning vid såväl inkomst- och förmögenhetsbeskattningen som arvs- och gåvobeskattningen. De gynnande reglerna är allmänt sett utformade så, att organisationen helt eller delvis frikallas från skattskyldighet. Vid arvsbeskattningen tillämpas i vissa fall en förmånlig skatteskala. Här skall lämnas en översiktlig framställning över de regler som härvid gäller. Av intresse är kanske främst den nya lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar. För en mer ingående redovisning av denna lagstiftning hänvisas till prop. 1976/77:135 och SkU 1976/77:45.

2.2.1 Inkomst- och förmögenhetsbeskattningen

Inkomstbeskattningen

Stiftelser och ideella föreningar har länge behandlats likartat vid inkomstbeskattningen. Genom den nyligen antagna lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar, som skall tillämpas fr.o.m. 1979 års taxering, bryts detta samband. De ideella föreningarna får i princip en mer gynnad ställning än tidigare, medan de äldre reglerna för stiftelser kvarstår oförändrade.

För stiftelser och vissa andra rättssubjekt gäller följande.

Akademier och vissa studentsammanslutningar av offentlig-rättslig karaktär är helt fria från statlig inkomstskatt och skattar kommunalt endast för inkomst av fastighet och för garantibelopp (7 § SI och 53 § 1 mom. första stycket d) KL). Skattskyldighet föreligger dock inte för fastighet som används i dessa institutioners eller sammanslutningars verksamhet som sådana, och garantibelopp skall inte beräknas för sådan fastighet (5 § 1 och 3 mom., 47 och 54 §§ KL).

Följande rättssubjekt skattar statligt för inkomst av rörelse samt kommunalt för inkomst av rörelse och fastighet och för garantibelopp (7 § SI och 53 § 1 mom. första stycket e) KL). Subjekten åtnjuter sådan skattefrihet för inkomst av vissa fastigheter och för garantibelopp som nyss nämndes.

Kyrkor (med kyrka avses enligt punkt 7 av anv. till 53 § KL en till svenska kyrkan hörande lokalkyrka, domkyrka e.d. i dess egenskap av ägare till viss för svenska kyrkans verksamhet avsedd egendom);

Sjukvårdsinrättningar som inte drivs i vinstsyfte;

Barmhärtighetsinrättningar;

Stiftelser som har till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar;

Stiftelser som har till huvudsakligt ändamål att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer,

- främja vård och uppfostran av barn,

- lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning,

- utöva hjälpverksamhet bland behövande,

- främja vetenskaplig forskning.

T.o.m. 1978 års taxering ingår i nämnda grupp även trossamfund (andra än svenska kyrkan) som utövar kyrklig verksamhet. Vid senare års taxeringar beskattas dessa samfund enligt de nya reglerna för beskattningen av ideella föreningar.

Enligt 53 § 1 mom. andra stycket KL kan stiftelse eller förening som har till huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete om särskilda skäl föreligger för det av riksskatteverket förklaras vid inkomstbeskattningen jämställd med skattesubjekt upptagna i 1 mom. första stycket e).

Enligt punkt 8 av anv. till 53 § KL skall frågan om skattskyldigheten för stiftelse bedömas med hänsyn till det ändamål som tillgodoses i den bedrivna verksamheten.

Enligt nämnda anvisningspunkt gäller vidare följande.

Stiftelse, som i sin verksamhet främjar flera ändamål skall anses begränsat skattskyldig enligt 53 § 1 mom.

första stycket e) KL om verksamheten huvudsakligen avser

att tillgodose ändamål som upptas i detta lagrum. Så skall anses vara fallet om i verksamheten endast i ringa omfattning främjas andra ändamål. Om stiftelse under längre tid inte bedrivit eller kan väntas komma att bedriva verksamhet i en omfattning som skäligen svarar mot avkastningen av dess tillgångar skall stiftelsen, oavsett dess ändamål, anses obegränsat skattskyldig för inkomst.

För ideella föreningar gäller följande enligt den ovan nämnda nya lagstiftningen, med tillämpning fr.o.m. 1979 års taxering. Förening som är hänförlig till 53 § 1 mom. första stycket e) KL kan endast beskattas för, statligt, inkomst av rörelse och, kommunalt, inkomst av fastighet och rörelse samt garantibelopp. Sådan förening är emellertid även befriad från vissa inkomster av fastighet (och i motsvarande mån från garantibelopp) och rörelse. Detta gäller om inkomsten till huvudsaklig del härrör från verksamhet som har naturlig anknytning till föreningens allmännyttiga ändamål eller från verksamhet som av hävd utnyttjats som finansieringskälla för ideellt arbete (54 § första stycket i) och punkt 4 av anv. till 54 § KL).

Ideell förening kan enligt punkt 9 av anv. till 53 § KL anses hänförlig till 53 § 1 mom. första stycket e) KL om föreningen har till huvudsakligt syfte att - utan begränsning till viss familjs, vissa familjers, föreningens medlemmars eller andra bestämda personers ekonomiska intressen - främja

- ändamål som anges i 53 § 1 mom. första stycket e) (se ovan) eller
- andra allmännyttiga ändamål såsom religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller därmed jämförliga kulturella ändamål.

Enligt punkt 9 av anvisningarna till 53 § KL förutsätts vidare följande för att en förening skall anses hänförlig till 53 § 1 mom. första stycket e) KL:

- föreningen skall i sin verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodose ändamål av den nyss nämnda

beskaffenheten;

- föreningen skall vara öppen, dvs. föreningen får inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för det med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak;
- föreningen skall bedriva en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen av föreningens tillgångar.

Under särskilt angivna förutsättningar kan i viss utsträckning dispens medges från det sist upptagna kravet avseende verksamhetens omfattning (andra - fjärde styckena av punkt 9 av anv. till 53 § KL).

Enligt femte stycket av punkt 9 av anv. till 53 § KL utgör det förhållandet att förening enligt äldre lagstiftning registrerats som ekonomisk förening inte hinder mot att föreningen i förevarande sammanhang behandlas som ideell förening.

Förmögenhetsbeskattningen

Ideella föreningar och stiftelser är skyldiga att erlagga skatt för förmögenhet endast om och i den mån de är skattskyldiga för inkomst (6 § 1 mom. SF). Skattskyldighet föreligger således endast för sådana tillgångar för vars avkastning organisationen är skattskyldig.

2.2.2 Arvs- och gåvobeskattningen

Två grupper av skattesubjekt är med hänsyn till ändamålet gynnade vid arvs- och gåvobeskattningen. Den första gruppen är helt befriad från både arvsskatt och gåvoskatt. Den andra gruppen är helt befriad från gåvoskatt och tillhör vid arvsbeskattningen en förmånlig skatteklass (klass III i stället för klass II).

Fri från såväl arvs- som gåvoskatt är enligt 3 § AGL

- staten;

- stiftelse eller sammanslutning med huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar;

- stiftelse eller sammanslutning som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock inte om ändamålet är att tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter;

- akademi och sådan stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig undervisning eller forskning.

Skattebefrielse tillkommer inte sammanslutning, som har till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, och inte heller utländsk organisation.

Följande rättssubjekt är fria från gåvoskatt och tillhör en förmånlig skatteklass vid arvsbeskattningen (28 och 38 §§ AGL)

- kyrka, landsting, kommun eller annan menighet samtushållningssällskap med stadgar som fastställts av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer;

- stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål;

- stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja landets näringsliv;

- registrerad understödsförening;

- sådan sammanslutning som, utan att ha till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen fullföljer ovan angivet ändamål;
- folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning som har till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal.

Även dessa regler gäller endast för svenska organisationer.

Vi har genom budgetdepartementets rättsavdelning erhållit redogörelser över gällande rätt i tillämpliga delar från ett flertal länder där enligt uppgift avdrag medges för gåvor till ideella och allmännyttiga ändamål. Svar av intresse för vårt arbete har inkommit från Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Holland, Kanada och USA. Uppgifter har även begärts från Västtyskland men svar från detta land har inte erhållits. Nedan lämnas en redogörelse som grundar sig på de erhållna uppgifterna.

3.1 Belgien

Avdrag medges för gåvor till följande mottagare

- a) universitet eller liknande inrättningar i Belgien förutsatt att de inrättats i enlighet med vissa lagar;
- b) kungliga akademier, nationella forskningsfonder för vetenskaplig forskning och institut för uppmuntrande av vetenskaplig forskning inom industrin och jordbruket samt institutioner för vetenskaplig forskning som godkänts av finansministern och vetenskapsministern;
- c) statens muséer samt provinser, sammanslutningar, kommunförbund och allmänna stödföreningar under villkor att bidragen används för deras muséer;
- d) kulturella institutioner vars verksamhet sträcker sig över en kulturell gemenskap om institutionen har godkänts av kungen genom beslut i regeringen;
- e) institutioner som ger stöd till krigsinvalider, handikappade, krigsveteraner och liknande, till gamla, till minderåriga och till fattiga där institutionen på visst sätt godkänts;
- f) belgiska Röda korset;
- g) nationella katastrofkassan till förmån för den Nationella katastroffonden eller till den nationella fonden för jordbrukskatastrofer, regionala katastroffonder samt

till institutioner som är tillskapade för att ge stöd till offer för katastrofer, under förutsättning av godkännande av finansministern;

h) skyddade verkstäder som verkar inom området för rehabilitering av gravt handikappade, om anstalten är tillskapad av den nationella fonden för social rehabilitering av handikappade eller godkänd av denna eller av den minister som handhar frågor inom detta område;

i) institutioner som lämnar stöd till utvecklingsländer om institutionen har godkänts av både finansministern och ministern för samarbete och utveckling.

För avdragsrätt krävs att gåvan uppgår till minst 1 000 francs (en belgisk francs = ung. 12 öre).

Sammanlagda beloppet av utgivna bidrag under ett beskattningsår är avdragsgillt upp till tio procent av den skattskyldiges nettoinkomst. Avdrag medges dock med högst 10 milj. francs.

Organisationerna är i allmänhet underkastade ett förfarande för godkännande som är olika beroende på den kategori till vilken organisationen är hänförlig. Organisation skall göra skriftlig ansökan om godkännande och underkasta sig erforderligt undersökningsförfarande. För att godkännas skall organisationen uppfylla särskilt följande villkor:

- Organisationens verksamhet får inte bedrivas i vinstsyfte vare sig för organisationen själv eller för dess medlemmar. Detta hindrar emellertid inte att organisationen får driva vinstgivande verksamhet om målet är av social karaktär.

- Organisationen måste utöva sin verksamhet uteslutande inom det område som anges i lagen.

Gåvor utgör inte skattepliktig inkomst för ifrågavarande organisationer.

Inom viss tid efter utgången av beskattningsåret skall organisationen tillställa skattemyndigheterna en förteckning över givare och mottagna gåvobelopp. Kopior härav sänds till de lokala skattemyndigheterna för kontroll av givarnas deklarationer.

Enligt uppgift ger administrationen av avdragsrätten inte upphov till några särskilda problem. Kontrollen av avdragen verkställs inom ramen för den normala deklarationskontrollen.

3.2 Danmark

Enligt ligningsloven är gåvor till föreningar, stiftelser och institutioner m.m. avdragsgilla, om medlen används i allmänt välgörande eller på annat sätt allmännyttig verksamhet till förmån för en större personkrets.

En förutsättning för avdragsrätt är att gåva till en och samma förening m.m. uppgår till minst 50 Dkr (en Dkr = ung. 73 öre). Avdrag medges för det belopp varmed de sammanlagda gåvorna överstiger 100 Dkr, dock högst med 1 000 Dkr.

Ytterligare en förutsättning för avdragsrätt är att föreningen m.m. har godkänts av finansministern som berättigad att mottaga gåvor med verkan att gåvobeloppet blir avdragsgillt för givaren. I ett årligt cirkulär från skattedepartementet i början av februari uppräknas de föreningar m.m. som är godkända för det föregående året. Ansökan om godkännande skall inges före den 1 oktober det kalenderår godkännandet skall avse. Beslut fattas efter yttrande av ligningsrådet (Danmarks högsta skattemyndighet). Cirkuläret för 1976 upptar inemot 900 föreningar m.m.

De godkända föreningarna m.m. kan efter deras ändamål indelas i följande huvudgrupper.

- a) Sociala och humanitära ändamål, t.ex. Danska Röda Korset, samt olika stiftelser för gamla och föreningar som utövar ungdomsarbete.
- b) Ändamål avseende utbildning, t.ex. skolor och universitet och utgivande av stipendier i anknytning härtill.
- c) Idrottsliga ändamål, t.ex. det danska idrottsförbundet och en rad specialförbund under detta.
- d) Religiösa ändamål, t.ex. en rad lokala frikyrkor.
- e) Sjukdomsbekämpande ändamål, t.ex. landsföreningarna för giktens och cancers bekämpande.
- f) Historiskt-kulturella ändamål, t.ex. muséer och historiska föreningar.
- g) Andra ändamål.

Vid prövningen av ansökning om godkännande fästs stor vikt vid att gåvomedlen inte skall kunna användas på obehörigt sätt. Organisationen skall sålunda vara öppen för en vidare krets, styrelsen skall utses genom val av medlemmarna, räkenskaperna skall i behörig ordning revideras, medlen skall i händelse av organisationens upplösning tillfalla ett annat lika kvalificerat ändamål.

Enligt dansk skatterätt utgör gåvor i princip skattepliktig inkomst för mottagarna. De särskilda skattskyldighetsreglerna för allmännyttiga organisationer medför emellertid ofta att dessa antingen är helt undantagna från skattskyldighet eller att de inte behöver inräkna gåvor i sin skattepliktiga inkomst.

Avdragsrätten synes inte medföra några särskilda praktiska svårigheter i taxeringsarbetet.

Enligt en grov uppskattning som gjorts utnyttjas avdrags-

rätten av 30 000 - 40 000 personer. De sammanlagda avdragen 1975 har skattats till ca 20 milj. Dkr.

I syfte främst att förenkla skattelagstiftningen har en utredning som en av flera åtgärder i augusti 1976 föreslagit att avdragsrätten för gåvor till ideella ändamål skall avskaffas.

3.3 Finland

Avdrag för gåvor kan medges vid den statliga inkomstbeskattningen men däremot inte vid den kommunala.

Avdragsreglerna gäller gåvor för främjande av försvaret, understödjande av personer som blivit lidande genom kriget samt främjande av vetenskap eller konst.

Gåva till staten att användas för främjande av försvaret får avdras utan särskilt beslut eller tillstånd av myndighet eller särskilda villkor.

Avdragsrätt för gåva för understödjande av personer som blivit lidande genom kriget förutsätter att finansministeriet beslutat att gåvor till samfundet, inrättningen eller stiftelsen i fråga medför avdragsrätt. Sådant beslut är tidsbegränsat och kan meddelas på ansökan av den mottagande organisationen.

Avdrag för gåva för främjande av vetenskap eller konst medges efter tillstånd av finansministeriet på givarens ansökan. Såvitt avser staten, universitet eller annan högskola krävs inget särskilt godkännande beträffande mottagaren. När mottagaren är annan organisation krävs att dess egentliga syfte är att understödja vetenskap eller konst samt att den godkänts av finansministeriet. Yttrande inhämtas härvid från en särskild nämnd. Medlemmarna i denna utgörs av en tjänsteman i finansministeriet som ordförande samt två tjänstemän i undervisningsministeriet och två ytterligare medlemmar av vilka den ena väljs

av Finlands akademi och den andra av statens centralkommission för konst.

Avdragsrätten är begränsad till gåvor om minst 3 000 och högst 100 000 mark (en mark = ung. 1 kr. 3 öre). Då avdragsrätt föreligger beskattas inte mottagaren.

Gåvogivare som yrkar avdrag bör foga kvitto på gåvan till sin deklaration. I de fall den mottagande organisationen skall godkännas av finansministeriet läggs den i beslutet att före utgången av februari till ministeriet inkomma med detaljerad utredning över de gåvor som mottagits under föregående kalenderår samt användningen av medlen.

Några särskilda praktiska svårigheter eller andra problem förknippade med avdragsrätten synes inte ha förekommit.

Under 1976 uppgick antalet avdragsgilla gåvor till allmännyttigt ändamål till ca 500.

Ändringar i den gällande lagstiftningen övervägs inte.

3.4 Frankrike

Genom lagstiftning 1954 infördes avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga organisationer. Reglerna har därefter ändrats i väsentliga hänseenden.

Avdrag medges för gåvor till tre olika grupper av mottagande organisationer.

I grupp 1 ingår organisationer som utövar verksamhet av följande slag

- välgörenhet genom att exempelvis hjälpa behövande, offer för olyckor eller katastrofer, e.d.
- uppfostran och utbildning; det skall här vara fråga om verksamhet som kan sägas bygga på frivilliga insatser. Begreppet "uppfostran och utbildning" synes ha en vid om-

fattning, så hör t.ex. även amatöridrott hit,

- vetenskaplig forskning,

- socialt inriktad verksamhet i vidare bemärkelse. Hit hör t.ex. organisationer som bedriver hälsovård i förebyggande eller vårdande syfte, sjukhem som drivs utan vinstintresse, cancer-, tbc- och andra sjukdomsbekämpande organisationer.

Avdrag medges ej om organisationen har till syfte att skapa trivsel och förströelse (exempelvis kamratföreningar). Avdrag medges inte heller för gåvor till organisationer med politiska syften eller yrkessammanslutningar eller organisationer som utövar professionell idrott.

I fråga om religiösa sammanslutningar medges avdrag för bidrag till den del av verksamheten som bygger på lekmanamedverkan eller som avser underhåll av byggnader för gudstjänster och liknande. Avdrag medges inte för bidrag till prästlöner eller för finansieringen av den kyrkliga verksamheten över huvud taget.

Grupp 2 avser organisationer som uppfyller kraven under 1 och som dessutom uppfyller vissa ytterligare villkor. Hit hör t.ex. organisationer som har till uppgift att bedriva familjerådgivning eller att skydda barn och ungdom. Ytterligare organisationer som hör hit är ungdomsrörelser (typ scouter), folkbildnings- och understödsföreningar samt föreningar för hjälp och uppehälle åt yngre arbetare och hjälp åt utlänningar.

La Fondation de France utgör grupp 3. Det är en central stiftelse som tar emot pengar från fysiska eller juridiska personer, vilka överlämnas för att användas för humanitära, kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål.

Vissa allmänna regler gäller för avdragsrätten. Sålunda medges avdrag bara för rent benefika överföringar. Någon motprestation får alltså inte förekomma. Avdrag medges t.ex. för gåvor till organisationer som verkar för ut-

bildning. Däremot kan föräldrar inte få avdrag för skolvavgifter som avser barnens skolgång.

Avdrag medges inte bara för gåvor som ges direkt till själva organisationen utan även för insamlingsgåvor (en tidning samlar in medel för visst ändamål). Även naturagåvor kan ges med avdragsrätt.

Avdragsrätt föreligger inte för gåvor till företag som driver verksamheten i affärsmässiga former även om verksamheten som sådan är av ovan angivet slag (exempelvis forskning).

Genomgående krävs vidare att den mottagande organisationen är öppen och att den utövar sin verksamhet i Frankrike. Däremot behöver organisationen ej vara fransk.

Avdragsrätten omfattar gåvor från både fysiska och juridiska personer.

För skattskyldiga som driver industri, handel, hantverk, jordbruk eller annan näringsverksamhet kan avdrag medges med högst en promille av omsättningen eller bruttointäkterna. För dessa grupper, som ofta är företag, medges avdraget redan vid beräkningen av inkomsten av förvärvsverksamheten (omkostnadsavdrag).

För andra skattskyldiga (bl.a. löntagare, fastighets- och kapitalägare) är avdraget begränsat till viss del av den sammanlagda inkomsten. Beloppet varierar med hänsyn till den mottagande organisationens inriktning. Sålunda medges avdrag för gåvor till grupp 1 med 0,5 % av inkomsten, till grupp 2 med 1 % och till La Fondation de France med 1,5 %. Dessutom gäller vissa spärregler vid gåvor till flera av grupperna. Även den första kategorin avdragsberättigade kan alternativt begagna dessa avdragsregler.

3.5 Holland

Avdrag medges för gåvor till inhemska organisationer som främjar religiösa, välgörande, kulturella och vetenskapliga ändamål och till organisationer som tjänar ett allmänt intresse. Avdragsrätten bedöms från fall till fall; något förfarande i syfte att på förhand bestämma vilka organisationer som är kvalificerade synes inte finnas.

En förutsättning för avdragsrätt är att givaren är bosatt i Holland. Endast bidrag som inte berättigar till någon form av vederlag i pengar godtas som gåva. Avdragsrätt föreligger i den mån gåvorna överstiger 120 floriner (en florin = ung. 1 kr. 76 öre) eller 1 % av bruttoinkomsten. Avdrag medges med högst 10 % av bruttoinkomsten.

Inhemska bolag är berättigade till avdrag i den mån gåvan överstiger 500 floriner. Det högsta avdraget är för bolag 6 % av den taxerade inkomsten.

De mottagande organisationerna är generellt inte inkomstskatteskyldiga och beskattas därför inte för gåvor.

För avdrag krävs att skriftligt kvitto kan företes. Reglerna medför inte många tvister i den praktiska tillämpningen.

Avdragsrätten har stor betydelse för de berörda organisationerna. Alldeles särskilt gäller detta för trossamfunden.

Enligt en offentlig undersökning avseende 1966 års inkomster utnyttjades avdragsrätten av 179 000 av drygt 3 milj. skattskyldiga. Sammanlagt avdrogs 58 milj. floriner. Det genomsnittliga avdraget var 325 floriner eller 2,6 % av inkomsten.

3.6 Kanada

Avdrag vid inkomsttaxeringen medges för gåvor till

- välgörande organisationer;
- organisationer för amatöriddrott;
- vissa bostadsorganisationer;
- kommuner;
- FN och dess organ;
- vissa utländska universitet och organisationer.

För att en organisation skall anses som en välgörande organisation fordras att den uteslutande främjar vissa ändamål. Dessa är följande

- a) hjälpverksamhet bland behövande;
- b) religiösa ändamål;
- c) utbildning;
- d) andra ändamål av välgörande natur till förmån för samhället som en helhet.

Som exempel på verksamheter som avses i d) kan nämnas upplåtande av idrotts- eller andra rekreatjonsanläggningar för allmänheten eller av allmänna samlingslokaler.

För att gåva till välgörande organisation eller organisation för amatöriddrott skall medföra avdragsrätt fordras att organisationen är registrerad i viss ordning. Endast inhemska organisationer kan registreras. Organisationer i Kanada som uppträder som ombud e.d. för utländsk organisation kan inte registreras.

Gåva till registrerad organisation måste för att bli avdragsgill styrkas med kvitto som skall innehålla vissa särskilt angivna uppgifter. Bland dessa kan nämnas organisationens registreringsnummer och kvittots serienummer.

För gåvor till ovan nämnda organisationer medges avdrag med högst ett belopp som motsvarar 20 % av givarens inkomst. Dessutom medges avdrag för gåvor till "Her Majesty in right

of Canada and Her Majesty in right of the provinces". I detta fall medges avdrag med högst hela inkomsten.

3.7 USA

Avdrag medges vid den federala beskattningen för gåvor till organisationer med uteslutande religiösa, välgörande, vetenskapliga eller litterära ändamål eller med ändamål att främja utbildning eller amatöridrott eller att lindra grymhet mot barn eller djur.

För avdragsrätt förutsätts att organisationens inkomster inte till någon del är till nytta för medlemmarna eller särskilda personer. Organisationen får inte i väsentlig utsträckning bedriva politisk propaganda eller på annat sätt försöka påverka lagstiftningen. Den får inte heller engagera sig i kampanjer för kandidater till politiska poster.

Avdragsrätt föreligger också för gåvor för allmänna ändamål till delstat eller federationen och för gåvor till vissa andra organisationer än de ovan nämnda.

Avdrag medges både för kontanter och för gåvor av fast och lös egendom. Gåva av egendom värderas i princip till allmänna saluvärdet vid tidpunkten för gåvan. Ett omfattande regelsystem är knutet till hur värderingen i olika fall skall gå till. Även utgifter i samband med tjänster utan ersättning åt välgörande organisationer är avdragsgilla. Så får t.ex. den som i egenskap av delegat bevistar ett konvent, som en välgörande organisation håller, dra av resekostnader och skäligen kostnader för mat och logi.

Enligt huvudregeln får avdrag åtnjutas med högst 50 % av givarens inkomst. Gåvor till vissa organisationer, främst vissa privata stiftelser som inte bedriver egen verksamhet, medges dock med högst 20 % av inkomsten. Vidare finns det en 30 %-regel som gäller gåvor av egendom som omfattas av reglerna om kapitalvinstbeskattning. Avdrag som inte

medges på grund av 50 eller 30 %-regeln får föras över till senare beskattningsår.

Skattskyldig som yrkar avdrag för gåva skall i deklarationen uppge den mottagande organisationens namn samt gåvans belopp och tidpunkten för den. I fråga om gåvor av annat än pengar skall dessutom en rad ytterligare upplysningar lämnas. Den mottagande organisationen skall på begäran bekräfta uppgifterna.

För att gåvor till organisation skall medföra avdragsrätt krävs att organisationen enligt särskilt beslut är undantagen från skatteplikt. Beslut i denna fråga meddelas varje år på ansökan. Detta gäller dock inte kyrkor samt vissa andra organisationer med begränsade inkomster. De kvalificerade organisationerna upptas på en särskild förteckning. Systemet medför enligt uppgift med ett undantag inga särskilda svårigheter för taxeringsmyndigheterna. Undantaget avser värdering av gåvor av egendom för vilken det inte går att finna något marknadsvärde vid gåvotillfället. För dessa fall anlitas särskilda rådgivande expertorgan.

Enligt en undersökning som avsåg förhållandena 1974 hade de välgörande organisationerna i USA en sammanlagd inkomst på 80,6 miljarder dollar (en dollar = ung. 4 kr. 33 öre). Härav utgjorde 25,3 miljarder gåvor, 32,1 miljarder avgifter för tjänster och kapitalavkastning samt 23,2 miljarder bidrag från det allmänna m.m. Av gåvoinkomsterna kom ca 20 miljarder från fysiska personer.

Enligt en uppskattning så gick av de 25 miljarderna i gåvoinkomster ca 12,5 till religiösa aktiviteter, ca 4 till hälsovård, ca 4 till utbildning, ca 2 till sociala ändamål och ca 1,5 till konstnärliga och litterära ändamål m.m.

En ekonometrisk undersökning som gjorts ger vid handen att för varje dollar i skatteinkomst som förloras på grund av avdragsrätten, de välgörande organisationerna erhåller gåvor som de utan avdragsrätten inte skulle ha fått på ca 1,15 - 1,29 dollar. Det uppskattas att skattebortfallet

på grund av avdragsrätten uppgår till 5,8 miljarder dollar under 1976. Enligt nyssnämnda siffror skulle således avdragsrätten ge upphov till gåvor på mellan 6,7 och 7,5 miljarder dollar.

4 ÖVERVÄGANDEN

4.1 Inledning

I regeringsförklaringen den 3 oktober 1976 har regeringen uttalat att gåvor till ideella och humanitära ändamål bör få dras av vid inkomstbeskattningen. Enligt våra direktiv har uppdraget också varit att lägga fram förslag till en sådan avdragsrätt, däremot inte att överväga om en avdragsrätt bör införas eller ej. Av direktiven framgår vidare några ytterligare utgångspunkter för utredningsarbetet.

För det första skall avdragsrätten avse gåvor från enskilda personer, däremot inte gåvor från aktiebolag eller andra juridiska personer. En annan förutsättning, som ligger i sakens natur, är att avdrag endast skall komma i fråga för gåvor till organisationer. Utredningsuppdraget omfattar således inte gåvor till enskilda mottagare.

Den centrala uppgiften har varit att närmare undersöka vilka ideella och humanitära verksamheter som bör omfattas av avdragsrätten. I denna del sägs i direktiven att vi under arbetet bör ta kontakt med olika religiösa, humanitära och andra ideella organisationer.

I direktiven uttalas också att vissa beloppsspärrar är ofrånkomliga. Det förutsätts också att förslagen får en sådan utformning att de blir enkla att tillämpa i praktiken. Reglerna får inte lämna utrymme för obehöriga skatteförmåner. Enligt direktiven skall vidare utländska erfarenheter av en avdragsrätt belysas.

Innan vi redovisar våra överväganden och förslag vill vi nämna något om arbetets uppläggning. Redan på ett tidigt stadium insamlades med hjälp av budgetdepartementets rättsavdelning material från vissa länder där avdrag för gåvor medges. Resultatet av dessa undersökningar har redovisats i ett tidigare avsnitt. Sammanfattningsvis kan sägas att det inkomna materialet, i vissa delar kompletterat med muntli-

ga uppgifter, visar att avdragsrätten i dessa länder kunnat administreras utan några större svårigheter.

Ett viktigt led i arbetet var att söka kontakt med olika religiösa, ideella och humanitära organisationer. Genom en rundskrivelse infördes stadgar och verksamhetsberättelser m.m. från ett antal organisationer. Vi har vidare sammanträffat med företrädare för ett urval av organisationer från olika sektorer av det ideella och humanitära fältet. Flera organisationer har också på eget initiativ tagit kontakt med oss.

Vid samtalen med organisationerna har diskussioner förts både om den principiella utformningen av en avdragsrätt och om mer tekniskt betonade frågor. Vi kunde konstatera att de olika organisationernas beroende av gåvomedel varierade starkt från fall till fall. Intresset av att erhålla gåvor var också olika. Många organisationer var positivt inställda till att finansiera sin verksamhet eller del därav med gåvomedel. En del organisationer uttryckte däremot starka betänkligheter mot gåvofinansiering och ansåg att deras verksamhet i stället borde bekostas av anslag från stat och kommun. Den allmänna inställningen till en avdragsrätt var positiv bland de organisationer som var intresserade av att erhålla gåvor. Några av dessa organisationer ansåg dock att gåvor borde ges med beskattade medel. En iakttagelse som gjorts av flera organisationer som bedriver insamlingar var att det spontana givandet gått tillbaka något på senare år. I stället hade växt fram ett organiserat kontinuerligt givande.

Vi vill i detta sammanhang påpeka att det givetvis ankommer på de olika organisationer som enligt våra förslag i det följande skulle komma att omrättas av avdragsrätten att själva avgöra om de skall söka dra nytta härav genom insamlingsverksamhet o.d. Framhållas kan också att de organisationer som sagt sig vara motståndare till att ett avdragssystem införs inte önskar bli lämnade utanför tillämpningsområdet om ett sådant system införs.

4.2 Avdrag vid taxeringen eller skattereduktion m.m.

En principiell fråga, där det finns skäl att redan här redovisa våra överväganden, är i vilken form skattelättnaden skall få åtnjutas av givaren. Det finns två alternativ, som får något olika verkningar i enskilda fall.

Det ena alternativet innebär att givaren vid taxeringen får göra avdrag för gåvans belopp som allmänt avdrag. Enligt detta alternativ beror den skattelättnad som gåvan får med sig på givarens marginalskaft. Om marginalskaften är 40 % medför sålunda en gåva på 1 000 kr. en skattelättnad på 400 kr. Är marginalskaften 60 % blir skattelättnaden 600 kr. osv.

Enligt det andra alternativet skulle avdrag inte göras vid taxeringen, utan hänsyn till gåvan skulle tas direkt vid debiteringen av skatten. Systemet kunde t.ex. vara utformat så, att den uträknade skatten skulle minskas med 60 % av gåvans värde. Med detta alternativ blir skattelättnaden oberoende av givarens marginalskaft.

De avdrag som f.n. förekommer i vårt skattesystem är, med ett undantag, avdrag från inkomst. Detta gäller både s.k. omkostnadsavdrag som avdrag för kostnader av mer personlig art, såsom för försäkringspremier, periodiska understöd m.m. Undantaget utgörs av den skattereduktion (det s.k. hemmakeavdraget) som tillkom år 1970 i samband med sambeskattnings avveckling och som avsåg att kompensera familjer med bara en förvärvsarbetande make för de ändrade reglerna om ortsavdrag. Hittills har det ansetts principiellt riktigare att i ett progressivt skattesystem medge avdrag före skattens beräkning.

Man kan också diskutera om marginalskaftesskillnaderna är sådana att ett system med skattereduktion är motiverat för de relativt små belopp det i vårt sammanhang blir fråga om. Vi kan här nämna att vi i det följande kommer att föreslå att gåvor skall beaktas vid beskattningen endast i den mån

de inte överstiger 2 000 kr.

För det stora flertalet givare i aktiv ålder torde marginalskattesatserna ligga vid 50-70 %. Många givare har dock inkomster under genomsnittet. Vid våra kontakter med organisationerna har sålunda framkommit att folkpensionärerna utgör en stor givargrupp. Åtskilliga pensionärer betalar ingen skatt på grund av det extra avdrag som medges vid beskattningen. I sådant fall har de givetvis inte heller någon marginals katt. Detta gäller ungefär 1/3 av pensionärerna. Övriga 2/3 har emellertid margina leffekter som i stort sett är väl jämförbara med den aktiva befolkningens. Dessa effekter inträder om man beaktar avtrappningen av det extra avdraget och det kommunala bostadstillägget. Som exempel kan nämnas att margina leffekterna för ensamstående folkpensionärer med sidoinkomster, t.ex. ATF, på 5 000 - 20 000 kr. ligger mellan 74 och 78 %. En motsvarande margina lskatt för inkomsttagare i aktiv ålder uppnås vid en inkomst av ca 70 000 kr.

För barnfamiljer i mellaninkomstlägena förstärks likaså margina leffekterna genom avtrappningen av de statliga och statskommunala bostadstilläggen. Dessa tillägg är till skillnad från de nyss nämnda kommunala bostadstilläggen mer direkt anknutna till den taxerade inkomsten. Det är svårt att mer exakt ange margina leffekternas storlek, eftersom tilläggen inte bara varierar med hänsyn till inkomst utan även beror på barnantal och hyrans storlek.

Till bilden hör också att alternativet med en reduktion av skatten tekniskt sett är svårhanterligt. Vidare har vi beaktat att frågan huruvida avdrag skall göras från inkomst eller föranleda skattereduktion berör inte bara avdrag för gåvor. Motsvarande problem föreligger i fråga om de avdrag som enligt gällande regler medges som allmänt avdrag. Avdrag av likartad karaktär bör behandlas enhetligt. Frågan är således genomgripande och kan lämpligen behandlas i samband med den allmänna översyn av avdragssystemet som f.n. pågår inom 1972 års skatteutredning. Att föregripa resultaten av den-

na utredning genom att nu införa ett från de allmänna reglerna avvikande system är enligt vår uppfattning inte lämpligt.

Vi föreslår således att skattelättnaden ges formen av avdrag från inkomsten.

Vi vill här också ta upp en annan fråga av mer allmän karaktär.

Avdragsrätt för gåvor till ideella ändamål är något principiellt nytt i svensk skattelagstiftning. De utländska erfarenheter som vi tagit del av tyder inte på att avdragsrätten medfört några allvarliga svårigheter i tillämpningen. Det är emellertid vanskligt att dra helt allmängiltiga slutsatser från det utländska materialet i vad avser svenska förhållanden.

När man nu skall införa en avdragsrätt för gåvor även i vårt land finns det därför enligt vår uppfattning skäl att gå fram med en viss försiktighet. Det är också den linje som vi följt. Detta torde komma att framgå av den allmänna diskussionen i det följande avsnittet. Det kommer också att återspeglas, när vi längre fram redovisar vårt förslag om den närmare avgränsningen av verksamheter som bör medföra avdragsrätt.

Det torde vara ofrånkomligt att med denna uppläggning en del organisationer med i och för sig behjärtansvärda ändamål inte kommer i åtnjutande av den förmån som en avdragsrätt innebär. Å andra sidan är det tänkbart att det system som vi föreslår inte i alla hänseenden i den praktiska tillämpningen kommer att visa sig löpa smidigt eller innehålla tillräckliga garantier mot missbruk.

Vi föreslår därför att den kommande lagstiftningen begränsas i tiden. En lämplig försöksperiod kan vara fyra år. Reglerna skulle då gälla för gåvor som lämnas under åren 1978 - 1981. Före utgången av denna tid bör man ha vunnit

sådana erfarenheter att avdragsrätten kan få en permanent utformning.

4.3 Allmänt om avgränsningen av mottagarkretsen

Den grundläggande frågan rör mottagarkretsens omfattning, dvs. vilka organisationer som skall anses bedriva sådan verksamhet att bidrag till dem bör vara avdragsgilla för givaren. Det är angeläget att denna krets bestäms så noga som möjligt. En givare har ett berättigat krav på att i förväg kunna bedöma om en gåva är avdragsgill eller inte. Ett motsvarande intresse har den mottagande organisationen. Även det allmännas intressen måste tillgodoses - taxeringsarbetet bör inte försvåras genom regler som lämnar utrymme för alltför skiftande tolkningar.

Även om svårigheter kan möta när det gäller att bestämma mottagarkretsens omfattning, bör dessa kunna bemästras. Det finns redan i dag åtskilliga skatteregler som är särskilt inriktade på allmännyttiga organisationer. Reglernas närmare utformning har vi visserligen redan presenterat i ett tidigare avsnitt, men vi vill ändå här nämna något om regelsystemet från mer principiella utgångspunkter.

Reglerna har länge haft olika räckvidd vid, å ena sidan, inkomst- och förmögenhetsbeskattningen, och, å andra sidan, arvs- och gåvobeskattningen. Vad först gäller inkomst- och förmögenhetsbeskattningen så har skattefrihet medgetts, i huvudsak, kyrkor och trossamfund, vissa försvarsorganisationer samt organisationer som främjar vård och uppfostran av barn eller utbildning eller vetenskaplig forskning eller som utövar hjälpverksamhet bland behövande. Rörelseinkomster och vissa fastighetsinkomster har dock beskattats.

Den nämnda kretsen är tämligen begränsad i förhållande till vad som gäller vid arvs- och gåvobeskattningen. Här går skattelättnaderna längre i det att så gott som samtliga allmännyttiga organisationer åtnjuter frihet från gåvoskatt och erlägger arvsskatt enligt en gynnsammare skala än vad

som gäller för andra juridiska personer. Vissa allmännyttiga organisationer är dessutom befriade från arvsskatt. Denna krets omfattar, med undantag främst för trossamfundet, ungefär samma grupp som sedan länge varit begränsat skattskyldig vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen.

I detta mönster har en viktig förändring skett genom de nyligen beslutade utvidgningarna av skattefriheten för ideella föreningar. Sådana ideella föreningar som är befriade från gåvoskatt skall för framtiden, om vissa förutsättningar är uppfyllda, vara bara begränsat skattskyldiga vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen.

De nämnda skattereglerna visar att man varit beredd att vid beskattningen ta stor hänsyn till de allmännyttiga organisationerna. Inte minst den nyligen genomförda lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar pekar klart på att en del aktiviteter ansetts så angelägna att avsteg från vanliga skatteprinciper är försvarliga.

En grundläggande förutsättning för avdragsrätt bör vara att den mottagande organisationen i princip åtnjuter skattelättnader för egen del. Den krets av allmännyttiga organisationer, som åtnjuter frihet från gåvoskatt och enligt den nya lagstiftningen i allmänhet även från inkomst- och förmögenhetsskatt, är emellertid mycket heterogen. Hit hör både stora och små organisationer, sammanslutningar på riksnivå och lokala organ, organisationer som arbetar för ändamål som allmänt erkänns som behjärtansvärda och sådana som har en mer specialinriktad eller begränsad verksamhet. En del organisationer har en mycket stabil uppbyggnad och samverkar stundom med statliga eller kommunala organ, andra åter kan fungera i något mindre fasta former. Redan dessa förhållanden gör att samtliga organisationer som åtnjuter skattelättnader knappast kan komma i fråga när en avdragsrätt för bidrag skall utformas.

Vårt uppdrag har inte heller varit att utforma en generell avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål utan en-

dast för gåvor till ideella och humanitära organisationer. Här ligger en viktig begränsning. En ytterligare begränsning ligger i direktivens krav på att reglerna skall vara enkla att tillämpa och inte lämna utrymme för obehöriga skatteförmåner. Betydelsen av att reglerna blir enkla att tillämpa understryks av det förhållandet att frågan huruvida gåvor till viss organisation är avdragsgilla eller ej kan komma att beröra taxeringarna för ett stort antal givare. Det är också uppenbart att ju vidare man gör mottagarkretsen, desto svårare blir det att hindra missbruk. Om risken för missbruk är mer betydande måste olika kontrollregler införas, vilket skulle komplicera arbetet inte bara för skattemyndigheterna utan även för givare och mottagare. Det är därför ofrånkomligt att mottagarkretsen bestäms inte enbart med tanke på verksamhetens inriktning och det ekonomiska behovet utan även utifrån administrativa och kontrollmässiga hänsyn.

En annan synpunkt som vi beaktat är, som redan nämnts, att avdragsrätt för gåvor är något principiellt nytt i svensk skattelagstiftning. Den begränsade avdragsrätten för gåvor under krigstiden, som vi tidigare redogjort för, tillkom under särpräglade förhållanden och kan nu inte vara vägledande. Starka skäl talar enligt vår uppfattning för att man innan erfarenhet vunnits om hur avdragsrätten fungerar och utnyttjas i praktiken iakttar en viss återhållsamhet. Med detta sammanhänger att vi, som framgått av det föregående, givit våra förslag en tidsbegränsning. Vi kan i detta sammanhang erinra om att avsikten härmed bl.a. är att kretsen av berörda organisationer skall prövas på nytt inom några år.

Vid urvalet har vi också tagit hänsyn till i vilken mån statsmakterna i andra sammanhang varit beredda att stödja verksamheten i fråga. Vidare har vi fäst vikt vid i vilken utsträckning organisationerna för sin ideella eller humanitära verksamhet är beroende av frivilliga bidrag från en-

skilda personer.

Mot bakgrund av de olika överväganden som vi sålunda gjort föreslår vi i stora drag följande.

Avdrag medges för gåvor till trossamfund och därmed jämförbara organisationer. Denna mottagargrupp går lätt att avgränsa och riskerna för att givare skaffar sig obehöriga skatteförmåner är små. Det får också från allmänna utgångspunkter anses rimligt att sådana organisationer ges det ekonomiska stöd som en avdragsrätt kan innebära. Likartade överväganden kan göras i fråga om sådana socialt inriktade aktiviteter som på olika sätt syftar till att hjälpa behövande eller att förbättra levnadsvillkoren för sjuka m.m. Detsamma gäller en del verksamheter som omfattar internationella engagemang. De nu nämnda grupperna är också sedan länge i större eller mindre utsträckning hänvisade till ekonomiskt stöd från enskilda personer.

Som redan nämnts anser vi att tillämpningsområdet inte bör vara alltför vidsträckt innan erfarenheter vunnits om hur avdragsrätten verkar i praktiken. Även med denna utgångspunkt är vi medvetna om att vår avgränsning kan kritiseras. Vi vill emellertid starkt understryka att våra förslag inte innebär någon egen värdering av olika organisationers verksamhet. Syftet har varit att utforma ett praktiskt hanterbart system. Såvida inte samtliga ideella organisationer får omfattas av avdragsrätten torde det vara omöjligt att dra en gräns som från varje synpunkt är helt invändningsfri. Vi tror emellertid att det för många kommer att te sig rimligt att gåvor till de organisationer som omfattas av vårt förslag blir avdragsgilla.

Innan vi i nästa avsnitt närmare anger de olika slag av organisationer som omfattas av våra förslag bör följande nämnas. I den allmänna debatten har mot en avdragsrätt inte sällan framhållits riskerna för obehöriga eller eljest opåkallade skatteförmåner. Med den avgränsning som vi föreslår

torde dessa risker vara relativt obetydliga. De organisationer som vi medtagit ägnar sig inte åt sådan verksamhet att man behöver befara att lämnade gåvor används på sådant sätt att givaren får ekonomiska förmåner för egen del.

4.4 Mottagarkretsens närmare omfattning

Som framgår av föregående avsnitt är utgångspunkten för våra förslag att avdrag bör medges för gåvor till trossamfund, organisationer som utövar hjälpverksamhet och liknande verksamhet samt vissa internationellt verksamma organisationer. Den närmare avgränsningen bör ske på följande sätt.

4.4.1 Trossamfund

Organisationer med huvudsakligt syfte att främja religiösa ändamål är i princip befriade från gåvoskatt. Föreningar med sådant syfte - men inte stiftelser - blir enligt den nyligen antagna lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar i regel helt fria även från inkomst- och förmögenhetsskatt fr.o.m. 1979 års taxering.

Nämnda ändamålsbestämning är mycket allmänt hållen. Den medger att skattefrihet tillkommer inte endast organisationer som har karaktär av trossamfund. Skattelättnaden går längre och omfattar även organisationer som mera allmänt främjar religiösa ändamål. Vi har ansett det praktiskt nödvändigt att begränsa avdragsrätten till trossamfunden samt sådana organisationer som kan sägas stå trossamfunden nära.

I enlighet härmed synes begreppet trossamfund i 1951 års religionsfrihetslag kunna bilda en lämplig utgångspunkt för avgränsningen. Enligt 4 § nämnda lag förstås sålunda med trossamfund, förutom svenska kyrkan, sammanslutning för religiös verksamhet, vari ingår att anordna gudstjänst. Ett visst ytterligare mått av bredd och kontinuitet hos organisationen än vad denna bestämning kräver torde dock böra fordras, åtminstone under systemets första tillämp-

ningsperiod. Vi anser att en förutsättning för avdragsrätt bör vara att organisationen regelbundet anordnar offentlig gudstjänst. I kravet på regelbundenhet vill vi inlägga att gudstjänst måste anordnas åtminstone ett par gånger i månaden. Offentlighetskravet innebär att var och en som så önskar skall få bevista gudstjänsterna. Däremot vill vi inte i anslutning till de regler i 55 § 1 mom. första stycket e) KL, som skall tillämpas t.o.m. 1978 års taxering, fordra att organisationen även disponerar kyrkolokal. Det förekommer nämligen att trossamfund, som bör omfattas av avdragsrätten, hyr gudstjänstlokal från gång till gång.

En förutsättning för avdragsrätt bör vara att fråga är om svenskt trossamfund. Att ett samfund utgör en avläggare till utländskt samfund bör däremot inte hindra avdrag.

Trossamfund som uppstår statsbidrag enligt kungörelsen (1974:404) om statsbidrag till vissa trossamfund torde i allmänhet utan vidare kunna förutsättas omfattas av avdragsrätten.

Avdragsrätten bör omfatta såväl gåvor som utan närmare bestämning utges till visst samfund som gåvor till visst organ för samfundet. Sålunda bör t.ex. gåvor till församling inom svenska kyrkan eller annat samfund vara avdragsgilla. Detsamma bör gälla i fråga om lokal- eller domkyrkor som tillhör svenska kyrkan. Vidare bör gåvor med avdragsrätt kunna ges till samarbetsorgan för samfund som omfattas av avdragsrätten.

Det förekommer att verksamhet, som kan ses som ett led i ett trossamfunds verksamhet, formellt hör under en särskild organisation. Som exempel härpå kan nämnas särskilda ungdomsförbund, stiftsgårdar o.d. samt stiftelser för förvaltning av gåvomedel och annan egendom. Under förutsättning att samfundet har ett väsentligt inflytande över sådan anknuten organisations verksamhet, bör organisationen en-

ligt vår uppfattning omfattas av avdragsrätten.

I allmänhet torde böra krävas att trossamfundets inflytande kan återföras på bestämmelse i den anknutna organisationens stadgar. En bestämmelse av sådant slag kan t.ex. vara att trossamfundet tillsätter den ledande befattningen i organisationens styrelse. Om det i fall där stadgebestämmelse av nämnda slag saknas ändå otvetydigt framkommer att sådant inflytande i praktiken likväl föreligger bör dock organisationen kunna omfattas av avdragsrätten.

Den av oss föreslagna gränsen - liksom andra tänkbara gränser med verkan i praktiken - får ofrånkomligen till följd att gränsfall uppkommer, där det berättigade i att organisationen hamnar på den ena eller andra sidan kan diskuteras. Vi kan som exempel peka på KFUK-KFUM. Denna organisation har en kristen målsättning och kan därför sägas ha släktskap med trossamfunden. Å andra sidan bedriver emellertid KFUK-KFUM även verksamheter som med vårt förslag inte berättigar till avdrag. Vi tänker här inte minst på den stundom omfattande tävlingsverksamheten inom olika idrotter. Som organisationens verksamhet f.n. är utformad torde med den av oss föreslagna gränsen gåvor till organisationen inte bli avdragsgilla. Vi vill emellertid framhålla att det vid den kommande översynen kan finnas skäl att ompröva KFUK-KFUM:s och liknande organisationers ställning i systemet.

4.4.2 Socialt inriktad verksamhet m.m.

Trots de allt mer utvecklade socialpolitiska åtgärderna finns det uppenbarligen även i vårt land ändå ett behov av insatser från enskilda och organisationer på det sociala området. Detta framgår bl.a. av det stora antal organisationer som verkar inom detta område. Många av dem bedriver en omfattande insamlingsverksamhet. Insatser av detta slag förtjänar enligt vår uppfattning stöd. Vi anser därför att avdrag i princip bör medges för gåvor till

sådana ändamål.

Avdragsrätten bör i första hand omfatta organisationer som kan anses bedriva hjälpverksamhet. Det är här fråga om organisationer av skiftande karaktär som har det gemensamt, att de utövar verksamhet till förmån för personer som behöver bistånd av särskilda sociala eller ekonomiska skäl.

Organisationer som arbetar för att hjälpa ungdomar eller vuxna, som t.ex. på grund av alkohol- eller narkotikamissbruk kommit på sned i samhället, kommer i enlighet härmed att omfattas av avdragsrätten. Länksällskapen är ett exempel på organisationer av detta slag. Vidare bör t.ex. organisation som har till ändamål att bereda barn från mindre bemedlade familjer tillfälle till sommarvistelse på landet eller i skärgården kunna anses bedriva hjälpverksamhet. Ett annat exempel på organisation som bör kunna omfattas av avdragsrätten är organisation med ändamål att utdela stipendier till behövande konstnärer eller författare.

En fråga som särskilt bör uppmärksammas i detta sammanhang är huruvida verksamhet till förmån för pensionärer i denna deras egenskap skall anses som hjälpverksamhet i förevarande sammanhang. Härvid får enligt vår mening beaktas, att samhället genom en rad åtgärder sörjer för de äldres välfärd. Vi anser därför att pensionärer i denna deras egenskap inte kan anses som hjälpbehövande i den mening som här avses. Som en följd härav bör t.ex. gåvor till organisation som har till ändamål att anordna bostad för äldre personer inte medföra avdragsrätt.

Man behöver enligt vår mening inte som villkor för avdragsrätt uppställa att varje enskild individ som omfattas av organisationens verksamhet kan anses som hjälpbehövande. Tillräckligt bör vara att individerna i den grupp eller de grupper som organisationens verksamhet riktas mot typiskt sett är hjälpbehövande.

Den medicinska forskningen tillförs årligen betydande sum-

mor från insamlingsverksamhet som bedrivs av enskilda organisationer, såsom Riksföreningen mot cancer m.fl. Det finns vidare en rad organisationer med syfte att på olika sätt verka till förmån för sjuka och handikappade av olika slag. En del av dessa finansierar i allt väsentligt sin verksamhet genom bidrag från det allmänna, men det finns även organisationer för vilka gåvomedel har stor betydelse för verksamheten.

Vi anser att organisationer som genom att lämna anslag till forskning eller på annat sätt bidrar till sjukdomars bekämpande bedriver verksamhet av sådan karaktär att avdrag för gåvor till organisationerna bör medges. Detsamma gäller ifråga om organisationer som arbetar för att förbättra villkoren för sjuka eller handikappade.

En särskild fråga i detta sammanhang är om organisationer som verkar för ett minskat alkoholbruk bör anses bedriva sjukdomsbekämpande verksamhet i förevarande mening. Enligt vår uppfattning bör organisation som främst bedriver upplysning eller propaganda för ändrade alkoholseder inte falla inom området för avdragsrätten. Däremot bör avdrag medges för gåvor till organisation som bedriver uppsökande verksamhet eller driver rehabiliteringsverksamhet för alkoholskadade e.d. Forskning som avser frågor om alkoholberoende o.d. bör också anses som sådan sjukdomsbekämpande verksamhet som berättigar till avdrag.

4.4.3 Internationell biståndsverksamhet m.m.

Vid sidan av det skattefinansierade offentliga biståndet till underutvecklade länder lämnas genom organisationer som Röda Korset, Rädda Barnen och den till kyrkorna anknutna biståndsverksamheten m.m. betydande frivilliga bidrag i U-hjälp och katastrofhjälp. Vi vill här också erinra om det bistånd som svenska sektionen av Amnesty International lämnar till politiska fångar och deras familjer. Internationell biståndsverksamhet av detta slag bör enligt vår uppfattning i avdragshänseende jämföras med hjälp-

verksamhet inom landet. Avdragsrätten bör dock endast omfatta gåvor till svenska organisationer.

För att biståndsverksamhet skall berättiga till avdrag för gåvor till organisationen måste i enlighet med vår tidigare redovisade grundinställning krävas att verksamheten har en klart humanitär inriktning. Gåvor till organisationer som i mer än ringa omfattning lämnar bistånd till politiska rörelser i andra länder medför således inte avdragsrätt. Någon gång kan det vara oklart vilken verksamhet som bedrivs i det andra landet. I sådana fall torde riksskatteverket (jfr avsnitt 4.11) kunna inhämta yttrande från SIDA.

Utom organisationer som lämnar bistånd bör en annan kategori av organisationer som verkar på det internationella planet uppmärksammas i detta sammanhang. Vi syftar på organisationer som verkar för fred och internationellt samförstånd eller för respekt för de mänskliga rättigheterna i enlighet med FN-deklarationen. Organisationer av detta slag är t.ex. Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen samt samarbetsorganet Sveriges Fredsråd. Sådana organisationer torde vara befriade från gåvoskatt och enligt den nyligen antagna lagstiftningen om ideella föreningars beskattning bli i princip fria även från inkomst- och förmögenhetsskatt.

Enligt vår uppfattning främjar organisationer av ifrågavarande slag ideella ändamål av sådan betydelse, att organisationerna i avdragshänseende bör jämföras med organisationer som utövar internationell biståndsverksamhet. Vi föreslår att så sker.

För att organisation skall anses verka för internationellt samförstånd eller respekt för de mänskliga rättigheterna bör i förevarande sammanhang fordras att arbetet sker från en bred bas. Gåva till organisation med partipolitisk anknytning eller inriktning bör därför inte medföra avdragsrätt. För avdragsrätt bör dessutom krävas att organisatio-

nen har en viss stadga och kontinuitet.

Det torde med denna uppläggning inte kunna undvikas att gränsdragningsproblem i några fall uppkommer. Enligt vår mening bör i tveksamma fall avdragsrätt anses föreligga endast om organisationen erhåller statsanslag eller är medlem av internationell organisation som har officiell ställning i anknytning till FN:s ekonomiska och sociala råd.

4.4.4 Övriga organisationer

I detta avsnitt redovisar vi i huvudsak våra överväganden beträffande en del grupper av organisationer som vi ansett inte bör omfattas av avdragsrätten.

Organisationer som främjar uppfostran av barn eller utbildning hade även före den nya lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar en gynnad ställning vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. De är även gynnade vid arvs- och gåvobeskattningen.

På ifrågavarande områden är det allmännas insatser numera så omfattande att behovet av kompletterande frivilliga insatser framstår som begränsat. Att ett visst sådant behov ändå föreligger är dock otvivelaktigt.

Vi är emellertid inte beredda att föreslå att alla organisationer som utövar verksamhet till förmån för barn eller ungdom skall föras till den kvalificerade kretsen. En sådan ordning skulle lätt kunna leda till att även verksamheter som det knappast kan vara av allmänt intresse att stödja delvis kom att bekostas genom skattefria bidrag. Som exempel kan här nämnas verksamhet av huvudsakligen tvivselbetonad inriktning.

Å andra sidan är vi inte heller beredda att föreslå en uppdelning så att visst slag av barn- och ungdomsverksamhet skulle anses kvalificerad och annan inte. En sådan gräns leder nämligen till svårigheter i tillämpningen som vi inte anser godtagbara. Vi vill dock inte ute-

sluta att man kan finna skäl för en annan bedömning när avdragssystemet tillämpats en tid och man kan se hur det fungerar i praktiken. Vårt förslag nu är emellertid att gåvor till organisationer av ifrågavarande slag i princip inte skall medföra avdragsrätt. Det anförda utesluter dock inte att gåva till organisation som här diskuteras ändå kan vara avdragsgill. Så blir nämligen enligt våra förslag i det föregående fallet om organisationen kan anses bedriva hjälpverksamhet.

Även forskningsorganisationer har sedan länge en gynnad ställning vid beskattningen. Redan enligt våra förslag avseende sjukdomsbekämpande verksamhet m.m. följer att gåva till organisation som främjar forskning kan medföra avdragsrätt. En förutsättning för avdrag är härvid att forskningen syftar till att bekämpa sjukdomar eller förbättra villkoren för sjuka eller handikappade.

Inom andra forskningsområden skulle enligt vad vi inhämtat den praktiska betydelsen av en avdragsrätt för belopp i storleksordningen ett par tusen kronor vara begränsad. På de områden där gåvor och donationer har betydelse för finansieringen är beloppen i allmänhet av helt annan storlek.

En generell rätt till avdrag för gåvor till organisationer som främjar forskning skulle dessutom enligt vår uppfattning föra alltför långt även från en annan synpunkt. Begreppet forskning är vidsträckt. En sådan avdragsrätt skulle därför kunna medföra att avdrag medgavs även för gåvor till verksamheter av mycket begränsat allmänt intresse. Mot bakgrund av de allmänna riktlinjerna för vårt arbete som vi tidigare redovisat kan vi inte godta en sådan konsekvens. En avdragsrätt som sträcker sig utöver medicinska och därtill anknutna forskningsområden bör därför enligt vår uppfattning i allt fall begränsas till

att avse verksamheter som från allmän synpunkt kan anses förtjäna stöd.

Vi har inte haft möjlighet på den korta tid som stått oss till buds att göra den breda kartläggning av forskningsområdet som torde erfordras för en avgränsning av antytt slag. För den händelse statsmakterna skulle finna att avdragsrätten i princip bör omfatta forskning torde den närmare utformningen av villkoren härför lämpligen kunna ske vid den översyn av avdragssystemet som enligt vår uppfattning efter några års tillämpning bör komma till stånd.

En annan kategori som sedan länge gynnats vid beskattningen är försvarsorganisationer. De frivilliga försvarsorganisationernas ställning regleras i kungörelsen (1970:301) om frivillig försvarsverksamhet. Av kungörelsen framgår bl.a. att organisationerna ingår i totalförsvaret och att deras verksamhet omfattar försvarsupplysning samt rekrytering och utbildning av frivillig personal. Verksamheten samordnas av överbefälhavaren och arbetsmarknadsstyrelsen. Statsbidrag och annat statligt stöd utgår till den egentliga försvarsverksamheten. Med hänsyn till den särskilda ställning som de frivilliga försvarsorganisationerna sålunda har framstår enligt vår uppfattning en ordning med avdragsrätt för gåvor till dem som mindre angelägen. Vi vill inte förorda en sådan avdragsrätt, som dessutom kunde medföra att avdrag medgavs för gåvor till mer trivselbetonade aktiviteter, något som vi tidigare avvisat.

De politiska partierna kan inte anses bedriva sådan verksamhet som avses i våra direktiv. Vi vill dessutom peka på svårigheten att i ett avdragssystem inte inkräkta på valhemligheten.

Våra överväganden rörande gåvor till idrottsorganisationer hänger i viss mån samman med vårt förslag i det föregående avseende gåvor till organisationer som främjar uppfostran av barn eller utbildning. Detta förslag innebär att gåvor till sistnämnda slag av organisationer inte skall omfattas av avdragsrätten. Mot bakgrund av det ställningstagandet anser vi det uteslutet att föreslå avdragsrätt för gåvor till idrottsorganisationer.

Härtill kommer att idrottsrörelsen - även inom riksidrottsförbundets ram - inrymmer föreningar av mycket skiftande karaktär och storlek. Om en avdragsrätt infördes skulle uppenbarligen utomordentliga svårigheter föreligga att tillse att inte givarna själva kunde dra nytta av gåvorna i form av bättre möjligheter för dem och deras anhöriga att utöva den egna idrotten, företå resor, m.m. Nämnas bör också att det professionella inslaget inom idrotten på senare år ökat markant. Många idrottsföreningar driver en verksamhet med starka kommersiella inslag. Det skulle uppenbarligen vara mycket svårt att - om idrotten omfattades av avdragsrätten - se till att inte avdrag medgavs också för gåvor avseende verksamheter av denna art. Vi anser därför att en avdragsrätt till förmån för idrottsliga ändamål skulle tynga systemet på ett sätt som inte kan anses försvarbart.

Slutligen vill vi här nämna att vi inte heller ansett oss kunna föreslå att avdragsrätten skall omfatta gåvor till organisationer som främjar konstnärliga eller andra kulturella ändamål. Svårigheterna att avgränsa detta område är uppenbara. Vi vill också peka på kontrollfrågan. Det skulle bli svårt att effektivt hindra enskilda från att skaffa sig oberättigade förmåner. Enligt våra förslag i det föregående kan dock avdrag komma att medges för gåvor till vissa organisationer med anknytning till ifrågavarande område. Vi kan således erinra om att vi som ett exempel på organisation som bör kunna anses bedriva hjälpverksamhet nämnt organisation med ändamål att utdela stipendier till behövande konstnärer eller författare.

4.5 Beloppsgränser m.m.

Endast kontanta gåvor bör berättiga till avdrag. En avdragsrätt även för gåvor av lös egendom skulle nämligen nödvändiggöra värderingsregler som i hög grad skulle komplicera systemets utformning och tillämpning. Detta framgår inte minst av förhållandena i USA. Skälen för en avdragsrätt även för lös egendom har enligt vår uppfattning på intet sätt sådan styrka att de uppväger olägenheterna av sådana komplikationer.

Redan av direktiven framgår att en beloppsspärr är ofrånkomlig. Kontrollmässiga och andra skäl gör det också uppenbart att avdrag inte kan medges med obegränsade belopp, särskilt som avdragsrätten är något principiellt nytt för svenska förhållanden. Syftet bör vara att möjliggöra för det stora flertalet att lämna ett någorlunda rejält bidrag till behjärtansvärda ändamål. Vi föreslår att avdrag medges med högst 2.000 kr. per år.

I fråga om makar bör maximigränsen avse var och en av makarna. Avdrag bör endast få åtnjutas från inkomst som återstår sedan avdrag gjorts för andra allmänna avdrag än gåvoavdraget. Innebörden härav blir att gåvoavdrag inte får föranleda underskott vid taxeringen som kan utnyttjas av make eller genom förlustavdrag för senare beskattningsår.

Vi har övervägt att föreslå att beloppsgränsen inflations-skyddas men avstått härifrån bl.a. med tanke på att 1972 års skatteutredning företar en allmän översyn av avdrags-systemet. För den händelse arbetet i skatteutredningen inte leder fram till inflationsskydd för de allmänna avdragen förutsätter vi att beloppsgränsen omprövas med vissa tidsintervaller.

Avdrag bör kunna medges för flera gåvor till en eller flera organisationer så länge maximibeloppet inte överskrids. Av administrativa skäl bör dock avdrag inte medges för alltför små gåvor. Även en nedre beloppsgräns bör därför uppställas. Den synes lämpligen kunna bestämmas till 200 kr. Den nedre beloppsgränsen bör i princip avse varje enskild gåva. Hinder bör dock inte uppställas för att även flera mindre gåvor till samma organisation, vilka för ett år sammanlagt uppgår till minst 200 kr., medför avdragsrätt.

Det är sedan länge en princip i vårt skattesystem att avdrag inte medges för medlemsavgifter till ideella föreningar. Den omständigheten att gåva till viss organisation medför avdrag föranleder enligt vår uppfattning inte att denna princip bör genombrytas och avdrag medges även för medlemsavgift till organisationen. Några nämnvärda svårigheter i tillämpningen att dra gränsen mellan gåva och medlemsavgift torde inte behöva uppkomma. Anledning torde i allmänhet saknas att frångå skattskyldigs och organisations uppgift att fråga är om gåva och inte medlemsavgift.

Vi vill dock nämna att ett avsteg från det principiella avdragsförbudet för medlemsavgifter med tiden kan bli nödvändigt. Vi tänker här närmast på de olikartade ekonomiska förhållandena inom svenska kyrkan och de fria trossamfunden. Så länge svenska kyrkan är ett offentligrättsligt organ med beskattningsrätt kan det inte gärna komma i fråga att medge avdrag för kyrkoskatten och då inte heller för medlemsavgifter till de fria trossamfunden. Om relationerna mellan staten och svenska kyrkan ändras blir situationen en annan. Svenska kyrkan får då ta ut medlemsavgifter på i princip samma sätt som andra trossamfund. Med tanke på de förutsättningar som svenska kyrkan hittills arbetat under skulle avdragsförbudet avseende medlemsavgifter få betydelsefulla konsekvenser. Vi vill därför framhålla att frågan om avdrag för medlemsavgifter till trossamfund

kan komma i ett annat läge i framtiden.

4.6 Organisationens struktur och juridiska karaktär
m.m.

En fråga som vi haft att ta ställning till är om avdragsrätten skall begränsas till att gälla gåvor till ideella föreningar eller om den också skall omfatta gåvor till stiftelser. Frågan aktualiseras inte minst av att den nyligen genomförda lagstiftningen om utvidgad skattefrihet endast avser ideella föreningar.

I stort sett kan väl sägas, att det främst är för ideella föreningar som en avdragsrätt får praktisk betydelse. Det är emellertid inte ovanligt att föreningar driver viss del av sin verksamhet genom en stiftelse till vilken testaments- och gåvomedel kanaliseras. Skäl att utesluta avdragsrätt för gåvor till sådan stiftelse synes inte föreligga. Med hänsyn bl.a. härtill anser vi att anledning saknas att göra skillnad mellan gåvor till föreningar och till stiftelser.

Det finns ett antal äldre föreningar med ideella ändamål som främst av formella skäl är registrerade som ekonomisk förening enligt 1911 års lag om ekonomiska föreningar. Enbart den omständigheten att en förening är registrerad enligt nämnda lag bör inte hindra att avdrag medges för gåvor till den om förutsättningarna för avdragsrätt är uppfyllda i övrigt. Gåvor till ekonomiska föreningar enligt 1951 års lag om sådana föreningar faller däremot uppenbarligen utanför tillämpningsområdet för våra förslag.

En annan fråga som rests är om avdragsrätten skall begränsas till att avse riksorganisationer. Vi anser att en sådan begränsning av principiella och praktiska skäl vore olycklig. Man skulle nämligen i så fall gynna redan etablerade organisationer, medan nystartade organisationer skulle få svårt att göra sig gällande. Det finns enligt vår mening risk för att en sådan konserverande effekt skulle kunna medföra att uppkommande behov får svårare att vinna beaktande. Vidare torde det vara ytterst besvär-

ligt att finna godtagbara kriterier för att avgöra om en riksorganisation föreligger eller ej.

En liknande fråga, där vi känner ungefär samma betänkligheter, är huruvida man skall kräva att organisationen har en viss minsta storlek uttryckt i antalet medlemmar eller på annat sätt.

En vidsträcktare ändamålsbestämning än vad vi föreslagit i det föregående skulle antagligen trots de nämnda olägenheterna nödvändiggöra någon begränsning av ifrågavarande slag. Med de föreslagna ändamålsbestämningarna synes emellertid inte några mera avsevärda administrativa eller kontrollmässiga svårigheter behöva uppkomma om även gåvor till lokala och små organisationer medför avdragsrätt.

Avdragsrätten bör endast omfatta gåvor till svenska organisationer.

4.7 Personkretsen för organisationens verksamhet

En förutsättning i gällande rätt för att stiftelse skall förmånsbehandlas enligt 53 § 1 mom. första stycket e) KL är att verksamheten inte är begränsad till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer. Enligt den nyligen genomförda lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar blir förening i princip skattefri under förutsättning bl.a. att föreningen har till syfte att främja vissa ändamål utan begränsning till viss familjs, vissa familjers, föreningens medlemmars eller andra bestämda personers ekonomiska intressen.

En annan förutsättning i de nya reglerna för skattefrihet är att föreningen är öppen. Här ligger ett principiellt krav på att föreningen inte får vägra någon inträde som medlem. Inträde får dock vägras utan att skattefriheten går förlorad om särskilda skäl föreligger för det med hänsyn till arten eller omfattningen av verksamheten

eller syftet eller annan orsak.

Vårt system för avdragsrätt bör som framgår av vad vi tidigare anfört omfatta gåvor både till föreningar och stiftelser. Det går därför inte att direkt anknyta till de nämnda förutsättningarna i den nya lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar. Vidare anser vi att i vårt sammanhang bör beaktas att en begränsad krets kan gynnas även i hänseenden som inte kan betecknas som rent ekonomiska.

Med hänsyn bl.a. härtill vill vi fordra att verksamheten hos en kvalificerad organisation inte är inriktad på bestämda personer. Så får anses vara fallet om verksamheten tillgodoser en grupp vars sammansättning på förhand med stor sannolikhet kan förutses. Ett exempel härpå är en viss familj eller vissa familjer. Ett ytterligare exempel är en förening där medlemskretsen är begränsad på sådant sätt att föreningen är sluten. Att verksamheten är inriktad på medlemmarna i en öppen förening bör däremot inte verka diskvalificerande.

Med uttrycket "inriktad på" avser vi att uttrycka att det för diskvalificering räcker att man kan tydligt spåra att verksamheten i praktiken väsentligen bedrivs till förmån för bestämda personer.

I prop. 1976/77:135 gjorde föredragande statsrådet vissa uttalanden till ledning för rättstillämpningen angående innebörden av begreppet öppen förening. Uttalandena, som bör tjäna till ledning även i förevarande sammanhang, innehåller såvitt nu är aktuellt i huvudsak följande.

En ideell förening är oförhindrad att begränsa medlemskapet till sådana personer som delar föreningens mål och är beredda att följa dess stadgar. Sådana inträdesregler som ett fysiskt handikapp i en handikappförening, bör inte heller hindra skattefrihet. Likaså bör öppenhetskravet normalt anses uppfyllt även om medlemskap förutsätter att den sökande bor inom visst område eller tillhör viss skola eller visst företag. Villkoren för medlemskap får naturligtvis inte vara så utformade att kravet på öppenhet i realiteten kringgås. Om t.ex. en-

dast en mycket begränsad krets av personer kan bli medlemmar bör föreningen under alla omständigheter vara oinskränkt skattskyldig. Detsamma bör gälla om föreningens medlemsantagning baseras på godtyckliga eller diskriminerande grunder. Kravet på öppenhet har motsvarande tillämpning i fråga om förenings rätt att utesluta medlemmar. En förening är sålunda inte att anse som öppen om den utesluter medlemmar utan giltiga skäl.

4.8 Ändamål - verksamhet

Enligt gällande regler är stiftelser som har till huvudsakligt ändamål att verka för vissa angivna ändamål begränsat skattskyldiga. Frågan om skattskyldigheten för stiftelse skall bedömas med hänsyn till det ändamål som tillgodoses i den bedrivna verksamheten. Vidare gäller att stiftelse som i sin verksamhet främjar flera ändamål skall anses begränsat skattskyldig om verksamheten huvudsakligen avser att tillgodose kvalificerande ändamål. Främjas ändamål av annan art i mer än ringa omfattning går skattefriheten förlorad.

Enligt den nya lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar skall förening för att erhålla skattefrihet ha till huvudsakligt syfte att främja de i lagstiftningen angivna ändamålen. Enligt en kompletterande regel skall föreningen dessutom i sin verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodose sådana ändamål.

Även i vårt sammanhang finns det anledning att uppställa krav av ifrågavarande slag på syfte och verksamhet. Enligt vår uppfattning bör lämpligen kongruens råda mellan stadgarna och verksamheten. Vi förslår därför att som villkor för avdragsrätt uppställs att organisationen i överensstämmelse med sina stadgar uteslutande eller så gott som uteslutande tillgodoser ändamål av kvalificerande natur.

För att organisation skall anses som trossamfund bör krävas att organisationen uteslutande eller så gott som uteslutande utövar religiös verksamhet. Begreppet religiös

verksamhet bör inte tolkas snävt. Därunder bör falla inte endast verksamhet som direkt avser trosutövning utan även annan verksamhet, som det ter sig naturligt att trossamfund utövar, t.ex. hjälpverksamhet och ungdomsverksamhet.

De krav på kvalificerade organisationers verksamhet, som vi sålunda vill uppställa, avser användningen av inkomster. Dessa måste alltså uteslutande eller så gott som uteslutande gå till kvalificerande verksamhet. Däremot bör organisation utan att kvalifikationen går förlorad kunna driva ekonomisk verksamhet för att finansiera den kvalificerande verksamheten. Det förhållandet att en organisation förvaltar fastigheter eller driver rörelse bör således i och för sig inte hindra att organisationen omfattas av avdragsrätten.

Bedömningen av om ifrågavarande krav på verksamheten uppfylls eller ej får således göras med ledning av medelsanvändningen. Därvid bör ställas i relation till varandra å ena sidan organisationens totala inkomster i avkastning av tillgångar och influtna gåvor m.m. sedan i förekommande fall fondering avräknats och å den andra det belopp som använts för kvalificerande verksamhet. Det får ankomma på de tillämpande myndigheterna att med ledning av denna relation avgöra om kravet uppfylls att ändamål av kvalificerande natur så gott som uteslutande tillgodoses.

Den bedömning det här är fråga om tar som nämnts sikte på omedelbara utgifter. I vilken utsträckning fondering bör tillåtas behandlas i nästa avsnitt.

Det kan i sammanhanget finnas skäl att nämna, att organisation som inte själv omfattas av avdragsrätten i princip har möjlighet att bilda en stiftelse med sådant ändamål att gåvor till stiftelsen blir avdragsgilla. Liknande stiftelsebildningar förekommer redan på sina håll med anledning av de skilda förutsättningarna för befrielse från arvsskatt respektive gåvoskatt. En organisation som t.ex.

vid sidan av hjälpverksamhet bedriver även annan verksamhet och på grund härav inte kommer att omfattas av avdragsrätten kan sålunda bilda en stiftelse som har till ändamål att främja hjälpverksamheten. Gåvomedel till hjälpverksamheten som kanaliseras via stiftelsen kan härigenom bli avdragsgilla. Fall kan även tänkas där det kan vara lämpligt att dela upp verksamheten i en förening med blandad verksamhet på två olika föreningar på så sätt att verksamhet som berättigar till gåvoavdrag överförs till en av föreningarna och annan verksamhet till den andra.

4.9 Fondering

En förutsättning för skattebefrielse enligt den nya lagstiftningen om beskattningen av ideella föreningar är att föreningen bedriver en verksamhet som skäligen svarar mot avkastningen av föreningens tillgångar. En liknande regel gäller sedan tidigare för stiftelser.

I avkastningen bör enligt vad föredragande statsrådet anförde i prop. 1976/77:135 inte medräknas realisationsvinster eller sådan rörelseinkomst som är skattepliktig. Inte heller medlemsavgifter, allmänna bidrag från stat och kommun eller gåvor från enskilda m.fl. ansågs bära omfattas av begreppet avkastning. Inkomster av sistnämnda slag som är direkt avsedda för att täcka föreningens löpande utgifter ansågs dock bära beaktas genom en av ett exempel närmare belyst proportioneringsmetod. Som skäl här för angavs att en förening inte bör kunna hävda, att kostnaderna för den ideella verksamheten finansieras uteslutande med avkastningen av föreningens tillgångar och att föreningen därför har rätt att lägga medlemsavgifter och offentliga bidrag till kapitalet. Skatteutskottet (SkU 1976/77:45) instämde i princip med vad som anförts i propositionen men riktade vissa invändningar mot nämnda exempel

Föredragande statsrådet anförde vidare, att det får ankomma på praxis att avgöra exakt hur stor del av avkastningen som måste användas för det ideella ändamålet för att skattefrihet skall komma i fråga. Enligt hans uppfattning är en

lämplig utgångspunkt för bedömningen att i genomsnitt minst 80 % av avkastningen räknat över en period av inemot fem år skall användas för det ideella ändamålet. Med anledning av detta uttalande anförde skatteutskottet följande.

Utskottet vill för sin del inte utesluta att ifrågavarande genomsnittsbedömning i vissa fall bör kunna omfatta en längre tidsperiod. Denna fråga sammanhänger delvis med dispensregelns utformning [se nedan]. Av vad som nyss anförts framgår att dispensmöjligheterna inte omfattar medel som reserveras för reparation av uthyrd fastighet. En ideell förening bör givetvis i rimlig omfattning kunna avsätta medel exempelvis för planerade omfattande reparationer även av uthyrd fastighet, utan att förmånsbehandlingen med nödvändighet omintetgörs därför att kostnaderna ligger längre fram i tiden än fem år. Därtill kommer att vissa allmännyttiga föreningar torde ha kostnader som varierar starkt från år till år. Detsamma kan gälla i fråga om deras möjligheter att erhålla bidrag till verksamheter från det allmänna eller från andra håll. I sådana fall bör enligt utskottets uppfattning en mer generös bedömning kunna komma i fråga, om det står klart att föreningen sett på sikt disponerar minst 80 % av sina inkomster för sitt allmännyttiga ändamål och att man i det aktuella fallet kan bortse från skatteflyktsaspekter. Enligt utskottets uppfattning bör det ankomma på de tillämpande myndigheterna att med ledning av hittillsvarande praxis bedöma även denna fråga med hänsyn till vad som i det enskilda fallet kan anses som skäligt.

Riksdagen godkände vad skatteutskottet anförde.

Enligt den nya lagstiftningen gäller vidare följande. Ideell förening som avser att anskaffa fastighet eller annan anläggning för den ideella verksamheten och som på grund härav inte kan uppfylla ifrågavarande s.k. fullföljdsrekvisit skall efter särskild dispens ändå kunna frikallas från skattskyldighet. Sådan dispens skall också kunna lämnas om en förening avser att genomföra omfattande byggnads-, reparations- eller anläggningsarbeten på fastighet som brukas av föreningen. Dispens får avse högst fem beskattningsår. Villkor får föreskrivas om ställande av säkerhet o.d. för skatt som kan komma att påföras om föreningen inte genomför investeringen. Beslut i dispensfråga meddelas av skattechefen eller särskilt förordnad tjänsteman. Talan mot sådant beslut får föras hos riksskatteverket. Förening som inte genomför investering för vilken dispens lämnats skall kunna eftertaxeras.

Vi kan även för vårt sammanhang i stort sett ansluta oss till förevarande tankegångar bakom den nya lagstiftningen. I ett hänseende måste dock i vårt system reglerna utformas något annorlunda. Vid bedömningen av om fullföljdsrekvisitet uppfylls bör nämligen organisationens medelsanvändning i den kvalificerande verksamheten ställas i relation till - utöver vad som följer av den nya lagstiftningen - även influtna gåvor från enskilda. I vad gåva överstiger 2 000 kr. bör den dock inte beaktas.

Även i ett annat hänseende skiljer sig förutsättningarna för våra förslag något från dem som ligger till grund för lagstiftningen om utvidgad skattefrihet för ideella föreningar. Vi kommer nämligen i det följande att föreslå att riksskatteverket årligen upprättar en förteckning över organisationer till vilka gåvor kan ges med avdragsrätt. Mot bakgrund härav synes ett särskilt dispensinstitut onödigt. I stället bör riksskatteverket i samband med upprättandet av förteckningen i förekommande fall ta ställning till om organisation trots betydande fondering ändå bör upptas på förteckningen. Vad skatteutskottet anfört samt dispensgrunderna i skattskyldighetshänseende bör därvid vara vägledande. I fråga om större projekt, t.ex. ett kyrkobygge e.d., bör fondering under avsevärt längre tid än fem år kunna godtas.

4.10 Upplösning, byte av verksamhet

I syfte att förebygga eventuellt missbruk har i den nya lagstiftningen om utvidgad skattefrihet för ideella föreningar införts en bestämmelse om att till intäkt av kapital skall räknas vad som i samband med ideell förenings upplösning, medlems avgång ur föreningen e.d. utskiftas till medlem utöver inbetald insats.

Bestämmelsen fyller en plats även i vårt system. Vi har övervägt om den behöver kompletteras med en regel om beskattning av fonderade medel för det fall att ideell förening som är kvalificerad enligt våra regler ändrar verksamhetens inriktning så att kraven för kvalifikation inte längre uppfylls.

Vi har emellertid funnit att med den utformning av avdrags-systemet som vi föreslår man knappast behöver befara missbruk av antydd art. Det är därför enligt vår uppfattning inte påkallat att nu tynga lagstiftningen med föreskrifter av ifrågavarande slag. Skulle den av oss förutsatta framtida översynen av systemet visa att missbruk mot förmodan trots allt förekommit kan erforderliga korrektiv införas i det sammanhanget.

Påpekas kan att förmögenheten i stiftelser har en särskilt stark anknytning till ändamålsbestämningen. Enligt permutationslagen kan sålunda bestämmelse som enskild meddelat i stiftelseförordnande ändras eller upphävas endast om den på grund av ändrade förhållanden ej längre kan iakttagas eller om den blivit uppenbart onyttig e.d. Avser permutation ändring av ändamålet, skall det nya ändamålet så nära som möjligt motsvara det ursprungliga.

4.11 Processuella frågor

Frågan huruvida gåva till viss organisation medför avdragsrätt eller ej kommer att prövas vid gåvogivarens taxering. En sådan prövning skulle i många fall innefatta besvärliga avgöranden, om inte särskilda åtgärder vidtogs för att underlätta taxeringsnämndernas bedömning. Problemet accentueras bl.a. av att en och samma organisation kan ha givare som är bosatta i många olika taxeringsdistrikt. I ytterlighetsfall, såsom i fråga om de stora riksomfattande hjälppositionerna, kan frågan om avdragsrätt för gåvor till en organisation komma under prövning hos flertalet av landets taxeringsnämnder.

Med hänsyn härtill är det enligt vår uppfattning nödvändigt att de organisationer, till vilka utgivna gåvor bör medföra avdragsrätt, upptas på en förteckning till ledning för taxeringsmyndigheterna och de skattskyldiga. Uppgiften att upprätta förteckningen bör anförtros riksskatteverket.

En fråga till vilken ställning måste tas i sammanhanget är vilken rättslig betydelse som skall tillmätas det förhållandet att en organisation är eller inte är upptagen på förteckningen. Det finns två möjligheter. Den ena är att föreskriva att förteckningen skall vara bindande för taxeringsmyndigheterna. Alternativet skulle å ena sidan helt avlasta bedömningen av organisationernas status i avdragshänseende från taxeringsmyndigheterna. Å andra sidan skulle de skattskyldiga betas möjligheten att på vanligt sätt få frågan om avdragsrätten prövad i processuell ordning av skattedomstolarna. Även med det andra alternativet, som vi strax kommer till, torde en hög grad av stadga vid taxeringen erhållas. Vi anser därför att förteckningen inte skall vara bindande.

Förteckningen bör alltså få karaktär av anvisning till ledning för taxeringen. Verkan av att organisation är upptagen på förteckningen bör enligt vår uppfattning vara att taxeringsnämnderna - om gåvan är styrkt - utan vidare skall kunna medge avdrag för gåva till organisationen. Om avdrag yrkas för gåva till organisation som inte är upptagen på förteckningen bör å andra sidan en restriktiv hållning intas. Avdrag bör sålunda medges endast om den skattskyldige presterar utredning - stadgar, verksamhetsberättelse o.d. - varav otvetydigt framgår att organisationen är av sådan karaktär att gåvan är avdragsgill.

Endast organisation som själv begär det bör upptas på förteckningen. Anledning att föreskriva särskild uppgiftsskyldighet torde saknas. Det ligger i sakens natur att organisation som vill bli upptagen på förteckningen får tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för riksskatteverkets bedömning. Förteckning bör upprättas årligen och vara klar till deklarationstiden. Med hänsyn härtill kan inte förhållandena under hela beskattningsåret beaktas. Det torde emellertid i allmänhet vara tillfyllest om bedömningen avser det räkenskapsår, som gått till ända närmast före, förslagsvis, den 1 oktober under beskattningsåret. Organisationen bör dock i förekommande fall upplysa om förändringar i ändamål och

allmän inriktning av verksamheten som inträffat efter räkenskapsårets utgång. Det bör få ankomma på riksskatteverket att med ledning av det här anförda utforma närmare anvisningar om vad organisation som önskar upptas på förteckningen har att iaktta.

Det får givetvis ankomma på skattskyldig som i deklarationen yrkar avdrag för gåva att styrka att gåva utgivits. Några särskilda formkrav härför anser vi inte erforderliga. En grundläggande förutsättning för att avdrag skall medges måste dock vara att handling som utvisar såväl gåvans storlek som den mottagande organisationens identitet bifogas självdeklarationen. Kvitto som utvisar att ett belopp motsvarande gåvan satts in på postgirokonto eller bankgirokonto som tillhör organisationen bör normalt kunna godtas. Det kan med hänsyn härtill vara lämpligt att riksskatteverket i förteckningen anger organisationernas kontonummer. Även ett kvitto utfärdat av organisationen bör självfallet godtas.

Enligt lagen om arvsskatt och gåvoskatt (AGL) har arvsbeskattningen formen av en arvslottsskatt som utgår på arvingars och testamentstagares lotter i dödsboet. Skattskyldig är den som förvärvar egendomen. För bestämmande av skatten indelas de skattskyldiga i tre olika skatteklasser, för vilka olika skatteskalor gäller. Arvsskatten kompletteras med en gåvobeskattning, som utgår efter samma skatteskalor som arvsskatten.

Enligt 3 § AGL är staten befriad från arvsskatt och gåvoskatt. Sådan befrielse tillkommer dessutom enligt nämnda lagrum vissa organisationer som ansetts främja ändamål av höggradigt allmännyttig karaktär. Härutöver är vissa andra organisationer med allmännyttiga ändamål befriade från gåvoskatt enligt 38 § AGL. För denna grupp beräknas jämlikt 28 § AGL arvsskatten enligt klass III och inte enligt klass II som tillämpas för övriga juridiska personer. Skillnaden mellan skatteskalorna för dessa klasser är att skalan för klass III för lotter över 30 000 kr. stannar vid 30 % medan skalan för klass II fortsätter att stiga upp till 72 % avseende del av lott som överstiger 1 milj. kr.

Vi har i avsnitt 2.2.2. redovisat vilka slag av organisationer som hör till de två nämnda grupperna av organisationer som är gynnade i arvs- och gåvoskattenhänses. För organisationer med religiösa ändamål gäller följande.

Fri från såväl arvsskatt som gåvoskatt är endast svenska kyrkan - närmast då genom de s.k. riksskyrkliga organen

svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete, styrelsen för svenska kyrkan i utlandet och svenska kyrkans diakoninämnd. Grunden härför är att dessa organ ansetts omfattas av den skattebefrielse som tillkommer staten. Svenska kyrkans församlingar åtnjuter däremot - i egenskap av kommuner - endast befrielse från gåvoskatt. Befriade från gåvoskatt men ej från arvsskatt är vidare kyrkor samt stiftelser och sammanslutningar med huvudsakligt syfte att främja religiösa ändamål. Dessa organisationer tillhör i enlighet med vad som nyss nämnts klass III vid arvsskatteberäkningen.

Begreppet kyrka diskuterades i samband med 1951 års religionsfrihetslagstiftning. Enligt punkt 7 av anv. till 53 § KL avses med kyrka en till svenska kyrkan hörande lokalkyrka, domkyrka e.d. i dess egenskap av ägare till viss för svenska kyrkans verksamhet avsedd egendom. Denna begreppsbestämning torde vara tillämplig även i gåvoskattehänseende.

I riksdagen har vid flera tillfällen väckts motioner om att bl.a. de fria trossamfunden skall befrias även från arvsskatt mot bakgrund bl.a. av att svenska kyrkan är befriad från sådan skatt. Våren 1976 avstyrkte skatteutskottet motioner i ämnet med hänvisning till att regeringen väntades ta ställning till frågan innan proposition angående beskattningen av ideella föreningar lades fram (SkU 1975/76:52) Riksdagen godkände vad utskottet hade anfört.

I prop. 1976/77:135 om ändrade regler för beskattning av ideella föreningar, m.m., anförde föredragande statsrådet att frågan om arvsskattefrihet för trossamfunden bör remissbehandlas innan den avgörs av statsmakterna.

Genom tilläggsdirektiv, beslutade vid regeringssammanträde den 14 april 1977, uppdrogs åt oss att lägga fram förslag i fråga om arvsskattebefrielse för svenska kyr-

kans församlingar och de fria trossamfunden och deras lokalorganisationer.

Vår uppgift är att från skattetekniska utgångspunkter utforma ett förslag till arvsskattebefrielse för bl.a. de fria trossamfunden som underlag för remissbehandling. Där- emot ingår inte i uppgiften att ta ställning till om ett så- dant förslag bör genomföras eller ej.

Svenska kyrkans församlingar skall enligt direktiven om- fattas av förslaget. Enligt vår uppfattning bör i samma mån även kyrkor som tillhör svenska kyrkan arvsskattebefrias. Vidare skall enligt direktiven förslaget om arvsskattefri- het omfatta de fria trossamfunden och deras lokalorganisa- tioner. Vår uppgift är härvid i första hand att ta ställ- ning till vilka krav som bör ställas för att en organisa- tion skall anses som trossamfund i förevarande sammanhang.

Som vi redan tidigare nämnt förstås med trossamfund enligt 4 § religionsfrihetslagen, förutom svenska kyrkan, samman- slutning för religiös verksamhet, vari ingår att anordna gudstjänst. Vi har när vi utformat vårt förslag om avdrag för gåvor utgått från denna bestämning. Som förutsättning för avdragsrätt har vi uppställt att organisationen regel- bundet anordnar offentlig gudstjänst. Skälet härtill är att vi ansett att endast organisation som uppfyller ett visst mått av bredd och kontinuitet i verksamheten bör omfattas av avdragsrätten. Vidare omfattar nämnda förslag gåvor till samlarbetsorgan för trossamfund och till organisa- tioner som är anknutna till trossamfund och vars verksamhet kan anses utgöra ett led i samfundets.

Enligt vår uppfattning lämpar sig den avgränsning som

vi sålunda föreslagit i fråga om avdrag för gåvor även i arvsskattelhänseende. Huruvida även andra religiösa organisationer bör tillerkännas arvsskattbefrielse är däremot en större fråga och bör enligt vår uppfattning inte prövas utan att även övriga skattefrihetsregler i AGL ses över. En sådan översyn ligger utanför vårt uppdrag.

Vi föreslår i enlighet härmed att en arvsskattbefrielse skall avse den grupp av religiösa organisationer som omfattas av vårt förslag angående gåvoavdragsrätten.

I lagtexten bör dock organisationerna beskrivas på ett utförligare sätt än vad vi föreslagit i fråga om avdragsrätten. Vi har i det sammanhanget ansett att benämningen trossamfund utan olägenhet kan omfatta även organ för trossamfund såsom lokal- eller domkyrka som hör till svenska kyrkan samt församling. I nu förevarande sammanhang, där fråga är om organisationens egen ställning i beskattningshänseende, synes denna teknik mindre lämplig. Vi har därför i lagtextförslaget på ett utförligt sätt angett vilka organisationer som skattbefrielsen avser. Begreppet trossamfund får därmed en snävare innebörd i AGL än i KL, men vi anser att detta knappast medför någon nämnvärd olägenhet.

En lagstiftning om avdragsrätt för gåvor enligt vårt förslag bör kunna träda i kraft den 1 januari 1978 och avse gåvor som lämnas efter denna tidpunkt. Även en lagstiftning om arvsskattebefrielse för trossamfund m.m. bör kunna träda i kraft nämnda dag. Den bör självfallet inte avse testamentsförvärv för vilka skattskyldighet inträtt dessförinnan.

De statsfinansiella verkningarna av en avdragsrätt utformad enligt våra förslag är utomordentligt svåra att uppskatta. Alltför många osäkra faktorer föreligger för att en beräkning i egentlig bemärkelse skall vara meningsfull. Vi får därför begränsa oss till att ange ett räkneexempel.

Exemplet bygger på antagandet att 500 000 personer med avdragsrätt ger bort i genomsnitt 400 kr. var. Den genomsnittliga marginalskatten antas vara 60 %. Med dessa förutsättningar blir skattebortfallet 120 milj. kr., varav knappt hälften avser kommunal skatt. Vi vill understryka att detta endast är ett exempel på effekten av en avdragsrätt och inte ett uttalande om att just de angivna antagandena kan anses sannolika.

Skattebortfallet om vårt förslag beträffande arvsskattebefrielse för trossamfund m.m. genomförs torde bli relativt obetydligt och behöver knappast beaktas vid budgetberedningen.

Bilaga 4

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds B 1977: 2) Avdrag för gåvor

Utredningens förslag har kritiserats kraftigt av många remissinstanser. Åtskilliga avstyrker att en avdragsrätt för gåvor införs. Flertalet av de instanser som är positiva till en avdragsrätt menar emellertid att den bör ges en annan form än den föreslagna. Endast ett fåtal instanser biträder utredningsförslaget. Kritik har också framförts mot enskildheter i förslaget, bl. a. rörande avdragets närmare utformning.

Införandet av en avdragsrätt för gåvor avstyrks av *KRNS, RSV, länsstyrelsen i Stockholms län, en minoritet vid länsstyrelsen i Jönköpings län, länsstyrelsen i Kalmar län, en minoritet vid länsstyrelserna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, länsstyrelserna i Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, domkapitlen i Uppsala, Linköpings, Lunds och Stockholms stift, SACO|SR, DHR, HICK, KLYS, LO, RFHL, SFR, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Svenska scoutförbundet, en minoritet inom Landstingsförbundet, Svenska sektionen av Amnesty International, Sveriges kristna ungdomsråd, Länkarnas riksförbund, TCO, Unga örnars riksförbund, CUF, EIO, Broderskapsrörelsen, Förbundet Vi unga och Verdandi.*

Att avdrag för gåvor bör införas vid inkomsttaxeringen anser en *minoritet vid länsstyrelsen i Stockholms län, länsstyrelsen i Jönköpings län, en minoritet vid länsstyrelsen i Kalmar län, länsstyrelsen i Malmöhus län, en minoritet vid länsstyrelserna i Värmlands, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands samt Norrbottens län, AFF, CFB, FOS, Frälsningsarmén, Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, IOGT|NTO, Svenska frisksportförbundet, KFUK|KFUM, Landstingsförbundet, LVF, MS-förbundet, RFMA, Riksförbundet Sveriges Lottakårer, RTP, Riksföreningen mot cancer, Rädda barnen, SCC, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Svenska nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar, Svenska kommunförbundet, Svenska rotaryrådet, Svenska röda korset, Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd, Kristen vetenskaps publikationsskommitté för Sverige, Mosaiska församlingen, Östra Södermanlands järnväg, Svenska naturskyddsföreningen, Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, RfW och DKS.N.*

Tveksamma är *länsstyrelsen i Västmanlands län, RNS och FPU*. Vissa instanser har ej tagit ställning till om avdragsrätt för gåvor skall införas. Till dem hör *SIDA, kammarkollegiet, Näringslivets granskningsnämnd, SIV, SESG, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, RF, MRA och MHF.*

Från flera håll har principiella skäl anförts mot att avdragsrätt införs. Man har menat att gåvor är typiska levnadsomkostnader och ej kostnader

för intäkternas förvärvande. En avdragsrätt för gåvor skulle således innebära ett avsteg från hittills gällande grunder för skattelagstiftningen. Till dem som har avstyrkt förslaget på bl. a. dessa grunder hör *KRNS, RSV, länsstyrelserna i Kalmar, Värmlands, Västmanlands och Gävleborgs län, SACO/SR och TCO*.

Många har ansett avdragsgilla gåvor vara ett odemokratiskt sätt att bidra till behövande organisationer eftersom alla skattebetalare skulle finansiera bidragen i och med att varken givare eller gåvotagare beskattades. Från främst handikapprörelsernas håll har också befarats att det skulle leda till en förskjutning av ansvaret från samhället till enskilda välgörare. Bidragen från det allmänna har också befarats minska till följd av skattebortfallet – som många menat skulle bli större än vad utredningen räknat med. Man har också hävdat att det skulle vara förnedrande för mottagaren att få s. k. almosor i stället för att samhället tog ett direkt ansvar. Från dessa ståndpunkter har emellertid *RTP* tagit avstånd och framhållit att givandet i sig själv har ett egenvärde.

Till dem som har framfört kritik eller farhågor av nu nämnt slag hör *länsstyrelserna i Värmlands och Gävleborgs län, DHR, HCK, KLYS, LO, MS-förbundet, RFMA, RFHL, RNS, SCC, SFR, en minoritet vid Svenska kommunförbundet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Länkarnas riksförbund, Svenska scoutförbundet, Unga örnnars riksförbund, CUF, EIO, FPU, Broderskapsrörelsen och Förbundet Vi unga*.

En annan principiell invändning har varit, att det vore osunt att införa ett "affärsmässigt" tänkande i givandet, vilket i stället bör ske av helt ideella och oegennyttiga aspekter. Man har härvid även befarat att det skulle leda till en förskjutning av givandet till de organisationer som omfattades av avdragsrätten medan organisationer som stod utanför skulle få mindre bidrag än tidigare. Nybildade organisationer skulle därigenom få svårt att etablera sig. Konsekvenser av detta slag betonas av bl. a. *länsstyrelserna i Stockholms, Värmlands och Västmanlands län, Svenska sektionen av Amnesty International, Rädda barnens riksförbund, SFR, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, TCO, Kristen vetenskaps publikationskommitté för Sverige, MRA, Sveriges kristna ungdomsråd, Näringslivets granskningsnämnd och Broderskapsrörelsen*.

En del remissinstanser har befarat praktiska och administrativa svårigheter i taxeringsarbetet, vilket skulle stå i stark motsättning till de effektivitetssträvanden som f. n. pågår inom taxeringsarbetet. Detta har framhållits av bl. a. *länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Kalmar, Värmlands och Norrbottens län, RSV, HCK, LO, TCO och EIO*.

Flertalet som tagit upp fråga om skattelättnadens form har förordat skattereduktion i stället för som utredningen föreslagit, avdrag från inkomster. I huvudsak har rättviseskäl anförts härför eftersom skattelättnaden då inte skulle påverkas av inkomstens storlek. Det har också anförts att det här inte är fråga om en kostnad för intäkternas förvärvande utan om en lev-

nadskostnad. Till dem som förordat skattereduktion hör *länsstyrelserna i Jönköpings och Västernorrlands län, MS-förbundet, Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd, Kristen vetenskaps publikationskommitté för Sverige, CUF och FPU*. Utredningens förslag förordas däremot av *RSV, länsstyrelsen i Västmanlands län och Svenska kommunförbundet*.

Landstingsförbundet har föreslagit att avdragsrätten begränsas till att avse bara den statliga inkomstskatten för att inte anstränga kommunernas och landstingens ekonomi.

Kritiken har varit särskilt stark vad gäller frågan om avgränsningen av mottagarkretsen. I denna fråga har även de instanser som principiellt tillstyrkt förslaget kommit med invändningar.

Enbart ett fåtal instanser har godtagit eller i vart fall ej invänt mot den avgränsning som föreslagits av utredningen. Hit hör *LVF, MS-förbundet, RFMA, RTP, Riksföreningen mot cancer, Rädda barnens riksförbund, SCC, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Svenska nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar, Kristen vetenskaps publikationskommitté för Sverige och Mosaiska församlingarnas i Sverige centralråd*.

Från flertalet håll har emellertid förslaget kritiserats i ifrågavarande avseende. En del instanser har helt allmänt framfört att förslaget leder till gränsdragnings- och rättviseproblem. Man har vidare hävdat att all ideell verksamhet ur samhällets synpunkt borde betraktas som lika värdefull och i lika mån främjas. Kritik av sådant slag har framförts av bl. a. *KRNS, RSV, länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Värmlands, Västmanlands, Gävleborgs och Västernorrlands län, domkapitlen i Linköping och Lund, SACO/SR, LO, Landstingsförbundet, SFR, Svenska scoutförbundet, TCO, CUF, EIO, FPU, Broderskapsrörelsen samt Förbundet Vi unga*.

Från flera håll har man varit speciellt kritisk över att organisationer som sysslar med idrotts- och nykterhetsverksamhet lämnats utanför. Detta har framförts av bl. a. *en minoritet vid länsstyrelsen i Stockholm, länsstyrelserna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, SACO/SR, Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd, Frälsningsarmén, IOGT/NTO, Svenska frisksportförbundet, Svenska kommunförbundet, Sveriges kristna ungdomsråd, RF, MHF och DKS*. Stark kritik har också riktats mot att organisationer som sysslar med barn- och ungdomsverksamhet lämnats utanför. Några har ansett detta vara inkonsekvent och orättvist eftersom trossamfund som sysslar med denna verksamhet skulle ingå i mottagarkretsen. Kritik häröver har framförts av bl. a. *RSV, kammarkollegiet, länsstyrelserna i Jönköpings, Västmanlands och Norrbottens län, KFUK/KFUM, Unga örnars riksförbund och Sveriges kristna ungdomsråd*.

Även andra verksamhetsgrenar har ansetts vara diskriminerade som kultur, miljövärd, utbildning, narkotikabekämpning m. fl. Detta har framhållits av *KLYS, Östra Södermanlands järnväg, Svenska naturskyddsföreningen, R/W resp. RNS*. Vidare har bl. a. *kammarkollegiet, AFF, CFB,*

FOS och Riksförbundet Sveriges Lottakårer anmärkt mot att frivilliga försvarsorganisationer har lämnats utanför.

Meningarna har också varit delade vad gäller utredningens förslag om att en förteckning – med icke bindande verkan – skall upprättas av RSV. Även de instanser som av olika skäl avstyrkt förslaget har i vissa fall tagit upp frågan om hur man – om förslaget skulle genomföras – på bästa sätt skulle utforma förslaget processuellt sett. Företrädesvis har diskuterats huruvida förteckningen bör vara bindande eller ej.

Till dem som utan att närmare gå in på frågan om bindande eller ej bindande förteckning biträtt utredningsförslaget hör *LVF, Kristen vetenskaps publikationskommitté för Sverige, Näringslivets granskningsnämnd, SIV, Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, Svenska kommunförbundet, Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd* – som tillägt att det bör räcka med att samfundets namn är infört och att däri bör inräknas lokala och regionala organ. *Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet och länsstyrelsen i Kalmar län* har tillstyrkt att förteckningen ej skall vara bindande med hänsyn till bl. a. att det annars kunde missgynna nystartade organisationer som ibland kan bildas mycket snabbt, exempelvis vid katastrofliknande situationer.

Många har hävdatt att förteckningen – om en sådan skall upprättas – i stället borde vara bindande. Hit hör *RSV, länsstyrelserna i Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Västmanlands län, RTP och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*.

KRNS och Mosaiska församlingarna i Sverige centralråd har ifrågasatt behovet av en förteckning om den ej görs bindande. KRNS menar att någon föreskrift i taxeringslagen ej behövs för att RSV ska kunna ge vägledande anvisningar härvidlag. Man har i övrigt motiverat sitt ställningstagande för en bindande förteckning med bl. a. att det annars skulle bli just de tveksamma fallen som taxeringsnämnderna fick ta ställning till, eftersom de mer självklara fallen torde finnas upptagna på listan. Det skulle också härvid föreligga stor risk för att avdragsyrkanden kom att behandlas olika av olika taxeringsnämnder. Vidare har man befarat att ett stort antal taxeringsprocesser – angående frågan om en viss organisation skulle upptagas i förteckningen eller ej – skulle uppkomma, samtidigt som dessa kom att röra sig om förhållandevis små belopp. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* menar också att några större problem för flertalet nystartade organisationer ej skulle uppstå eftersom förteckningen ej avsågs vara klar förrän till deklarationstillfället. *RTP* har i och för sig funnit det angeläget att RSV upprättar en bindande förteckning men menar att riksdagen ska fastställa de kriterier som ska gälla för avdragsrätten. En inom RSV organiserad lekmannanämnd skulle sedan få avgöra de fall då tveksamhet föreligger om organisationen ska uppföras på förteckningen eller ej. *Länsstyrelsen i Norrbottens län och Svenska rotaryrådet* har ställt sig avvisande till den föreslagna förteckningen.

RSV har behandlat frågan mycket utförligt. Verket befarar att den av utredningen föreslagna lagstiftningsmetoden kan få olämpliga biverkningar bl.a. på grund av att ett avgörande huruvida en viss organisation skall komma med i förteckningen eller ej – med hänsyn till nuvarande målbalanser – skulle komma att ta många år, trots den stora ekonomiska betydelsen för föreningen. Ur skatteadministrativa synpunkter förordas därför en bindande förteckning. RSV frågar sig emellertid om detta med hänsyn till 8 kap. 13 § regeringsformen skulle vara konstitutionellt möjligt. RSV föreslår i stället att man i anvisningarna till KL *dels* inför en allmänt formulerad regel om avdragsrätt för vissa gåvor och *dels* delegerar till regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att förordna att bidrag till vissa särskilt uppräknade institutioner skall vara avdragsgilla. Det bör av lagtexten härvid klart framgå att det är fråga om *anvisningar* från RSV och ej *föreskrifter*. Med tanke på att RSV enligt utredningens förslag skulle tilldelas den krävande och känsliga arbetsuppgiften att i praktiken besluta om lagstiftningens faktiska effekter beklagar RSV också att utredningen inte redovisat någon närmare analys av de berörda föreningarnas struktur och insamlingsverksamhetens former m. m.

Även SIDA har funnit det angeläget att lagstiftaren preciserar de riktlinjer som ska gälla för RSV och därmed även SIDA:s prövning, eftersom det förutsätts att RSV vid uppgörandet av förteckningen ska kunna inhämta yttrande från SIDA.

Från flera håll har framförts kritik mot utredningens antagande att några nämnvärda svårigheter ej torde uppkomma vid gränsdragningen mellan gåva och medlemsavgift. Bland dem som tagit upp frågan har man i de flesta fall funnit att stora kontrollsvårigheter kommer att uppstå. Man befarar bl.a. att organisationerna i vissa fall ändrar sin struktur och låter medlemsavgifterna i stället ersättas av gåvor. Vidare påpekas att om ett kvitto på insättning till visst postgirokonto ska räcka som bevismedel kan ju det likaväl avse medlemsavgift som gåva. Svenska kyrkans medlemmar skulle komma i ett oförmåligt läge gentemot de fria samfunden. Ca 70 % av kyrkoskatten är ju f. n. att betrakta som en form av "medlemsavgift". Man kan befria sig från den om man utträder ur kyrkan. *Domkapitlet i Lund* har härvid särskilt påpekat att frågan om medlemsavgifternas utformning och uppbörd är en av de känsligaste frågorna i de pågående samtalen om ändrade relationer mellan stat och kyrka. Till dem som tagit upp dessa problem hör *KRNS, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, Värmlands och Västmanlands län, domkapitlen i Uppsala, Linköping och Lund, SACO/SR, Svenska kommunförbundet, Svenska scoutförbundet, Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd, TCO, Unga Örnars riksförbund och Näringslivets granskningsnämnd*.

Ur kontrollsvårighetssynpunkter har invändningar även gjorts beträffande förslaget om att ett kvitto på inbetalning till organisationens post- eller bankgiro kan godtas som bevismedel. Från flera håll har man ansett att det

i stället borde krävas att en gåvobekräftelse från organisationen företes. RSV har ifrågasatt om man inte uttryckligen måste uppställa ett krav i lagtexten om att kvitto eller liknande skall företes. I annat fall befarar RSV ett resurskrävande anmaningsinstitut. Till dem som i övrigt tagit upp denna fråga hör *länsstyrelserna i Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Västmanlands län*. LVF, Rättsbarnens riksförbund och Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd har emellertid funnit att man normalt bör kunna godta post- eller bankgirokvitto för att avlasta mottagande organisationer sådana administrativa besvär och för att bevara medlemmarnas rätt till anonymitet.

Utredningens förslag rörande *arvsskattebefrielse* för trossamfund m. m. har i regel tillstyrkts av de remissinstanser som tagit upp frågan. Man har främst hänvisat till rättviseskäl. De skiljaktigheter mellan olika samfund och deras organisationer som arvsskattelagen gör i fråga om skattebefrielse, skulle härigenom undanröjas.

Till dem som tillstyrkt eller ej haft något att erinra mot förslaget om arvsskattebefrielse hör RSV, *länsstyrelsen i Stockholm, domkapitlen i Uppsala, Linköping, Lund och Stockholm, SACO/SR, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd, Sveriges kristna ungdomsråd, Kristen Vetenskaps publikationskommitté för Sverige, Mosaiska församlingarnas i Sverige centralråd, Föreläsningsförsamlingen i Stockholm och Broderskapsrörelsen*.

Till dem som avstyrkt förslaget hör *länsstyrelserna i Värmlands och Västmanlands län samt RFMA*.

Innehåll

Sid.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt	3
2 Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	8
3 Förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)	16
4 Förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)	18
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt	21
6 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt. m. m.	22
7 Förslag till lag om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse	25
8 Förslag till lag om upphävande av förordningen (1972:140) om skattebortfallsbidrag	27
9 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall	28
10 Förslag till lag om skattelättnad för vissa gåvor	30
11 Förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt	30
12 Förslag till lag om ändring i stämpelskattelagen (1964:308)	34
13 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	35
14 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring	36
15 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer	37
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1979-03-01	38
1 Inledning	38
2 Fortsatt reformering av inkomstskatten	42
2.1 Inledning	42
2.2 Det kommunala skatteunderlaget	43
2.3 Teknisk anpassning av skatteskalen, m. m.	46
2.4 Marginalskattefrågor, m. m.	47
2.4.1 Sänkta marginalskatter för år 1980	47
2.4.2 Marginalskattespärren	52
2.5 Folkpensionärernas skattelättnader	55
2.6 Tekniska frågor	57
3 Avdragsrätt för gåvor	62
3.1 Inledning	62
3.2 Allmänna överväganden	63
3.3 Avdragsrättens närmare utformning	67
3.4 Arvsskattefrihet för trossamfund m. m.	71
4 Kostnader och finansiering	72
5 Hemställan	74
6 Beslut	75
Bilaga 1	77
Bilaga 2	79
Bilaga 3	89
Bilaga 4	159

